

ბრძოლა

ყოველთვიური ორგანო საქ. ხელ.-დემ. : «LA LUTTE» — Revue mensuelle du
მუშ. პარტ. საზღვარგარეთელ მიუღწევი : Parti Social-Démocrate Ouvr. de Géorgie.

ფასი 3 ფრ. | პარიზი მაისი 1926. N 10-11. Paris, Mai 1926. | Prix 3 Fr.

1725
1926

ს ა მ ა ო ს ო თ .

I მაისი და 26 მაისი — ასეთია ჩვენი ორი დიდი დღესასწაული.

პირველი ჩვენ მსოფლიო პროლეტარიატთან გვაერთებს. ის არის დღე მშრომელთა ამოძრავების, სიმბოლო მათი განვითარების და ყოველგვარ მონობის დათრგუნვის.

მეორე მთელი ქართველი ერის დღესასწაულია. დაკარგული თავისუფლების მდგენელა, მისი აღორძინების სიმბოლოა. გარეშე დამოუკიდებლობის აღდგენის შეუძლებელია ჩვენი ხალხის წელში გამართვა, მისი ეკონომიური წარმატება. შემოქმედებითი ნიჭის გაფურჩქვნა და საკაცობრიო იდეალის განსახორციელებლათ მთელი ძალღონით დარწმუნა.

პირველი მაისი არის დღე საერთაშორისო პროლეტარიატის გალაშქრებისა მილიტარიზმისა და იმპერიალიზმის ამოსაგდებათ. დაუნდობელი ომი ომს — ასეთია I მაისის ძირითადი ლოზუნგი. იმპერიალიზმის შემუსვრით მუშათა ბანაკი ლამობს გზა გაიკაფოს შრომის მეუფების დასაფუძნებლათ.

მაგრამ საქართველოს სულს უზუთავს სწორეო მილიტარიზმი. ის იტანჯება უცნო სამხედრო ოკუპაციით. 26 მაისს აღდა ქართველი ერი, მრავალ საუკუნეთა განმავლობაში არსებულმა სახელმწიფომ ფრთები კვლავ გაშალა და საერთაშორისო ოჯახში თავისი ადგილი კპოვა. ერი თავის ბედს თვითვე დაეპატრონა. მაგრამ რუსეთის იმპერიალიზმმა მას თავისუფლება წაართვა, სინათლე დათრგუნა და ქვეყანას სიბნელე მოჰტინა.

როგორც ხედავთ, ორივე დღესასწაული ერთი მეორეზე მჭიდროთ გადაბმულია. განხორციელდება I მაისის ლოზუნგი, დაეცემა იმპერიალიზმი და თავისუფლება მიენიჭება დაჩაგრულ ერებს. ეს საქართველოს დამოუკიდებლობის საბოლოო განმტკიცება იქნება.

კვლავ მოიპოვებს ქართველი ერი წართმეულ თავისუფლებას და ჩვენს მუშათა კლასსაც გაუადვილდება ეკლიანი გზით საერთაშორისო დემოკრატიასთან ერთად ფეხდაფეხ სვლა იმპერიალიზმის ამოსაგდებათ და საყოველთაო ბედნიერების სამეფოს დასამყარებლათ.

დღეს ქართველი ხალხი თავიდან ფეხამდე შებოროკილია, ის ხუნდებში ჩაქედილია და უხეში მილიტარიზმის მიერ დამონებულია. და აი ისიც მოკლებულია საშუალებას იღვასასწაულოს პირველი მაისი. მას მუშათა მტრები დაეპატრონენ, საოკუპაციო ლაშქრის სამხედრო ალღუმათ გადააქციეს და მის საყრდებლათ ხიშტით ერეკებიან ხალხს და მის მოწინავე რანგს, მუშათა კლასს. საბჭოთა რუსეთის ხელში I მაისი მუშათა და ერთა დამონების დღეთ გადაიქცა.

ქართველ ერს არ შეუძლია აშკარათ იღვასასწაულოს 26 მაისი. საქართველოს სუვერენობა გაანადგურეს და ის მოსკოვის პროვინციით გადააქციეს. ამიტომაც არის 26 მაისის ნაცვლათ 25 თებერვალს დღესასწაულობენ, დღეს საქართველოს დამონებისა და მისი უფლებების აყრისას.

მაგრამ ჩვენი მტერი ყვრდნობა წარსულს, სულდგმულობს დრომოქმულ იმპერიალისტურ პრინციპით, ხოლო ჩვენ ვემყარებით მომავალს და დემოკრატიის ძლევა-მოსილ წინსვლასა და ამოძრავებს.

უკვე ირყევა მილიტარიზმი, თანდათან ეცემა იმპერიალიზმის ძალა და გავლენა, ხოლო ამავე დროს ძლიერდება მუშათა კლასი და ირანზება საერთაშორისო დემოკრატია.

ამიტომაც არის ახლოა ის ბედნიერი დღე, როცა ქართველი ერი თავისუფლად ამოისუნთქავს და თავისი ბედის გამგე კვლავ თვითვე გახდება. ეს იქნება დღე I მაისის ღვთაებების განხორციელების და 26 მაისის დროშის მალა აფრიალების.

ნ. ნ.

ვ ი ნ ქ მ ნ ი ს ლ ე გ ე ნ დ ა ს .

ჩვენი შეფასება ჭიათურის კონცესიისა, რასაკვირველია, ბოლშევიკებს ვერ დააკმაყოფილებდა. ვაზეთ «კომუნისტის» №№ 67 და 68 (მარტი 1926 წ.) გ. მაგლობლიშვილს, კონცესიის ერთ ავტორთაგანს. მოყავს ჩვენი საწინააღმდეგო ცნობები, გამოანგარიშებული «ისეთ სპეციალისტების» მიერ, რომელთაც, თანახმად მისი განცხადებისა, ჩვენზე «მეტი გაეგებათ» და «ყველა ის ცოდნა აქვთ ამ საქმის, რაც კ. კანდელაკს აკლია».

თანაც ბ-ნი მაგლობლიშვილი, ალბათ თავის აზრების უფრო დასასაბუთებლათ, ძალიან მაგრაოთ გვაგინებს; ამაში სპეციალისტების დახმარება მას უთუოდ არ დასჭირდება.

მას არ მოყავს ყველა ჩვენი მოსაზრებანი, მაგრამ რასაც აღნიშნავს, იქედანაც ისეთ დასკვნებს აკეთებს, რაც არ შეეფერება არც ჩვენს ნათქვამს და არც ჭიათურის შავი-ქვის მთელ წარსულსა და მნიშვნელობას.

იგი ძალიან ამხედრებულია ჩვენ მიერ ზოგადათ გამოთქმულ აზრის წინააღმდეგ, რომ «გონიერი მრეწველი, მაგ., ხელს უჭერს და ძვირად აფასებს არა იმას, რაც მხოლოდ მას ესაჭიროება, არამედ იმას, რაც მყიდველისთვის არის საჭირო და აუცილებელი და თუ მასთან არ იყიდა, სხვაგან იმას ვერ იშოვის; კონკურენტის, ზარალის ასეთ შემთხვევაში მას არ ეშინია, რადგან მისი მდგომარეობა არის მონოპოლიური». ეს ზოგადი აზრი ჩვენ მოვიყვანეთ ბოლშევიკების საპროპაგანდო ტენზიის წინააღმდეგ, სადაც ისინი ამბობდნენ თავის საკონცესიო საზოგადო პოლიტიკის გასარკვევათ: «კონცესიის გაცემა დასაშვებია სახალხო მეურნეობის მხოლოდ ისეთი დარგის, რომელსაც სრულებით არ საჭიროებს ჩვენი წარმოება და მისი პროდუქცია სულ საზღვარ გარეთ იგზავნებათ»-ო. თუმცა აქ ლაპარაკია საზოგადო პოლიტიკის და არა ჭიათურის შავი-ქვის შესახებ კონკრეტულათ და ჩვენც ვამბობდით კონცესიის დამახასიათებელი «სულ სხვაა და არა «საკუთარ საჭიროების» თუ «საზღვარ გარეთ გასატან საქონლის საზომი-ქვეა», ავტორს კამათის უფრო მოსამართველათ ეს ზოგადი აზრი მქიდროთ ვადაუბამს ჩვენი განცხადებისთვის—«რუსეთს და საქართველოს თითქმის ყოველგვარ ნაწარმოებში ყავს მსოფლიო ბაზარზე კონკურენტები, არა ყავს მხოლოდ მარგანეცში»-თქო და ამის გასაბათილებლათ... ჭიათურის შავი-ქვის მნიშვნელობის დამცირებას შესდგომია.

იგი სწერს: «სხვა ზღაპრებსა და ლეგენდათა შორის, თომელნიც ასე მრავლად შექმნეს მენშევიკების ბელადებმა თავის-თავზე და თავის მართვა-გამგეობაზე, მათ ჭიათურის შავი-ქვაც ლეგენდარულ ქვეათ გამოაცხადეს, რომელსაც არც ბადალი ყავს და არც კონკურენტი მთელ დედამიწის ზურგზე... კ. კანდელაკის აზრით ჭიათურის შავი-ქვის მონოპოლიური მდგომარეობა უჭირავს მსოფლიო ბაზარზე (ალბათ ამიტომაც «ლეგენდარული», განა?—კ. კ.), მყიდველი სხვა მარგანეცს ვერ იშოვის, თუ არა ჭიათურისას (ეს სადაა ნათქვამი?—კ. კ.), მას კონკურენტები არა ყავს, რაც უნდა ძვირათ (?) დააფასო ის, მაინც ჭიათურის ქვას იყიდინაო (?)» და სხვ.

ავტორს მრავალი ციფრები მოუყვანია, ინდოეთი, ბრაზილია, ჩილი, კუბა, ეგვიპტე და კოლუმბია—ყველანი მოწმეთ დაუსახელებია და შემდეგ დაუსკვნია: «ჭიათურის შავი-ქვას მხოლოდ კანდელაკის თავში უჭირავს მონოპოლიური მდგომარეობა. სინამდვილეში კი მას მუდამ ყავდა კონკურენტი და ომის დაწყების შემდეგ მათი რიცხვი კიდევ გაიზარდა».

ამაირათ ჩემი ნაწერიდან ბ. მაგლობლიშვილს ბევრი საკუთარი, სრულიად თა-

ვისუფალი, დასკვნები გაუქვებია, იგი «ჩემს თავში» მოუთავსებია და შემდეგ აღნიშნავს ამბიციით ამ «დასკვნების» დარღვევას შესდგომია. და თუ ავტორმა ჩემი მოკლე განცხადებიდან—რუსეთსა და საქართველოს მარგანეცის მსოფლიო ბაზარზე არა ყავს კონკურენტები—თქო გულწრფელად გამოიყვანა ყველა ზეითი დასახელებული დასკვნები, არც ესაა გასაკვირი: წარმოადგენა «მონოპოლიაზე» და «კონკურენციაზე» მას საბჭოთა რუსეთის პრაქტიკაში აქვს შეთვისებული, სადაც «მონოპოლია» ესმით, როგორც განუზომელი ყვლეფა, «კონკურენტების არ ყოლა»—როგორც მათი ფიზიკური განადგურება. ჩვეულებრივით კი მონოპოლისტიც არ არის განუსაზღვრელი ფასების დაწესებაში და კონკურენტების არ ყოლა არ ნიშნავს, რომ სხვას სრულებით არ უნდა ჰქონდეს ამ გვარივე საქონელი, თუნდაც ცოტა, თუნდაც უფრო დაბალი ხარისხის. ისეთ მრეწველის (უფრო ხშირად ტრესტის) შესახებ, რომელსა დასუქეთსო ხარისხის საქონელს აწვდის ბაზარს, მდიდარია საქონლით, კრიზისებს ადვილათ უძლებს, საერთო ბაზარზე ფასებს კარნახობს და ხელმძღვანელობს. დიხასაც ამბობენ ხოლმე: იგი «მონოპოლისტია», მას «კონკურენტები არა ყავსო»; მაგრამ აქედან ისეთი დასკვნების გამოყვანა, როგორსაც ავტორი მარგანეცის შესახებ ჩვენ გვაწერს—«რაც უნდა ძვირათ დაფასოს. მაინც» იყიდიანო, «მყიდველი სხვა მარგანეცს ვერ იშოვის, თუ არა ჭიათურისასო» და სხვ.—შეუწყნარებელია.

ჭიათურის შავ-ქვის მსოფლიო ბაზარზე არა ყავს კონკურენტი და თუ გნებავთ, «ბადალიც» იმიტომ რომ: 1) მსოფლიოში არ მოიპოვება ისეთი მაღალი ხარისხის მარგანეცი, როგორც ეს ჭიათურისაა; 2) თუმცა ბრაზილიაშიც, ინდოეთშიც, ეგვიპტეშიც, კუბაშიც და სხვ. არსებობს მარგანეცის მადანი, მაგრამ რაოდენობა მართლაც ჭიათურის მადანის სუარბობს ყველა ჭიათურის გარეშე არსებულ მადანის რაოდენობას ერთად აღებულს; 3) ჭიათურის შავ-ქვის საუკეთესო მდებარეობა უჭირავს საექსპლუატაციოთ და 4) ჭიათურა არამც თუ ახლო მდებარეობს ზღვასთან, მას საკუთარი გამოსავალიც აქვს ზღვაში.

ბ. მაგლობლიშვილს სხვა ქვეყნების მარგანეცის მნიშვნელობის დაფასების უწინარეს თუნდაც მ. დუბენსკის წიგნი (რომელიც ჩვენ ოპონენტისათვის ისეთ საიმედო დაწესებულების მიერ არის გამოცემული, როგორიცაა ამიერ-კავკასიის საოლქო კომიტეტი რუსეთის კომუნისტურ პარტიისა) რომ წაეკითხა, იქნება ასე არ გამწყაროლიყო ჩვენზე. იგი იქაც ამოიკითხავდა, რომ «ჩვენი შავი-ქვის მადანის რაოდენობა იკმარებს არა მარტო ინდოეთის და სხვა კონკურენტებთან საბრძოლველათ 10—15 წლის განმავლობაში, სანამ იქაური მადანი არ ამოიღვეს, არამედ შავი-ქვის ბაზრის სრულიად დასაპყრობათაც მრავალ ათეულ წლების განმავლობაში (249 გვ.)... ომის წინ ამიერ-კავკასიის მადანი გაბატონებულ როლს თამაშობდა მსოფლიო ბაზარზე, ფარავდა რა თითქმის ნახევარ მსოფლიო მოთხოვნისიანს. მსოფლიო ბაზრის ფასებს ჭიათურის მადანი აკეთებდა და ბრაზილიის და ინდოეთის მადანი, ისე როგორც ნიკოპოლისა, ფასში მას 10—15 პროც. ჩამორჩებოდა (252 გვ.)» ომის შემდეგო, განაგრძობს ბ. დუბენსკი, საერთაშორისო ბაზრის პირობები ძალიან შეიცვალა ამიერ-კავკასიის მარგანეცისთვის. მაგრამ გამოჩნდა თუ არა ჭიათურის მარგანეცი 1921—22 წლ. მსოფლიო ბაზარზე, იმის ფასი «საუკეთესო ხარისხის გამო» უცებ ძველებურადვე 10—15 პროც. ბრაზილიის და ინდოეთის მარგანეცზე მაღლა დაწესდა (252 გვ. «ოქრეტი პო ეკონომიჩესკოი გეოგრაფიი ზაკავკაზიას»). ყოველივე ამის წინააღმდეგ ბ. მაგლობლიშვილს მოყავს ციფრები 1904—1913 და 1914—1922 წლების და ერთ სიტყვასაც არ ამბობს იმ «ფორს-მაჟორ»-ის ანუ «გარდაუვალ ძალის» შესახებ, რომელიც ზოგიერთ ამ წლებში ხელს უშოიდა მარგანეცის გატანას საქართველოდან (და რასაც ჩვენ ქვევით მას გავახსენებთ) და საშუალო წლიური რაოდენობა ასეთ მიზეზების დაუსახელებლათ გამოიყვანია.

ამ ერთი წლის წინათ, როცა კონცესიას ხელი მოაწერეს, არც ბოლშევიკებს აფრთხობდა ჭიათურის შავი-ქვის ნამდვილი მნიშვნელობის გამოამჟღავნება. მაგალითად მაშინ (19 ივნისს 1925 წ.) გახ. «კომუნისტის» მეთაური ასე აფასებდა ამერიკელების მიერ ჩვენებური შავი-ქვის კონცესიის აღებას: «სინამდვილე ის არის, რომ ამერიკა ფაქტიურათ გახდა ერთგვარი მონოპოლისტი მსოფლიო ბაზარზე შავი-ქვის განაწილების საქმეში. და ეს გარემოება თავის თავს უნდა დააბრალონ დანარჩენ ქვეყნების კაპიტალისტებმა, რომელნიც ანგარიშს არ უწყევენ ჩვენს საქონელსო პოლიტიკასო». რა მოხდა ამ სტრატეგიების დაწერის შემდეგ? შავი-ქვის მსოფლიო წარმოებაში

89903

არაფერი შეცვლილა, ხოლო ჩვენში კი მოხდა ის, რომ გამოაშკარავდა ჭიათურის კონცესიის ყოვლად სახარალო პირობები, და აი ამ მიმე შთაბეჭდილების გასაქარწყლებლად საჭირო შეიქმნა ჭიათურის შავი-ქვის მნიშვნელობის დამცირება!

ჩვენ ვერ გაგვიგია თურმე მთავარი აზრი, რომელიც «იმაში მდგომარეობს, რომ ჭიათურის შავი-ქვის რაოდენობის გაზიდა უზრუნველყოფილია კონცესიონერის მიერ».

«ჭიათურის ქვის ექსპორტს 40 წლის ისტორია აქვს, მოგვითხრობს ავტორი, და ამ ხნის განმავლობაში, გარდა 1913 წლისა არ ყოფილა არც ერთი წელი, როცა ჭიათურიდან თამამათ გაეტანათ კონცესიონერზე დაკისრებული ზინიმუმის მეტი... ყველა მიუდგომელი ადამიანი, რომელსაც სწორი აზრი სწადია გამოსთქვას კონცესიაზე, უნდა გამოდიოდეს საშუალო ციფრებიდან და არა გამონაკლისიდან. გამონაკლისიდან რაიმე დასკვნის გაკეთება თავის მოტყუებაა და მეტი არაფერი».

ერთი რომ, წერილის პირველ ნახევარში ავტორი თვითონვე გვამცნობს, რომ 1914 წელსაც მხოლოდ პირველ ექვს თვეში, ომის დაწყებამდე, 689.000 ტ. ყოფილა გაზიდული, ესე იგი, ომი რომ არ დაწყებულყო მთელი ამ წლის განმავლობაში ორჯერ მეტს ანუ 1.300.000 ტონზე მეტს გაიტანდენ; მაშასადამე 1913 წელი არ ყოფილა ერთად ერთი წელი, რომელიც სუარბობს კონცესიონერისთვის დაკისრებულ ზინიმუმს. მეორეს მხრით, ნორმალურ დროის უკანასკნელი წლები მაჩვენებელია ჭიათურის შავი-ქვის მოთხოვნილების და დამზადების ზრდისა და სწორედ ეს მომენტი—ტენდენცია და შესაძლებლობა წარმოების და მოთხოვნილების ზრდის თამაშობს უმთავრეს როლს საკონცესიო საგნის შესადასებლად და «მიუდგომელი ადამიანიც» აქედან უნდა გამოდიოდეს და არა ექსპორტის საშუალო ნორმიდან, რომელიც შესაძლებელია ნაკლებიც ყოფილიყო. საქართველოში არსებობს, მაგალ., ტყვარჩელის ქვანახშირის მდიდარი მადანი; იგი დღემდის სრულებით არაფერს იძლევა. რითი იხელმძღვანელებს ნეტავი საბჭოთა ხელისუფლება, ისიც რომ საკონცესიოდ გასცეს: წარსულის ნორმებით, რაც არაფერს უდრის, თუ ამ ქვანახშირის საერთო რაოდენობით და წარმოების შესაძლებლობით?

ჩვენ სრულებით არ დავეუვებულვართ იმაში, რომ კონცესიონერს შეუძლია «დიდი რაოდენობის გაზიდავა». პირიქით ჩვენ ვამბობდით: «კონცესიონერმა არაფერიც რომ არ შემატოს ჭიათურაში უკვე ჩადებულ «კაპიტალს», ის არამც თუ ზინიმუმს, მეტსაც ადვილად გაზიდავს»-თქო და ასეთ შესაძლებლობის დასამტკიცებლათ სრულიად საკმარისი იყო თუნდაც ერთად-ერთ 1913 წ. დასახალება. და რა დიდი პლიუსია ის, თუ კონცესიონერზე დაკისრებულ გაუმჯობესებათა შედეგი იმაში უნდა გამოიხატოს, რომ კონცესიონერის ზინიმუმი იმაზე ნაკლებია, რისი შესაძლებლობა უკვე არსებობდა ჭიათურის კონცესიის გაეცემადის?

დიდი რაოდენობის გასაღების და იმის უზრუნველყოფის განმარტება ნამდვილი პატეტური ადგილია ავტორის ნაწერებში: «შავი-ქვის დიდი რაოდენობით გასაღება უზრუნველყოფილია... არა ქალაქის ნაკუწით, არამედ დოლარებით... უზრუნველყოფილია ქვის შეუწყვეტელი ამოღებაც და დამუშავებაც... ჭიათურის კონცესიით ჩვენ უზრუნველი ვყავით ჩვენი ქვის ერთი-ორად უფრო მეტი რაოდენობის ამოღება და გასაღება... ეს არის უმთავრესი მნიშვნელობა ჭიათურის კონცესიის, მისი ცენტრალური ღერძი. კანდელაკი ამ ძირითად პირობას ვერ ამჩნევს ან განზრახ აფუჭებებს»-ო.

დიახ, ამას ჩვენ «ვერ ვამჩნევთ», რადგან იგი სრულებით არ სჩანს ხელშეკრულებიდან. «ორჯერ მეტი» ავტორის იმიტომ გამოდის, რომ იგი 1904-1913 წ. წ. საშუალოდ 519.000 ტ. და 1914-1923 წ. წ.—122.000 ტ. ანგარიშობს და სრულებით არ უწევს ანგარიშს იმ არაჩვეულებრივ მოვლენას, იმ «ფორს-მაჟორს», რომელსაც ზოგიერთ წლებში ჰქონდა ადგილი: პირველ პერიოდში—1905 წ. რევოლიუცია და დიდი გაფიცვები, მეორე პერიოდში (1914-18 წ.) ომი და სრუტეების დახურვა ასეთ მოვლენებს კონცესიის განმავლობაში რომ ადგილი დაურჩეს, კონცესიონერი მაინც ვალდებულია «შეუწყვეტლათ ამოიღოს და დაამუშავოს» არა ნაკლებ 800.000 ტონისა და თუ ვერ დამუშავა და ვერ გაიტანა «ის მაინც იხდის ხელშეკრულებით დაწესებულ გადასახადს»?

ამ ფრიად საინტერესო საკითხის გამო, რომელიც ყირამალა აყენებს «შეუწყვეტლათ და ერთი ორად უფრო მეტი რაოდენობის და გასაღების» უზრუნველყოფას, სა-

ბჭოთა პრესას კრიტიკ არ დაუძრავს და ალბათ ამით სარგებლობს ბ. მგალობლიშვილიც თავის კატეგორიულ განცხადებისთვის.

ხელშეკრულებაში კი ნაჩვენებია კონცესიონერის პასუხისგებიდან გასანთავისუფლებლათ სწორეთ ის შემთხვევები, რაც წარსულში ამცირებდა ჭიათურის წარმოებას და ქვის ეკსპორტს. ასე, 54 მუხ.-ში ნათქვამია, რომ ხელშეკრულების ან რომელიმე იმის პირობის შესრულება თუ შეჩერდა რაიმე «გარდაუვალი ძალის» (ფორს-მაჟორი) გამო, მხარენი თანახმანი არიან ამ ხნის განმავლობაში ნაკისრებ ვალდებულებათა შესრულებაც შეაჩერონ. რაში გამოიხატება ეს «გარდაუვალი ძალა» ანუ «ფორს-მაჟორი» არ არის განმარტებული, ასე რომ ამ მუხლის კონცესიონერის მიერ საქორბებისამებრ გამოყენება არ არის ძნელი.

კიდევ უფრო მკაფიოდ «მინიმუმის» უზრუნველყოფის შესახებ ნათქვამია 28 მუხლში. ამ მუხლის თანხმად, თუ რომელიმე წლის განმავლობაში კონცესიონერმა არ დაამზადა მინიმუმი, იგი მაინც იხდის 5 დოლარს ტონზე; და თუ ეს შემდეგ წელშიც განმეორდა, ასეთ შემთხვევაში მთავრობამ უნდა მოსთხოვოს კონცესიონერს ან 5 დოლარის გადახდა თითო ტონზე (დანაკლისი) ან სამედიატორო სასამართლოს საშუალებით ხელშეკრულების გაუქმება... თუ კონცესიონერმა არ დაამტკიცა, რომ მინიმუმის შეუსრულებლობა მისი ბრალი არ არის.

ვის «დაედება ბრალი» ასეთ შემთხვევაში ერთმა ღმერთმა უწყის, მაგრამ შესაძლებელია ბრალი მუშებსაც კი დაედვას. და აი ასეთ შემთხვევისათვის კონცესიონერი დაზღვეულია მეორე ხელშეკრულებით, რომელიც მას აქვს დადებული ყოფილ მრეწველებთან (ალბათ ასეთი პირობის პირდაპირ მთავრობასთან ხელშეკრულებაში შეტანა ცოტა არ იყოს უნებრულიც იყო). «თუ გაფიცვა ან შეთანხმებულათ სამუშაოს შეწყვეტა ან მადნებზე, ან ჩაბარებაზე ან გადაზიდვაზე მომუშავეთა და მოსამსახურეთა მხრივ იმდენათ მნიშვნელოვანი იქმნა. ვკითხულობთ ჩვენ აქ (მუხ. 7), რომ ხელი შეუშალა (დაარღვია) ამოღებას ან ჩაბარებას მადნისა და გაგრძელდა ერთ წლამდის და თუ ამ მიზეზის გამო ხელშეკრულება მთავრობისა და კონცესიონერს შორის გაუქმდა», პირველი მხარე (ე. ი. ყოფ. მრეწველნი) ფულს ვერ მიიღებსო (ნაგულისხმევია ის ფული, რომელსაც კონცესიონერი 10 წლის ვადით უქურს ყოფ. მრეწველებს).

ამდენი «თუ»-ობით და «ფორს-მაჟორი»-თ არის შეზღუდული ის უზრუნველყოფა «ერთთ-ორად» და «მუშუყველათ» ამოღების და გაყიდვის, რაც კონცესიის «ცენტრალური ლერძი» ყოფილა და რაც ავტორის სრულიად უდავოთ მიაჩნია!

ჩვენს შენიშვნას, რომ 8 მილ. მანეთის დახარჯვა კონცესიონერის მიერ, როცა იგი 20 წლის განმავლობაში ჭიათურაში არსებულ მოწყობილობებით, რომელიც 80 მილ. ფასდება. მუქთად ისარგებლებს, არ ნიშნავს დიდი კაპიტალის წარმოებაში ჩადებას-თქო, ბ. მგალობლიშვილი კარგ გუნებაზე დაუყენებია: «ყანდელაკს ალბათ მხედველობაში აქვს ის მილიონებო, სწორს იგი, რომელსაც ის ფუთობით ბეჭდავდა და უშვებდა, როცა თვითონ ფინანსთა მინისტრი იყო საქართველოში. სხვაფერი ყოვლად წარმოუდგენელია, რომ ვინმე 80 მილ. მანეთი დაფასოს ჭიათურის ის «ძველი ისამოვრები» (ქარხნები), რომელზედაც გარეცხის დროს 30—40 პროც. ქვა იკარგებაო».

არა, ჩვენ მიერ «ფუთობით დაბეჭდილი მილიონები» (რომელშიდაც სხვათა შორის ბლოშევიკები გვარიან დიდხანს «ერთ ფუთზე» საბჭოთა რუსეთში ნაბეჭდი მილიონების «100 ფუთს» იძლეოდნენ) კი არა გვაქვს სახეში, არამედ ნამდვილი ღირებულების მილიონები. და თუ ბ. მგალობლიშვილი პირითი «ძველი სამოვრების» ანუ ისეთი ქარხნების მეტს «რომელნიც მხოლოდ დასანგრევათ ვარგა» ვერაფერს ხედავს ჭიათურის მრეწველობაში, ადვილი გასაგებია ჭიათურის კონცესიის ღირსეული დაგვირგვინება. მას შეუძლია იმითაც კმაყოფილი იყოს, რომ ჭიათურის «დასანგრევი» ხარჯი მაინც ააცილა საბჭოთა ხაზინას; ხოლო ჩვენ კი უფლება გვრჩება ვიკითხოთ: სად არის დაშვადებული ის ასეთი ათასები ტონის მარგანეცი, რომელიც საბჭოთა ვაჭურთებისვე ცნობით, უკვე გაქვს ჭიათურიდან კონცესიონერს, თუ არა დღემდის არსებულ წარმოებაში?

მართალია, ჭიათურის მრეწველობა არაა საუკეთესოდ მოწყობილი, მაგრამ ქონება მართლაც «ჭიათურის სააქც. საზოგადოების», რომელიც დაარსდა 1918 წ., შეფასებული იყო 1913 წლ: ღირებულების მიხედვით 30 მილ. ოქრ. მანეთად. ეს ქონება წარმოადგენდა: 18 ხარეცს ქარხანას, 10 ვერსტის მდარ. რკინის-გზის ლიანდაგს, ხიდებს,

ოც ჩამოსაშვებს (სპუსკი). მუშათა სადგომებს და კონტორებს თავის მოწყობილობით, ორ ქიმიურ ლაბორატორიას, საწყობებს ფოთში და ქიათურაში, სხვადასხვა წარმოებისათვის საჭირო იარაღებს ვაგონებიდან დაწვეული ბარით და ნიჩბით გათავებულნი, და 3000 ქტევა მადნიან ადგილებს. «სააქტ. საზოგადოების» წარმოების უნარი გამოანგარიშებული იყო («ჩემოს» დაარსების დროს) 37,82 პროც. «ჩემოს» ში შემავალი ფირმების ანუ ყველა ფირმების ერთის თუ ორის გამოკლებით (საბჭოთა სპეციალისტების გამოანგარიშებითაც «სააქტ. საზოგ.» მონაწილეობა «ჩემოში» გამოიხატებოდა 36,27 პროც. იხ. პარიზის ხელშეკრულება «ჩემოსთან» მუხ. 13) აქედან ცხადია მთელი ქიათურის ფირმების (100 პროც.) ღირებულება არ ჩამოუვარდება 80 მილ. მან. პარიზი იმ დროს რომ გამოჩენილიყო ქიათურაში, როცა აქ წარმოების ნასახი არ იყო, ან მას მუქთად რომ არ მიეღო ეს ქანება. რომელიც საბჭოთა ხელისუფლებამ წინასწარ «დაუშხადა» მას კერძო მესაკუთრეთა ექსპროპრიაციით. მას დაახლოებით ამდენივე ხარჯის გაწევა დასპირდებოდა მრეწველობის დღევანდელ დონეზე დასაყენებლად ან იმის კერძო მესაკუთრეთაგან შესაძენად.

ახლა დაწესებულ ფაქტობა რკინის-გზების ტარიფის შესახებ. ჩვენი კალკულაცია, რომლის თანახმად კონცესიონერს დაახლოებით 5 დოლ. მოგება უწევს თითო ტონზე, ავტორის გადამეტებულთა მიხინია, რადგან «სამუშაო ხელფასი მარტო» თურმე შეადგენს ტონზე ოთხ დოლ., ჩვენ კი ყველა ხარჯები (ფრანტის და რკინის-გზის ვარდა) გვიანგარიშნია 4 დოლ. როგორ დაუჯინა ავტორმა კონცესიონერს «მარტო ხელფასი» ტონზე 4 დოლ. ძალიან გვაკვირვებს, რადგან საბჭოთა გაზეთების ცნობითაც საქართველოში მუშის ხელფასი ესაა არას შემთხვევაში არ აღემატება 1913 წ. არსებულ ხელფასს; 1913 წ. კი მუშის ხელფასი (ამოღება, გარეცხა, მიტარება, დატვირთვა და გადმოტვირთვა ქიათურაში, შორაპანში, ფოთში და გემზე) ტონზე 4 მან. არ აღემატებოდა; ავტორის ანგარიშით კი ესაა ორჯელ მეტი ჯდება? იქნება ბოლშევიკებს უჯდება ასე, მათი სამეურნეო უნარის მიხედვით, მაგრამ შეუძლებელია ასე დაუჯდეს კონცესიონერს. ასეთივე საეჭვოა ავტორის კალკულაციის სხვა ელემენტებიც. მაგრამ მივიღოთ ავტორის მიერ ჩაჩენები ყველა ხარჯები და დავეკრდეთ მის მიერ გამოანგარიშებულ წმინდა მოგებას—«დარგვალბით 3 დოლარს». ამითაც კონცესიონერს წლიურათ ზომ 2.400.000 დოლ. მოგება ექნება. ესე იგი: ჩვენ თუ ვამბობდით კონცესიონერი ერთი წლის მოგებით აინახლაურებს ოცი წლის კონცესიისთვის დახარჯულ კაპიტალს-თქო (4 მილ. დოლ.), ავტორი გვისწორებს: მხოლოდ 1 წელ. და 8 თვეში აინახლაურებს! საწყალი კონცესიონერი, რა მძიმე მოვალეობა უკისრნია.

ავტორი იმასაც ძალიან გვიწყნებს, რომ ჩვენ 1913 წლის, როგორც ნორმალური დროის რკინის-გზის ხარჯები, ავიღეთ იმის დასაფასებლად, თუ რამდენს იგებს კონცესიონერი რკინის-გზის ტარიფში. კანდელაკი 1890 წლ. ტარიფსაც კი აიღებს, როცა ცხენებით და ჯორებით ეზიდებოდნენ ქვას «ქიათურიდან გომში და გომიდან რკინის-გზით ბათომში, მიუმატებს, გამოაკლებს, გაამრავლებს და «გამოიანგარიშებს» ჩვენთვის რამოდენიმე მილიონ მანეთის წაგებას, კონცესიონერისთვის—ასეთივე მოგებასა, ამბობს ავტორი. ამით ნეტავი იმის თქმა ხომ არ სურს, რომ საქართველოს რკინის-გზები ისე დაწინაურებული არიან დღეს 1913 წელთან შედარებით, როგორც «ცხენების და ჯორების» ტრანსპორტთან! დროთა ვითარებამ ქიათურის შავი-ქვის თვითღირებულება თუ გააძვირა, თუ ყოვლად შეუძლებელია, როგორც ავტორი ამბობს, დღევანდელი სამუშაო ხელფასის განაკვეთები შეუცვლელათ დარჩეს წლიობით, პირიქით. ექვს ვაერევა, აიწვევს მაღალა»,—ასეთი ვითარება მხოლოდ საქართველოს რკინის-გზებზე აღარ იმოქმედებს ოცი წლით რომ უცვლელი ტარიფთა დაწესებულ? და თუ «ჩვენს დროსაც» აღარ არსებობდა 1913 წ. ტარიფი, ხოლო «კონცესიის გაცემის წინ იგი 5.60 კაპ. უდრიდა და იგივე დარჩა», ამის გინსხვევა ხაზინისთვის «ნულს» კი არ უდრის, არამედ იმ მილიონებს, რომლის შესახებ ჩვენ ვსწერდით. რატომ? იმიტომ რომ კონცესიის გაცემამდის თვით ხაზინა იყო შავი-ქვის პატარანი, ყოველ შემთხვევაში მოგების უდიდესი ნაწილი იმას მიჰქონდა, და თუ ხაზინა წინასწარ ხარჯებს რკინის-გზის ტარიფის სახით ამცირებდა, სამაგიეროდ საბოლოოდ წმინდა მოგებაში მეტს მიიღებდა. ახლა კი ხაზინა არ ურევია მოგებაში, როგორც არ ერთი 1913 წ. და იმიტომ განა სახალხო მეურნეობის თვალსაზრისით შავი-ქვისთვის ტარიფის დაკლებას ახლა და ოცი წლისთვის იგივე მნიშვნელობა აქვს, რაც «კონცესიის წინ» ჰქონ-

და?) «რკინის-გზის ლიანდაგს გადააკეთებს»—ამბობენ, მაგრამ ამ რკ.-გზის გადაკეთების ხარჯები, ხომ ამავე 4 მილ. დოლარში შედის, რომელსაც ავტორისავე გამოანგარიშებით კონცესიონერი სულ წელიწად ნახევარში აინახაულებს. ეს არ ეყოფოდა კომპენსაციად?

ერთი უნდა ვასიამოვნოთ ავტორს: ფოთის ნავსადგურში მისაცემ ტერიტორიის საიჯარო ფასი მას სწორათ აქვს გამოანგარიშებული და ჩვენ მზათ ვართ ამისთვის ნაანგარიშევი ზედმეტი ერთი მილიონი მან. გამოვაკლოთ იმ ასეულ მილიონების ზარალს, რომელიც კონცესიას მოაქვს საქ. სახალხო მეურნეობისთვის «სპეციალისტების» გამოანგარიშების შემდეგაც.

უკანასკნელ, ორიოდე სიტყვა «ლოდიკის» შესახებ. თუ ჭიათურის კონცესია «მუქთად ნაშოვნო დოვლათი», კითხულობს ბ. მგალობლიშვილი, მაშინ ჰარიმანი გიყი ყოფილა, რომ ასეთი მომგებინი საქმე ვინმეს მისცეს; თუ მას ვალდებულება მხოლოდ «ნასახს აქვს დაკისრებული», მაშ საშინი არაფერი ჰქონია, რომ თავი დააძვრინოს პასუხისმგებლობას... და სხვ. არა, რომ პირიქით, ჰარიმანი უკვიანი და გამჭრიახი კაცია, ეს მან იმითაც საკმარისად დაამტკიცა, რომ მის მიერ გაბრიყვებული კონტრაგენტები დღესაც მხოლოდ აქებენ და ადიდებენ მას. მართალია მისი «რისკი»-ს უზრუნველსაყოფათ ყოფილ მრეწველთაგანაც დაუერილი 2 დოლ. ტონზე სრულიად საკმარისია, მაგრამ მან მაინც არჩია «პასუხისმგებლობის ნასახის» სხვისთვის განაწილება. პასუხისმგებლის განაწილება, ურთიერთ დაზღვევის წესი—საშუალებაა, კაი ხანია კაპიტალისტურ წრეებში შემოღებული. რაც შეიძლება უფრო ნაკლები «რისკით» დიდი მოგების მიღების; ხოლო საქმის სწრაფათ «გააქციონერება»-ც სწორეთ იმის მიხედვით, რომ კონცესია ძლიერ «ხელსაყრელ პირობებშია» აღებული. მაგრამ ნივთიერათ ხელსაყრელი პირობები სრულებით არ აქარწყლებს შიშს იმ პოლიტიკისას, იმ საქმიან ურთიერთობისას, იმ «რეჟიმის სიმტკიცისას», რომელიც დღემდის მიუღწევადათ დიდისა ხელს უშლის ვეროპის კაპიტალისტებს საბჭოთა ხელისუფლებასთან დაახლოებას.

აქციების «მარგანეცის უშუალო მომხმარებელთა ხელში» გადასვლაც დიდი პოლუსი ყოფილა. «მომხმარებელნი» შავი-ქვის ფასების აწევის თუ დაწევის მომხრე იქნებიან?

რაც შეეხება იმას, თუ რამდენათ კაპიტალისტებს «სწამთ საბჭოთა ხელისუფლების სიმტკიცე, ენდობიან მას და უნდათ მასთან მუშაობა». ეს კარგათ სჩანს იქედან, რომ რვა წელიწადზე მეტია, რაც საბჭოთა ხელისუფლებაც კონცესიონერების ძებნაშია, მაგრამ დღემდის მთელ საბჭოთა კავშირში მხოლოდ 88 საკონცესიო წარმოება მოეწყო (ა. იოფფე—«ეკონომიკ. თხზ.» № 31, 1926 წ.) და ყველა კონცესიების თანხა 32 მილ. მანეთს არ აღემატება (ვ. დერგაჩევი «კონცესიები»)...

შარშან თუ საბჭოთა პრესა საზოგადოების ყურადღებას უმთავრესად კონცესიიდან გამომდინარე სარგებლობას აქცევდა, ახლა ეტყობა საჭირო გახდა საზოგადოების ყურადღება უმთავრესად ჭიათურის შავი-ქვის წარსულზე შეაჩერონ. და აი ბ. მგალობლიშვილს უკისრია ამ წარსულის შესახებ ლეგენდის დაწერა, სწორეთ ლეგენდის, რომელიც განზრახ ამკირებს ჭიათურის შავი-ქვის მნიშვნელობას; თუმცა ის ეწინააღმდეგება სინამდვილესაც და თვით ბოლშევიკების მიერ დღემდის მრავალჯერ გამოთქმულ აზრებსაც, მაგრამ ასეთი ლეგენდა ამ ხანათ ძალიან სასარგებლოა ბოლშევიკებისთვის.

Se non è vero, è bene trovato (თუ მართალი არაა, კარგი გამოგონილია)!

სხვა ყოველივე საბუთის უფარვისობის გამო ჭიათურის კონცესიის ვასამართლებლათ, ლეგენდა დამამკირებელი ჭიათურის შავი-ქვის მნიშვნელობის და «ძველი სამოვრების» ძალიან კარგადაა გამოანახული; მაგრამ ფონს ვერც ამით გავლიან: ჭიათურის შავი-ქვის ისტორია ახლა არ იწერება.

გ. ვანდვლაკი.

*) ერთ დროს საბჭოთა კავშირში რკინის-გზით სარგებლობა სულ მუქთადაც იყო; ასე რომ, იმ დროს რომ ჭიათურის კონცესია გაეცათ და კონცესიონერი რკინის-გზის სატარიფო გადასახადიდან სრულებით გაენთავისუფლებიათ 20 წლის ვადით, ავტორის ლოდიკით, მაშინაც ბოლშევიკებს საბუთი ექნებოდათ ეთქვათ: პირობები «იგივე დარჩა», რაც კონცესიის მიცემის წინ იყო, და ამიტომ კონცესიონერის მოგება «ნულს» უდრისო!

ხეციალურ-პოლიტიკური ბრძოლა საბჭოთა საქართველოში.

საოკუპაციო ძალაუფლება ნათლად გრძნობს განკითხვის დღის მოახლოებას.

და ეს პირველ ყოვლისა იმიტომ, რომ ქართველი ხალხის ვერცერთი წრე მან ვერ მოინადირა და თავის იარაღთ ვერ გამოიყენა. მუდამ ასეთია სამხედრო ოკუპაციის შედეგი.

მუშათა კლასის დასამორჩილებლათ საბჭოთა ხელისუფლებამ მას შეკავშირების უფლება წაართვა, თავისუფალი პროფესიანალური კავშირები (სინდიკატები) გაანადგურა და მუშა-მოსამსახურეთა ბედი თავის მოხელეთ გადასცა. ამ გზით პროფესიონალურ კავშირებს საბჭოთა ბიუროკრატია დაეპატრონა, მუშათა განთავისუფლების ორგანო მათი დამონების იარაღი შეიქნა.

კომუნისტური დესპოტია გამარჯვებას დღესასწაულობდა. მას ეგონა, თითქოს საქართველოს განმთავისუფლებელ მოძრაობის მეთაური მუშათა კლასი დაიმონა და მით ქართველ ერს კისერზე უღელი სამუდამოთ დაადგა. მაგრამ ოკუპანტთა სიხარული ხანმოკლე გამოდგა.

მუშათა კლასი მოლონიერდა. პანიკა, რაიცა აჯანყების ჩაქრობამ ბუნებრივად წარმოშვა, თანდათან გაქრა. ბრძოლა გაჩაღდა. ეს მით უფრო, რომ ცხოვრება საგრძნობლად გაძვირდა, ჩერვონეცის ღირებულება 30 პროც. დაეცა, მისი მყიდველობითი ძალა შინაურ ბაზარზე 50 პროც. შემცირდა, ხოლო სამუშაო პირობები უცვლელი დარჩა. ომის წინა ხანის ხელფასი კომუნისტურ სამეფოში მიუწოდებელ იდეალათ ითვლებოდა. საოკუპაციო ხიმურზე დაყრდნობილმა ბოლშევიზმმა მუშათა კლასი უარეს მდგომარეობაში ჩააგდო, ვინც ის მეფის დროს იმყოფებოდა.

ბურჟუაზიულ სახელმწიფოებში მუშები მეტნაკლებათ სარგებლობენ გაფიცვისა და კაპიტალისტთა წინააღმდეგ დარაზმვის უფლებით, ხოლო კომუნისტური ხელისუფლება ამას ვერასდროს ვერ შეურიგდება. და ეს იმიტომ, რომ აქ კაპიტალისტის როლში თვით დესპოტიური სახელმწიფო გამოდის.

მუშათა კლასს არ შეუძლია არსებულ პირობებს დაემორჩილოს, ვინაიდან ეს მას სიკვდილს უქადის. ხოლო თავისი ნებით ფაბრიკის პატრონი, სახელმწიფო არას დაგითმობს. ისედაც «სოციალისტური» მრეწველობა აურაცხელ დეფიციტს იძლევა. ამიტომაც არის მუშათა კლასი იძულებულია გაფიცვის იარაღი გამოიყენოს. კონფლიქტი ხშირდება. სოციალური ურთიერთობა მწვავედება.

გაფიცვა არის ბრძოლა სოციალური, ამავე დროს ვაკოსვლა უაღრესათ პოლიტიკური, ვინაიდან ამ შემთხვევაში მუშათა კლასი ეხეთქება კომუნისტურ რეჟიმის კედლებს და მის დამხობას ხელს უწყობს.

კომუნისტურ სახელმწიფოს უმუშევრობის არაჩვეულებრივი ზრდა ახასიათებს. და ეს იმიტომ, რომ საბჭოთა ქვეყნებში მრეწველობა მოგებას კი არა, დეფიციტს იძლევა. გააღეთ ბათუმის კარები, შემოუშვით უცხოეთის საქონელი, როგორც ამას ადგილი ჰქონდა დამოუკიდებელ საქართველოში, და ერთი ხელის დაკვირვით შეირყევა ყველა ის ფაბრიკა-ქარხნა, რომელნიც შინაურ ბაზრისათვის საქირო საქონელს ამზადებდნენ. მანუფაქტურა, ფეხსაცმელი, რკინეულობა და სხვა ერთ ხუთად და ათად გაიფუტება. ხალხი თავისუფლად ამოისუნთქავს, სამაგიეროთ «წითელი» დირექტორები გაისრისებინან. საბჭოთა მრეწველობა სულდგმულობს სახლერების ჩაკეტვით და ამ გზით ხალხის უდიერი გაძარცვით, ამავე დროს გლეხთა და მუშათაგან აღებულ გადასახადებისაგან შემდგარ სახელმწიფო ბიუჯეტის დოტაციებით. ე. წ. «სოციალისტური» მრეწველობა მთელი თვისი არსებით პარაზიტია. მან გაფლანგა ძირითადი კაპიტალიც კი და რომ ის აღადგინოს, ხელებს მუდამ დღე ხაზინისაკენ იშვერს. ვინაიდან ეს უკანასკნელიც საკმაოდ დაცარიელდა, დოტაციებიც შემცირდა და აი ფაბრიკა-ქარხნები იხურება და უმუშევრობა სწრაფათ იზრდება.

საბჭოთა წყობილებამ თავისი დასაკლავი დანა თვითვე გალესა. რამოდენიმე დღის წინათ პეტროგრადის საფეიქრო მრეწველობის მუშებმა, რომელთაც წარმოების შემცირების გამო დათხოვნა გამოუცხადეს, დემონსტრაცია გამართეს და კომუნისტურ ხელისუფლების წარმომადგენელთ გამოუცხადეს: «ვინაიდან თქვენ არ შეგიძლიათ ფაბრიკა-ქარხნების გაძღოლა, დაგვიბრუნეთ ბურჟუაზია. ადვილათ მობრძანდით, ადვილათვე წაბრძანდებით». ოღონდ კომუნისტური მთავრობა დაამხოს, მუშათა

კლასი მზათაა შეურიგდეს იმ წინააღმდეგობის ბურჟუაზიასაც კი, რაც ნეკანების სახით საბჭოთა სამეფოს მოველინა და ხალხს უდიერათ ატყავებს.

უმუშევრობის გაძლიერებით განსაკუთრებით საქართველო იტანჯება.

საოკუპაციო ძალაუფლება რუსის ხიშტს ემყარება და უცხო ელემენტებით სულდგმულადაა. ქართველი მუშა იდევნება არა მხოლოდ იმიტომ, რომ ის სოციალისტია და არა კომუნისტი, არამედ პირველ რიგში იმიტომ, რომ ის ქართველია და არა სხვა ეროვნების წარმომადგენელი. ოკუპანტებმა ჩვენზე უკეთ იციან, რომ ქართველი ერი მათი შეურიგებელი მტერია.

ამიტომაც არის ქართველ მუშებს ყოველი ადგილიდან ერეკებიან. მათთვის შრომის ბირჟის კარები ფაქტიურათ დახურულია და იძულებული ხდებიან სოფელს მიაშურონ, არა და უცხოეთში გადაიხვეწონ. სწორეთ ამას ელტვის საოკუპაციო ხელისუფლება.

ცნობილია, საქართველოში დიდძალი ინტელიგენცია მოიპოვება. დამოუკიდებლობის ხანაში ის პოლიტიკურსა და კულტურულ მუშაობაში ჩაება და საქართველოს განვითარებას ხელს უწყობდა. ამჟამათ მდგომარეობა საესებით გამოიცვალა. საოკუპაციო ძალაუფლება გარუსების პოლიტიკას განაგრძობს. ამავე დროს ამიერკავკასიის ფედერაციაში გათქვეფით საქართველომ საესებით დაკარგა გაერონების უნათ გადაიქცა. თუ ამას დაურთავთ იმ გარემობას, რომ საერთო ქართველი, თუ ის აშკარა მოღალატე არაა, საეკვით მიჩნეულია, ადვილათ გასაგებია, რომ ქართველი ინტელიგენცია სხვადასხვა ადგილებიდან განდევნეს და მის ნაცვლათ უცხო ელემენტები გააბატონეს. გუშინდელი შავრაზმელი ან უცხო პატარა ერთა ნაციონალისტი უცებ გაწითლდნ და ქართველებს პირიდან ლუკმა პურს აცლანა. ასეთ პოლიტიკას თვით რუსეთის მბრძანებელი ბ. კალინინი კვერს უკრავს. გასულ წელს თფილისში ყოფინას თავის ყურმობური აგენტებს ურჩევდა ქართველ ინტელიგენტთათვის ადგილების უცხოეთში მიცემას, უკეთ მათ გადასახლებას მოითხოვდა.

რავასაკვირალია, ქართველი მუშა და ინტელიგენცია ასეთ მდგომარეობას ვერ ურიგდება და ვერც ვერასოდეს შეურიგდება.

კიდევ უფრო ეწინააღმდეგება ერთიმეორეს გლეხთა და საბჭოთა მესვეურების ინტერესები. სოფლად საწარმოეო ძალთა განვითარება მიმდინარე ხანაში ადგილმამულზე კერძო საკუთრების დაკანონებას მოითხოვს. სწორეთ ამით აიხსნება ის გარემობა, რომ გლეხკაცობა აღტაცებით შეეგება დამოუკიდებელ საქართველოს აგრარულ კანონს. ამ გზით ის საბოლოოთ დაეპატრონა მემამულეთა მიწაწყალს და მას თავის გემოზე ამუშავებდა. საოკუპაციო ძალაუფლებამ ნაროდნიკული უტოპია დააკანონა და მით გლეხს ფაქტიურათ ადგილმამული ხელიდან გამოგლიჯა. დღეს არავინ იცის, ვინ იქნება ხელს იმ მამულის პატრონი, რასაც გლეხი დღეს დღეობს «ფლობს». ამით მოისპო მიწის რაციონალური დამუშავების შესაძლებლობა.

მართალია, მიწათმოქმედების კომისარიატის ერთმა მოხელემ სცადა ადგილმამულის დენაციონალიზაციის პროექტის შედგენა და მით გლეხთა მოთხოვნილებისათვის ანგარიშის გაწევა. მაგრამ ეს ხომ საბჭოთა რეჟიმის დამსხვრევა იქნებოდა. და აი მოსკოვის მთავრობამ თავის აგენტებს საქართველოში შესაფერი ბრძანებით მიმართა და «რევილიუცია» თავშივე ჩაკლა.

დაურთეთ ამას ის გარემობა, რომ გლეხი აუტანელი პირდაპირი და მრავალგვარი არაპირდაპირი გადასახადებით არჩენს კომუნისტურ მოხელეთა აურაცხელ ლაშქარს—ბიუროკრატის ასეთი ზრდა ჯერ არავის მოსწრია—და «სოციალისტურ» მრეწველობას, რომელიც მას აწვდის დამპალსა და ძვირ საქონელს, და თქვენთვის ცხადი იქნება, თუ რატომ გლეხი მთელი თავისი არსებით მტრობს საბჭოთა წყობილებას და მუდამდღე მას ემუქრება. სხვანირათ არ შეიძლება. კომუნისტურმა რეჟიმმა ხალხს არა მხოლოდ თავისუფლება მოუსპო. არამედ მას წაართვა ლეგალური საშვალეპაც კი თავის ეკონომიურ მდგომარეობის გასაუმჯობესებლათ იბრძოლოს.

ცნობილია, რომ კოლპერაციამ დამოუკიდებელ საქართველოში ფრთები გაშალა და კერძო ვაჭართა მადის ალაგმვას ეხმარებოდა. საბჭოთა წყობილებამ თავისუფალი კოლპერატიული მოძრაობა საესებით ჩაკლა და იქ კომუნისტური ბიუროკრატია გააბატონა. ხშირათ დღეს კერძო ვაჭარი სწონელს უფრო იაფათ ყიდის, ვინემ საბჭოთა კოლპერატივი, თუმცა პირველი უმთავრესათ თვის სახელმწიფო დაწესებულებებ-

ბიდან შექმნილ საქონლით ვაჭრობს. ეს ცოტაა. გლეხი ვალდებულია თავისი ნაწარმი
მოები—აბრეშუმი, ბამბა, მატყლი, თამბაქო, ჩაი და სხვა—კოოპერატივის ან სახელ-
მწიფო დაწესებულებებს გადასცეს. საგარეო ვაჭრობის მონაპოვია პირველ ყოვლი-
სა გლეხის წინააღმდეგ მიმართულია და მას გასაქანს არ აძლევს. ნაწარმებს ხელიდან
ჩაღის ფასათ სტაცებენ და ამავე დროს უცხოეთში საქონლის თავისუფლათ შექმნის
საშუალებას ართმევენ! ამ გზით კოოპერაცია ხალხის საწინააღმდეგო ორგანოთ გადა-
იქცა. საგარეო ვაჭრობის მონაპოვია მისი გალატაკების იარაღი შეიქნა.

გლეხკაცობასა და ოკუპანტთა შორის ხიდი სამუდამოთ ჩატეხილია.

ცეცხლი და წყალი ერთათ ვერ მოთავსდება. ქართველი ერი და საბჭოთა წყობილება
ვერ შორიგდება. მათ შორის ბრძოლა არ ნელდება და ვერც განედდება, თუმცა ადგი-
ლთა და გარემოებათა მიხედვით იცვლება მისი გზა და მეთოდი.

ხოლო ბრძოლა საბჭოთა წყობილების წინააღმდეგ იმავე დროს ბოლშევიზმის
წინააღმდეგ მიმართულია და მის ამოგდებას ემსახურება. საბჭოთა რეჟიმი ბოლშევი-
ზმის პოლიტიკური სისხლი და ხორცია. ერთის დამხობა მეორეს ანგრევს და პირიქით.
ყველას კარგათ მოეხსენება, რომ თვით საბჭოთა დიქტატურას საქართველოს
შინაურ ვითარებაში არავითარი ნიღაბი არ აქვს. ის გარედან შემოტანილი სენია, უც-
ხო ხიშტზე დამყარებული ბატონობა. სამხედრო ოკუპაციის პირობაში შეილია.

საბჭოთა რეჟიმი, ბოლშევიზმი და რუსეთის ოკუპაცია საქართველოში ერთი
განუყრელი რგოლია. ერთათ გვეწვიენ. ერთათვე მოგვეშორდებიან. მათი ბედი ერთი
მეორეზე მჭიდროთ გადაბმულია.

და აი ბრძოლა საბჭოთა რეჟიმის წინააღმდეგ ძალაუნებურათ მთელი თავისი
სიმძიმით ოკუპაციის წინააღმდეგ მიმართულია და მის მოსპობას აჩქარებს.

ამიტომაც არის დემოკრატიის კვლავ გაბატონება და დამოუკიდებლობის აღ-
დგენა არის გზა მთელი ქართველი ერისა. გზა მტრავალთა შემუსვრისა და საქართვე-
ლოს საბოლოო განთავისუფლებისა.

ეს გზა მას აღთქმის ქვეყანაში შეიყვანს.

ნ. რამიშვილი.

ბ ე ლ ო ტ ი კ ე უ რ. ი მ ი მ ო ნ ი ლ ვ ა.

ნაციათა ლიგის უკანასკნელი კონგრესი თეატრალური ქრონიკის კილოთი რომ
ვილაპარაკოთ, გასულ სეზონის ლურსმანი იყო. მან მიიპყრო მთელი ევროპის პრესის
განსაკუთრებული ყურადღება. თუ ლოკარნოს გამარჯვებამ ძალზედ ასწია ევროპის
დიპლომატიის იმედები, ენევის სხდომების ფინალმა პირიქით მას ფრთები შეუკვეცა
და საერთო ოპტიმიზმი გაანეღა. ექვი არ არის ლიგას მრავალი გულწრფელი მეგობ-
რები ყავს. ამათთვის ერთა ლიგა ერთად ერთი იმედია მომავალში ომიანობის მოსას-
პობად. რასაკვირველია, ამ ბანაკში ლიგისადმი ერთგულება ყველასათვის ერთ და
იმავე მოტივებზე არ არის აშენებული. სოციალისტებისათვის იგი მშვიდობიანობის
და ერთა სოლიდარობის იარაღია; დიდი სახელმწიფოები კი მის გამოყენებას ცდილ-
ბენ თავიანთ ბატონობის გასამტკიცებლად და გასათრთოებლად. ეს სრულიად ბუნე-
ბრივია: სხვათაგანად არც შეიძლება იყოს, სანამ კაპიტალისტური რეჟიმი არ შეცვლი-
ლა და აქედან გამომდინარე მეტოქეობა არ გაქრალა. მხოლოდ პოლიტიკურ ტარ-
ტიუფებს, ან დაბალ ხარისხის დემაგოგებს შეუძლიათ ამაზე აღშფოთებით ილაპარა-
კონ და ამით გაამართლონ თავიანთი ინტრიგები თვით ამ დაწესებულების წინააღმდეგ.

სოციალისტებმა სხვებზე კარგათ იციან ნაციათა ლიგის სუსტი მხარეები. მათ
ისიც კარგათ იციან ვინ და როგორ უნდა გამოიყენოს იგი; მაგრამ ამავე დროს ისინი
არ ივიწყებენ, რომ დღეს დღეობით მხოლოდ ლიგაში და ლიგის საშუალებით შესა-
ძლოა ერთა კოაბერაცია, მათი ინტერესების დაახლოება და შეძლებისად დაგვარად
მათი მორიგება. ამიტომ ისინი თვით დაწესებულებას კი არ ებრძვიან, არამედ მის
სუსტ მხარეებს და მისი საერთო კონსტრუქციის შეცვლა აქვთ მიზნად დასახული.
დღეს დიდ სახელმწიფოთა ჰეგემონია გამეფებულია ლიგაში. მის საბჭოში მუდმივი
ადგილები ამავე სახელმწიფოებს აქვს მისაკუთრებული. საკითხები მხოლოდ ერთხმად
წყდება. იქ წარმოდგენილ ერთა თანასწორობა თეორიაში რჩება, პრაქტიკა სულ სხვაა.
ყოველივე ამას ინტერნაციონალური სოციალიზმი სასტიკად ებრძვის. ლიგის საბჭო
დემოკრატიზაცია, მისი საერთაშორისო პარლამენტად გარდაქმნა და ომისაგან აღ-
შფოთებისაგან დაცვა.

ღვევის საქმეში ნამდვილ რეალურ ძალათ გადაქცევა—ეს არის მუშათა ინტერნაციონალის მორიგი მოთხოვნა და მისწრაფება.

ლიგის მტრებიც ბევრი ყავს. ვინ არიან ესენი? ომის მომხრენი, სალხთა ახალ შეჯახების მოტრფიალენი, ცეცხლითა და მახვილით სადაო საკითხების გადაჭრის მოციქულნი. მათი დასახელება სხვა ადგილას მოგვიხდება, ესლა კი უნდა აღვნიშნოთ რომ ენევის კონგრესმა მიზანს ვერ მიახწია და გერმანიის ლიგაში შესვლის საკითხი მომავალ სესიისათვის (სექტემბერში) გადადო. ეს არის ასე ვთქვათ გარეგნული მხარე ამ მოვლენის. მისი შინაარსი უფრო რთული და სერიოზულია. ეს მოწმობს რომ ევროპის სახელმწიფოთა შთანხმების საქმე უფრო ძნელია. ვიდრე ეს ზოგიერთებს ეგონათ. ლოკარნოს ხელშეკრულება ეს მხოლოდ პირველი ნაბიჯი იყო იმ დიდ და რთულ გზაზე, რომელსაც ეწოდება ევროპის ორი უდიდესი სახელმწიფოს—გერმანია-საფრანგეთის ანტაგონიზმის განვლება. მართალია, ლოკარნომ ეს საქმე წინ წასწია; მან მას მისცა გამოსავალი წერტილი, მაგრამ კიდევ ბევრი დრო გაივლის და ბევრი დაბრკოლება გადასალახავი, სანამ ამ პროცესს სასურველი სახე მიეცემოდეს. რაც ასი წლობით იკვანძებოდა და რამაც კაცობრიობას უსაშინელესი კატასტროფა მოუშინა, იმის ერთის დაკვრით ძირიანათ შეტრიალება აღემატება მომქმედ პოლიტიკურ ძალთა შესაძლებლობას, რაგინდ კეთილ განზრახვებით იყვენ გამსწვალდენი ამ ძალთა მეთაურები. ჯერ კიდევ 1924 წლის დამდგეს გერმანია-საფრანგეთის შორის სამკედრო სასიცოცხლო ბრძოლა იყო (რურის დაკავების გამო) გამართული; ორთავე სახელმწიფოში საზოგადოებრივი ატმოსფერა უკიდურესი სიძულვილით და შეუთრეგებლობის სულით იყო გაქუნთილი და როგორ გნებავთ რაღაც ორი წლის მანძილზე ეს საგრძობლათ შეცვლილიყო. უნდა ითქვას, რომ არც საფრანგეთში და არც გერმანიაში ურთიერთ ნდობის ატმოსფერა არ არის გაიფხუბული; ცხადია, იქაც და აქაც არის მიმართულება, რომელსაც ტონს აძლევს სოციალისტები და რომელიც ხედავს, რომ დაუსრულებელმა ანტაგონიზმმა ორივე ვერი სისხლისაგან დასცალა; გამარჯვებული და დამარცხებული ერთნაირად დაანგრია და დაასუსტა; საბედნიეროთ ეს მიმართულება დღითიდღე იზრდება, ძალას იკრებს. მაგრამ დღეს ის მაინც არ არის საკმაოდ ძლიერი რომ საერთაშორისო პოლიტიკის გადამჭრელ ფაქტორათ განდეს. ლოკარნოს ხელშეკრულება ამ მიმართულებების ტენდენციის გამარჯვების მაჩვენებელია; ენევის მარცხი კი—გერმანია-აღმდევ ტენდენციის. ეს ვალაურ საქმის ობიექტიური მხარეა. მაგრამ ენევის კონგრესის ისტორია იმ მხრივაცაა საინტერესო, რომ მის ირგვლივ მართლაც ნამდვილი ბრძოლა იყო გამართული ლიგის მომხრეთა და მის მტერთა შორის. იყო წამი, როცა პირველთ გამარჯვებს: ალონეთის საბჭოში შესვლის კომპრომისული ფორმულა გამოანხეს. შვეციის მინისტრი (სოც.-დემ.) უნდენი და ჩეხოსლოვაკიის—ბენეში (სოციალისტი) დათანხმდნ საბჭოდან გასულიყვენ და პოლონეთი აერჩიათ საბჭოში; ეს მუშათა ინტერნაციონალის ზეგავლენა იყო, მან აიძულა თავისი წევრები მაქსიმალურ დათმობებზე წასულიყვენ. მან მისცა დანარჩენთ საუცხოვო მაგალითი ლოიალობისა და პრინციპიალობისა, მაგრამ, სამწუხაროთ, მიმბძველები არ აღმოჩნდა! ბრაზილიის ჯიუტობამ ბრძოლის ველი ლიგის მტრებს შენარჩუნა. ეს მეტად საინტერესო მომენტია. რათ გამოიჩინა ასეთი შეუთრეგებლობა ისეთ სახელმწიფოს წარმომადგენელმა, რომელიც ევროპის საქმეებში სხვებზე ნაკლებ არის დანტერესებული? ვინ იდგა ბრაზილიის ზურგს უკან? ვინ უკარანახა მას ისეთი გამოსვლა, რომელმაც შესაუსტა ლიგის პრესტიჟი და შეაჩერა ევროპის სტაბილიზაციის საკითხი? ამ კითხვებზე პასუხის გასაცემათ აუცილებელია ვიცოდეთ ვინ არის ამის წინააღმდეგი. ერთი მათგანი ჩვენი ძველი ნაცნობია. მას ჩვენ ყველგან ვხედავთ. აღმოსავლეთით თუ დასავლეთით. ყველგან საკმაოდ იხარება ოქროს მანეთები წყლის ასამღვრევათ, ცეცხლის ასანთებათ, მაგრამ უნაყოფოთ. ჯერ კიდევ მარშან დეკემბერში ჩიხრინმა ტურნე გააკეთა ევროპაში ლოკარნოს ჩასაშოვლად. იყო ვარშავაში, ბერლინში. იქაც და აქაც შეუშხაპუნა საწამლაი, მაგრამ ეს უკვე არავინ არ მოქმედებს. ბრაზილიის გამოსვლაში მოსკოვი არაფერ შუაშია; მხოლოდ აქ მას აღმოუჩნდა ბუნებრივი მოკავშირე. სული სულს იცნობს ა. ნათქვამია და ის რაც ვერ შესძლო დაუძლურებულმა წითელ ფაშინშმა. სისრულეში მოიყვანა შავმა ფაშინშმა. ბრაზილიის დელეგატის სახით ენევის კონგრესზე ლაპარაკობდა მუსოლინი. თუ რატომ მოხდა ეს, გავიკებთ როცა მოკლეთ, რამდენათაც შესაძლოა საერთო მიმოხილვის ფარგლებში. გავცნობთ იტალიის დღევანდელ პოლიტიკის ვითარებას.

ოთხი წელია რაც ფაშისტური დიქტატურა მძინვარებს იტალიაში. ამ ხნის განმავლობაში არსებულმა რეჟიმმა სავსებით შესცვალა მთელი სახე სახელმწიფო აპარატის და საზოგადოებრივი ცხოვრების. «მთელი იტალია ერთი კაცის ხელშია, სწერს «მატენ»-ის ცნობილი კორესპონდენტი სორვეინი, სინდიკატები, მუნიციპალიტეტები, ჯარი, ეკლესია, მთელი ქვეყანა მეფიდან დაწყებული ბელადის (დუჩე) მხარეზეა. მთელი ძალა-უფლება მას უპყრია ხელთ». გარეგნულად ეს სურათი სწორია. მას შემდეგ რაც ყველა დაწესებულებებს თავისუფალი სული გამოაცალეს, რასაკვირველია, ისინი ასრულებენ ფაშისტურ დირექტორიის ბრძანებას, ძველი, თავისუფალი იტალია თავის პარლამენტით, პოლიტიკურ პარტიებით, თავისუფალი პრესით, დამოუკიდებელ კომუნებით, მუშათა კავშირებით უკვე არ არსებობს. იგი არ გამკრალა, მხოლოდ სდუმს, პირზე ბოქლომ დადებული და ხელ-ფეხ შერკული. ამანირად დღეს ჩვენ საქმე გვაქვს მუსოლინის «ახალგაზდა» იტალიასთან. შინაურ პოლიტიკასთან ერთად მას აქვს თავისი საგარეო პოლიტიკა, და ამ უკანასკნელთან შეგუბუნების მოქმედების მეთოდები. მერე საით მიყავს მუსოლინის ეს «ახალი» იტალია? იქით, საითაც მიერეკებოდა და მიერეკება ხალხს ყველა დროის და ყველა ქვეყნის დიქტატურა—ომისაკენ. დღიდან ფაშისტების გამეფებისა ახალ ომის აუცილებლობას საძირკველი ჩაყარა. ოთხი წელიწადია მუსოლინის რეჟიმი ამის მზადებაშია, ტენზიკურად და სისხლოლოგიურად. დღეს თვით მუსოლინი არ არის თავისუფალი. იგი ტყვედ ყავს შექმნილ სტიქიას. მას უკან დახევაც არ შეუძლია. «დაწყნარდი, არავითარი საფრთხე რეჟიმს არ მოეღის», ეუბნებოდა იგი 7 აპრილს მის სასახლის წინ მოზღვავებულ «შავ-ბლუზიანთა» ბრძოლს.—არა, ჩვენ გვეჭეკება უცხოეთი, უპასუხებს ბრბო და ბელადიც იძულებულია განაცხადოს—ჩვენ უცხოეთს გაუსწორდებით. გამოძევით მე, თუ უკან დავიბრუნდები, მომკალით, თუ მე მომკლან, თქვენ შური იძიეთ». აი მთელი ფილოსოფია ფაშისტურ იტალიისა, თვით «დუჩეს» მიერ მოკლეთ და სხარტულად დახსარიათებული. მან გასცა ვექსილები. მან მოსწამლა შეუგუნებელ მასის სული ფანტასტიკური დაპირებებით. მან აღუთქვა იტალიის ახალგაზდობას ძველი რომაული იმპერიის საზღვრების აღდგენა მცირე აზიაში, ბალკანეთში, ხმელთაშუა ზღვაში, აფრიკაში და დღეს იძულებულია ან შეუდგეს ამ ვექსილების განაღდებას, ან უკან დაიხიოს. უკან დახევა მის ფიზიკურ მოსპობას და რეჟიმის ნაცარ-მტვრათ ქცევას ნიშნავს. ამაზე ის ვერ წაივა და არც წავა, მაშასადამე დაეჩინია იმოქმედოს. საკითხი იმაშია სად და როგორ დაიწყებს იგი ავანტიურას. ირანდანიელ ქალის მიერ მისი დაჭრის დღეს, მუსოლინიმ წაიბო-სთქვა სიტყვა, რომელიც დააბოლოვა შემდგენარად:—«იტალიას რკინის რკალი არ-ტყია. ამას ის ვერ მოითმენს. მას ყავს ამის დასაღწეად სამი მილიონი შეიარაღებული ახალგაზდა, რომელიც მზად არის იბრძოლოს ყველგან ჩრდილოეთით, ისე როგორც სამხრეთით» (ეს სიტყვები იტალიის გაზეთებში არ დაბეჭდილა). აქედან ნათლად ჩანს, თუ რა აზრი ტრიალებს დიქტატორის თავში. აფრიკა, ხმელთაშუა ზღვა და მი-სი «ლაყვარდოვანი ნაპირი» მისი ოცნების საგანია. მაგრამ რაზედაც არ უნდა ოცნე-ბობდეს ძალა-უფლებით დამთვრალი «დუჩე», მან კარგად იცის რომ აქ უდიდესი საფრ-თხე და, შესაძლოა, სამარეც მოეღის; აქ ის საფრანგეთს უნდა დაეტაკოს; ამიტომ იგი ალბათ წავა ნაკლებ წინააღმდეგობის ხაზით. ბალკანეთში იტალიის დომინაციის განმტკიცება, ადრიატიკის ზღვის ხელში ჩაგდება («mare nostro—ჩვენი ზღვა») და მცირე აზიაში ახალ ტერიტორიის შექმნა მისთვის თითქოს უფრო ადვილია. აქ კი ის ინ-გლისს უნდა შეუთანხმდეს. შეუთანხმდა კიდევაც, რასალში ჩემბერლენთან დადებულ ხელშეკრულების ძალით ოსმალეთთან ომის დროს იტალიას ეძლევა უფლება დაიკავოს ანატოლიის სამხრეთ-დასავლეთი ნაწილი, მერსინა-კონია-ადანის ხაზით. ოს-მალეთი საშიშროებას გრძნობს, ნერვიულობს და ამით აიხსნება რომ მან 1920—1926 წლის სათადარიგო ჯარის კაცები მოიწვია. ჩვენ არ ვიცით რით გათავდება ეს ფაცა-უფუცი. არ გვინდა რაიმე ვიწინასწარმეტყველოთ; მხოლოდ არ შეგვიძლია არ აღვნი-შნოთ რომ ზავს საფრთხე მოეღის. ყოველივე ამის შემდეგ აშკარაა, რომ მუსოლინი-სათვის სრულებით არ იყო ხელდასყრელი ენევის კონგრესის წარმატებით დაგვირგვი-ნება. ეს მას ხელ-ფეხს უკრავდა და ამიტომაც მან ისარგებლა ბრაზილიის სამსახურით. სხდომა ექვსი თვით არის გადადებული, მაშამ კი ბევრი რამეს გაკეთება შეიძლება...

წითელი ფაშისტები ცდილობს გამოიყენოს ლიგის წაბორძიკება. ამ მხრივ მას ენერჯია და სურვილი არ აკლია. ევროპაში მშვიდობიანობის დამყარება ხომ მისი

სიკვდილია. ლოკარნოს ხელშეკრულებაში საბჭოთა რუსეთი ერთი სიტყვითაც არ არის ნახსენები. მიუხედავად ამისა მოსკოვმა მასში იგრძნო საფრთხე. რატომ? იმიტომ რომ ყოველი გამარჯვება მშვიდობიანობის გზაზე მისი დამარცხებაა. ამიტომაც იყო რომ აპრილის პირველ რიცხვებში ჩიჩერინი დეკლარაციით გამოვიდა. მთელი ეს დეკლარაცია გატიტვლებული ცინიზმის საუცხოვო ნიმუშია. განსაკუთრებული ყურადღების ღირსია მისი ერთი ადგილი: ... «საბჭოთა რუსეთი დიდის სიმპატიით უყურებს საფრანგეთ-გერმანიის დაახლოვებას», ბრძანებს ნარკომინდელი. როგორ მოგწონს ეს, მეითხველო? მთელი 'ცხრა წლის არსებობა საბჭოთა რუსეთის მხოლოდ გერმანია-საფრანგეთის ინტერესთა წინააღმდეგობაზე იყო აშენებული. რომ ეს არა, დიდი ხანია ლენინის ნაცოდვილევიდან მხოლოდ მწარე მოგონებლა დარჩებოდა. სწორედ ამიტომ ცდილობდა მოსკოვი ეს წინააღმდეგობა გაეღრმავებია და დღეს კი ვგებულვით, რომ მისი საზრუნავი საგანი მათი მორიგება ყოფილა! რათ დასკირდა ჩიჩერინს ეს მორიგი იმბანაობა? ლოკარნოსა და ინგლისის საწინააღმდეგვით. ძველი, გაცვეთილი მეთოდი, მაწინააღმდეგვითა ბანაკში არე-დარევის შეტანისა!

7 აპრილს იგივე ჩიჩერინი აქვეყნებს წერილს ნაციათა ლიგის სეკრეტარიატის საპასუხოდ. წერილი ლიგისადმი ლანძღვა-გინებით არის სავსე. ამას დაერთო ხმები გერმანია-რუსეთის მომავალ ხელშეკრულების შესახებ.

«ბრძოლა»-ს წინანდელ ნომერში ჩვენ უკვე გვეცნა აღნიშნული გერმანიის დღევანდელი საერთაშორისო პოზიცია. ჩვენ ვწერთ «გერმანია ჯერ კიდევ ირყევა მოსკოვს და ლოკარნოს შორის. მართალია, პირი აქეთ მოიბრუნა. მარა კული კიდევ იქით დარჩა». ეს სავსებით გამართლდა. გერმანიამ დაკმაყოფილება ვერ მიიღო უენევაში. იგი ჯერ კიდევ ლიგის წევრი არ არის და სარგებლობს კიდევ თავისუფალი დროით, რამ მოკავშირეებზე დიპლომატიური ზეგავლენა მოახდინოს და სექტემბერში მომავალ შეხვედრისათვის თავის სასარგებლოდ ნიადაგი მოამზადოს. აქ ის მოზღნეილად სარგებლობს მოსკოვით. დღეს ამ უკანასკნელის მდგომარეობა, მართლაც რომ ცუდია. მთელი ევროპის პრესა აღნიშნავს რუსეთის ფინანსური-ეკონომიკური კრიზისის განსაკუთრებულ სიმწვავეს. შინაური ინდუსტრია თითქმის შეჩერებულია. სასოფლო წარმოების ექსპორტი სრულებით შეწყვეტილია. ჩერვონეცის მყიდველობითი ძალა-განახევრდა. მოსკოვი საზღვარ-გარეთელ კრედიტებზე ამყარებდა კატასტროფიდან თავის დაღწევის იმედებს. აქეთ იყო მიქცეული მთელი მისი ყურადღება და ენერგია. კრედიტებს ეძებდნ და ეძებენ ყოველგან. რუს-საფრანგეთის «კონფერენცია», რომელზედაც ამდენს ყვიროდა კომუნისტური პრესა, დღეს თითქმის გაქრა. დემონზ-რაცოვსკის საქმიანობის არაფერი იმის...»

გერმანიაც პირდებოდა საგრძნობ სავაჭრო კრედიტს მოსკოვს. სამას მილიონ მარკიან მოკლე ვადის სესხზე იყო ლაპარაკი; მაგრამ დღეს სამასი მილიონი ას მილიონზე დადგა და ესეც საეჭვო უნდა იყოს. ყოველ შემთხვევაში გერმანიის მთავრობას კიდევ აქვს საშუალება გამოიყენოს პოლიტიკურად საბჭოთა რუსეთი და ისიც მასთან ახალ ხელშეკრულებაში შედის. ჩიჩერინს გონია რომ იგი ლოკარნოს დასამარებს, შტრენემანი კი ლონდონს და პარიზს არწმუნებს ლოკარნოს ნამცეცი ტალახი არ მოეცებაო. ვინ არის მათ შორის მართალი, ამას ახლო მომავალი დაგვანახებს. მანამ კი შეგვიძლია ვთქვათ, რომ მთელი ამ დიპლომატიური მანიფერადან მხოლოდ გერმანია მოიგებს. მის წინაშე მთელი რიგი დიდი პრობლემებისა სდგას. მას სურს დაუსის გეგმის შერბილება, კოლონიების დაბრუნების საკითხის მოგვარება, რეინის ოკუპაციის რეჟიმის შეცვლა და სხვა... და თუ ამ დიდ ჭიდილში მას საბჭოთა რუსეთი გამოადგება, რასაკვირველია, იგი მას ხელს არ კრავს...»

*) ეს წერილი უკვე დაწერილი იყო, როცა დემონზი სიჩუმე დაარღვია და გამოაქვეყნა ოფიციალური ცნობა, რომელიც ადასტურებს ჩვენს აზრს. მოლაპარაკებას ერთი ნაბიჯი არ გადაუდგამს წინ. მოსკოვი თხოულობს სესხს და შემდეგ პირდება ვალების გადახდის დაწყებას. დემონზი კი უწინარეს ყოვლისა მოითხოვს მოკლე ხანში ვალების ცნობას და გადახდის დაწყებას. ასეთია ამ ახირებულ მოლაპარაკების ირგვლივ შექმნილი მოკვადობული წრე.

**) 26 აპრილს გამოქვეყნდა გერმანია-რუსეთის ხელშეკრულება. ხელშეკრულება ოთხი მუხლიდან შესდგება და სამხედრო თუ ეკონომიურ კონფლიქტების დროს ურთიერთ ნეიტრალიტეტის დაცვაზეა აგებული. ხელშეკრულების საერთო მნიშვნელო-

ჩინეთის კალენდრისკაზი კვლავ შეტრიალდა და სურათიც საესვებით შეიცვალა. რამოდენიმე თვის წინ აქ კარახანი მდგომარეობის ბატონათ ითვლებოდა. ამ ავანტიურაში გადაყრილი მილიონები მოსკოვს განადგებულათ მიაჩნდა. «იზვესტიების» მომაბზერებელ რელიაციებისთვის რომ ყური გვედო, ინგლისის პრესტიჟი სამუდამოთ იყო დამარხული, მაგრამ ბოლშევიკებს აქაც, ისე, როგორც თითქმის ყველგან ამ უკანასკნელ დროს, კოვჩი ნაცარში ჩაუვარდათ. მათი ფალავანი გენ. ფენგი დამარცხდა და მთელი ჩინეთი გამარჯვებულ უ-პეი-ფუს და ჩანგ-კოლინის ხელში მოექცა. ეს კი ინგლის-იაპონიის გამარჯვებას მოასწავებს. რასაკვირველია, ჩინეთის დომხალი ამით არ გათავდება. შესაძლოა იქ არა ერთ და ორ სიურპრიზს ექნეს კიდევ ადგილი; მაგრამ საერთოდ რომ აღმოსავლეთში ბოლშევიკების ავანტიურას ფეხი აუკავებს, ეს უდავოა. ჯერ ისინი სპარსეთიდან გამოაბრძანეს; ამას მოჰყვა ჩინეთი. დარჩა ოსმალეთი. აქაც მოსკოვის პრესტიჟი მიწურულშია. მას შემდეგ, რაც იტალიასთან რაპალოში დადებულ ხელშეკრულების საშუალებით ინგლისმა ოსმალეთთან მოსულის გამო ომის საშიშროება გაანელა, ჩვენ დღე-დღეზე უნდა მოველოდეთ ლონდონ-ანგორის შეთანხმებას. თვით ინგლისურ გაზეთების ცნობით (23 აპრილის «Daily Herald-ი») ოსმალეთი მოსულის ტერიტორიაზე ხელს იღებს; სამაგიეროთ იგი ხდება მონაწილე მოსულის ნავთის ექსპორტაკიაში და მიიღებს სესხს; ამავე დროს ამ ორ სახელმწიფოთა შორის ურთიერთ ნეიტრალიტეტზე აგებული ხელშეკრულება იქნება დადებული, იმ აუცილებელ პირობით რომ ოსმალეთი შვევა ერთა ლიგაში და ხელს აიღებს რუსეთთან თანამშრომლობაზე.

პოლონეთში სახელმწიფო გადატრიალება მოხდა. 48 საათში მთელ რესპუბლიკაში ძალა-უფლება მარშალ პილსუდსკის ხელში გადავიდა. შეიძლება ითქვას რომ გადატრიალება შედარებით უმტკივნეულოთ ჩატარდა და სამოქალაქო ომის გაჩაღებას, რაზედაც ამდენს ყვიროდა ანტიპოლონური პრესა, თვით პოლონეთში ორივე მხარე ერიდებოდა. ძალა-უფლება ისე ჩაუვარდა პილსუდსკის ხელში, როგორც მწიფე ხილი. პოლონეთში სამოქალაქო ომის ქარტეხილი ეს პირდაპირ ნანატრი რამ იყო პოლონეთის მტერთათვის; ამით აიხსნება რომ გერმანიის მემარჯვენე პრესამ და მოსკოვის გაზეთებმა ყური გამოვიკუჭედეს სამოქალაქო ომის სენსაციური ხმებით; ამაზე ითქმის—მელას რაც აგონდებოდა, ის ესიზმრებოდაო. უკე გამორკვეულია რომ «სამოქალაქო ფრონტები» ფანტაზია იყო, სინამდვილეში კი პილსუდსკის გამოსვლის მესამე დღეს პოლონეთს ახალი მთავრობა ყავდა და ყოველგან სრული მყუდროება იყო გამეფებული. ამნაირად პოლონეთის მტერთ იმედი გაუტრუფდათ. ჩვენ დარწმუნებული ვართ რომ პილსუდსკის გამოსვლა ხელს შეუწყობს პოლონეთში დემოკრატიის გაძლიერებას და სახელმწიფოს განმტკიცებას. და ეს იმიტომ რომ პილსუდსკის მხარეზე თავიდანვე გამოვიდა პოლონეთის მუშათა კლასი და ყველა დემოკრატიულად განწყობილი ელემენტები. პოლონეთის სოციალისტურმა პარტიამ საერთო გაფიცვის გამოცხადებით შეაჩერა მარშალის მოწინააღმდეგეთა მოქმედება, ხოლო «ვიზოლენიე»—

ბის შესახებ ჩვენ იმავე აზრისა ვრჩებით, რასაც ზემოთ ვწერდით ჯერ კიდევ მაშინ, როცა იგი გამოქვეყნებული არ იყო. აქ ადგილი აქვს დიდ დიპლომატიურ თამაშს. არც მეტი არც ნაკლები. ფასი თანამედროვე სახელმწიფოთა შორის დადებულ ტრაქტატებისა ჩვენ დიდი ხანია ვიცით. უკანასკნელ ხანების ისტორია, ბეტმან-პოლვეგის «ნავლეჯ ქალაქიდან» (ბელგიის ნეიტრალიტეტის შესახებ) დაწყებული, ამ მხრივ საკმარისად დამარწმუნებელი იყო. დღეს შტრეზემანი მოსკოვს ნეიტრალიტეტს პირდება. ხვალ ის ამას დაიცავს, თუ გერმანიისათვის ხელსაყრელი იქნება. არის კი გერმანიისათვის ხელსაყრელი ინგლისის გადაუდგვს და მოსკოვს დაუკავშიროს თავისი ბედი? ეს ერთ წამსაც არ არის დასაშვები. მოსკოვის საერთაშორისო წინა დღითი დღე დნება; დღევანდელი რუსეთის სახელმწიფოებრივი პრესტიჟი არარაობას უდრის; წინეთ მას ანგარიშს უწევდენ როგორც გადამდები სენის რეზერვუარს. ეს კი უფრო საერთაშორისო პიგიენის საკითხია; მას შემდეგ რაც კომინტერნის კასა დაკარიელდა და მილიონების დენა აღმოსავლეთით თუ დასავლეთით შეწყდა, მას ეს მნიშვნელობაც დაეკარგა. ასეთია ობიექტიური მდგომარეობა და ვერავითარი ბერლინის ხელშეკრულება მას ვერ შეცვლის.

გლახთა დემოკრატიული პარტია—პილსუდსკის ინიციატივას აღტაცებით შეხვდა. ამნაირად ერის დიდმა უმრავლესობამ ეს ნაბიჯი თავისად გამოაცხადა; აი სწორედ ამ უმრავლესობის სანქციამ ააშორა პოლონეთს სამოქალაქო ომის ახრდილი და გადატრიალბა უმტკივნეულოდ ჩატარდა. პილსუდსკის მთავრობას თავის პოზიციების შესანარჩუნებლად არ დასპირდება არც ჩეკა და არც მასიური გვარტა.

სააწმუხაროდ ჩვენ ესლა არ გვაქვს საშვალბა შევეხოთ ვადატრიალების სოციალ-პოლიტიკურ მიზნებს. გავკრიტიკებ უნდა აღვნიშნოთ, რომ უკანასკნელი სამი წლის პოლიტიკამ მემარჯვენე პარტიათა მეთაურობით ვერ შეაჩერა ფინანსიური და ეკონომიური კრიზისი, ვერ გაატარა ცხოვრებაში ვერც ერთი სოციალური რეფორმა და, რაც უმთავრესია, მან ვერ მისცა სახელმწიფოს მტკიცე და ავტორიტეტული ადმინისტრაციული აპარატი; ამან დაბადა ხალხში უკმაყოფილება და სახელი გაუტეხა დაუტრულებელ პარლამენტარულ კომბინაციებს. სკნისნვის მთავრობა სოციალისტების მონაწილეობით (ამა იანვრის სოც. კონგრესზე დიდი ბრძოლა იყო კალიციის წინააღმდეგ) უკანასკნელი ცდა იყო ლეგალური გზით ამ კრიზისიდან თავის დახწვევის; ეს ცდა უნაყოფო გამოდგა და სოციალისტებიც კალიციიდან გავიდნენ. შექმნილ პირობებში მემარჯვენე მთავრობის მოწვევა ნაპერწყალის გადასროლა გამოდგა საქმაოდ დაგროვებულ ასაფეთქებელ მასალაში და აფეთქებაც მოხდა. პილსუდსკის დიდმა პოპულიარობამ როგორც ჯარში, ისე ხალხში თავიდანვე ვიწრო ჩარჩოებში მოამწყვდია დაწყებული ბრძოლა. თუ რა ცვლილებას გამოიწვევს ეს გადატრიალება საგარეო პოლიტიკაში ამას ახლა მომავალში ვიხილავთ.

25 მაისს პარიზში მოკლეს პეტლიურა. მკვლელი რუსის ებრაელია. ეს უკანასკნელი თავის მოქმედებას პოგრომებში დახოცილ ებრაელთა შურის ძიებით ხსნის. თუ ამ მკვლელობას აქ ვეხებით, მხოლოდ იმიტომ რომ ეს აკტი არ არის დიდ პოლიტიკურ მნიშვნელობას მოკლებული. ჩვენ არ შეუდგებით მოკლულის პიროვნების დახასიათებას; აღვნიშნავთ მხოლოდ იმას, რომ პეტლიურა უბრალო ავანტიურისტი და ებრაელთა დამრბვეი როდი იყო, როგორც ამაში გვარწმუნებენ მისი მტრები. იგი უდგა სამი წლის განმავლობაში (1918—1920 წ. წ.) უკრაინის ეროვნულ ბრძოლას სათავეში და დღესაც იყო ანტირუსულ და ანტიბოლშევიკურ მოძრაობის ბელად დაღიარებული უკრაინაში. ამ მხრივ რუსეთის ყველა ჯურის იმპერიალისტები, წითელი თუ შავი, მისი შეუთრგებელი მტერი იყო; ამით აიხსნება ისიც, რომ მის სიკვდილს ერთნაირის სინარულით შეხვდა როგორც ბოლშევიკური ისე ანტიბოლშევიკური რუსული პრესა. ყოველნაირი ცდა შვარცბორდის—მკვლელის გვარია—მოქმედების ინდივიდუალურ აკტზე გადახურდავებისა. ეს უფარვისი საშვალებით სარგეილობაა. ნამდვილად დღესათით ნათელია რომ შვარცბორდი მარტო არ იყო; პოგრომების გამო (პეტლიურა პირადათ სასტიკათ ებრძოდა ებრაელთა დარბევას) ათი წლის შემდეგ შურისძიება ეს მოგონილი ამბავია; შვარცბორდი მხოლოდ უბრალო იარაღია; მისი ხელით ისარგებლა იმან, ვისთვისაც პეტლიურა საშიშროებას წარმოადგენდა. ეს კი მოსკოვია. არც ის არის შემთხვევითი რომ პეტლიურას მოკვლა პილსუდსკის გამოსვლის თითქმის მეორე დღეს მოხდა. პილსუდსკის შეხედულება უკრაინის საკითხში არავისათვის საიდუმლოებას არ წარმოადგენს. არც მისი პეტლიურასთან კავშირი იყო მოსკოვისათვის საიდუმლოება. ამ პირობებში ისეთი თავგანწირული პატიოტობის, უკრაინაში მოქად პოპულიარული პიროვნების და არაჩვეულებრივი ორგანიზატორის თავიდან მოცილება, როგორც პეტლიურა იყო, მოსკოვისათვის აუცილებელი გახდა და მანაც შვარცბორდის ტყვიით უკრაინელთა ბელადს გული გაუგმირა; პეტლიურას მოკვლით მოსკოვი ბრძოლის ახალ მეთოდზე გადადის; მასიურ ხოცვა-კლავტის შემდეგ ინდივიდუალური ტერორი შემოაქვს თავის პრაქტიკაში. ეროვნულ მოძრაობის მეთაურთა მოხსნა და მის რიგებში არევე-დარევის შეტანა, ასეთია კრემლის დიქტატორთა მიზანი. მერე გავა კი ამით ფონს განწირული რევიმი? რასაკვირველია. არა. პარიზის ქუჩაზე დანთხული სისხლით მდგომარეობა არ შეიცვლება; პირიქით, ამ ბოროტმოქმედებით უკრაინის დამოუკიდებლობის იდეა მხოლოდ მოიგებს. მის საკურთხეველზე მიტანილი მსხვერპლი მებრძოლთა რიგებს კიდევ უფრო გამამგრებს და მოძრაობას ახალ ძალას შთაბერავს.

საბჭოთა საქართველს ხინამდვილედან.

ქართველმა კომუნისტებმა თავისი ყაჩაღობის 5 წლის თავი იუქმეს.

ადგილობრივი კომიტეტი რუსული იმპერიალიზმისა, რომელმაც ქართველი დემოკრატია მოწამებრივი ბრძოლით ნაშოვნი თავისუფლებიდან განათავისუფლა და მონობის ინსტიტუტი აღადგინა. ჩვენი ერის ცოცხალ სხეულზე დამლუპველ ექსპერიმენტებს კვლავ განაგრძობს. რანაირია ამ ექსპერიმენტების ვითარება საბჭოთა ბატონობის ხუთი წლის თავზე? ქართველი ერისათვის საბჭოთა მოღვაწეობის სურათი დასრულებულია, ტიპი დახატულია, ასე რომ დიდი პროპაგანდა ეხლა საჭიროც არაა. მაგრამ საბჭოთა შემოქმედების კონკრეტული შინაარსი მაინც საინტერესოა, როგორც უფარგისობის დემონსტრაცია, რომელშიაც იგულვების ნიშანი ტირანიის სრული გაკოტრებისა და დალუპვისა, მორალურ და მატერიალურ გაკოტრებასთან ერთად იდეიური გაკოტრებაც მოხდა. სოციალიზმი, როგორც საბოლოო მიზანი. უკუგდებულ იქნა. და მის ნაცვლად გაბატონდა მიზანი პირადი ბედის მოწყობისა. მუშათა კლასის ინტერესები კომუნისტების ძიძაობის ქვეშ რაღაც აბსტრაქტულ მცნებათ გადაიქცა. კიდევ მეტი, ის განიწმიდა იმ მთლიანობის შეგნებიდან, რომელიც მარქსისტული შემეცნების საფუძველია. მუშათა კლასის «მზრუნველის» როლს ხიშტით ისაკუთრებს მედროვეთა კასტა, რომლის იდეიურ დოვლათს კომუნისტური პარტიის ბრმა ეგოცენტრიზმი შეადგენს, ხოლო პრაქტიკული გონების ნაყოფს—ჩვეულებრივი კაცუნას ვეგონში და უაზრობა, რასაც თვით კომუნისტების ოფიც. ფილოსოფოსი—ბუხარინიც აღიარებს. კომუნისტების სოციალისტობა რომ ამ გზას ადგია, თვითონ საბჭოთა პრესიდან ხჩანს. აი მაგალითები:

ა) გ ე გ მ ე ბ ი. გაზეთ «კომუნისტის» 62-ე ნომრის 1-ლ გვერდზე ცენტრალურ საკონტროლო კომისიის პლენუმის გამო შემდეგს ვტყობილობთ: შეუძლებელია საბჭოთა აპარატის გაუმჯობესება; პარტიული აქტივი იმდენათ დატვირთულია საქმეებით, რომ მას არც კი შეუძლია ატაროს პასუხისმგებლობის შეგნება. რადგან ქვეყნის სასიოცხლო ძალები საზოგადოებრივი ახპარჯიდან განდევნილია, ხოლო კომუნ. პარტიის ძალები არ ყავს, ერთი და იგივე პირი ათ სხვადასხვა თანამდებობას ასრულებს. მაგრამ ვერც ერთს ვერ ასრულებს. «ასეთმა პირმა არ იცის, ვინ მართავს იმ დაწესებულებას, რომელიც მას აბარია. საქმის უცოდინარობა, ზეზეურობა და უპასუხისმგებლობა მრავალ დროსა და ქონებრივ შესაძლებლობას იწირავს». რაღას აკეთებს მუშათა და გლეხთა ინსპექცია თავისი უამრავი უტატი? მას თურმე არც ერთი საგემო დავალება არ შეუძრულებია და ან როგორ შეესრულებია, როცა არავინ იცის. სად იწყება გეგმა და სად თავდება უგეგმობა. «საგეგმო პროგრამების სირთულე და სიმრავლე, ადგილობრივ პირობებთან მათი შეფარდების სისუსტე» და უსაღსრობა—აი რას სჩივიან დღეს, და როცა ამის შემდეგ საჭიროდ რაცხვენ «საგეგმო პროგრამების მაქსიმალურად შემცირებას, ჩვენ უნებლიეთ გვაგონდება «ტრიშკინ კაფტანის» სასაცილო მაგალითი. საბჭოთა მთავრობა ცდილობს ხალხს თავისი გაცვეთილი ფარაჯის სიახლე მოაჩვენოს; ერთი კუთხიდან სჭრის მას და მეორეზე აკერებს. რამ დაუხატა ასე ეს ხალხი? «ნაკლი მუშაობისა უეჭველად გამოდინარეობს საერთო პირობებიდან»-ო, ვკითხულობთ იქვე და ჩვენც ამ აზრისა ვართ.

ბ) მუშათა და გლეხთა კეთილდღეობა. რამდენადაც უკეთესია საერთო პირობები. იმდენათ უკეთ ცხოვრობს მუშა და პირიქით, ქვეყნის გაუმჯობესება ყველანაშე უფრო მუშას აწევბა. მერე რა პირი უჩანს მდგომარეობის გამოსწორებას? «ყველგან საგრძნობია სიმცირე ხეტყის, უშეუფლის, რკინეულის, აგურის, დუბაბის და სხ. ამ გარემოებით სარგებლობს კერძო კაპიტალი და სპეკულიაციას ეწევა»-ო, აღნიშნავს პრესა. მაგრამ სპეკულიაციას საბჭოებიც ეწევა, და ხალხს ტუქსავე იმისთვის, რომ მას კერძო კაპიტალის სპეკულიაცია ურჩვენია, რადგან კერძო ვაჭარი მოღის მასთან ფულით, მთავრობა კი—ჩეკითა და მშრალი დაპირებით. ცეკავშირის რწმუნებულთა მე-11 ყრილობის გამო გაზეთ «კომუნისტის» მე-58 ნომრის მოწინავე საკომპროციო საქმის მოკლე ანალიზს იძლევა. აქ აღნიშნულია, რომ «მოსახლეობის საგრძნობი ნაწილი პირნათლად ვერ ასრულებს თავის ნივთიერ ვალდებულებას კოლპერატის მიმართ. საპაიო გადასახადი უხალისოდ, დაგვიანებით ან სულაც არ შეაქვს მას.» რამ

მოუხვეჭა კოლპერაციას «ასეთი კაი სახელი?—იმა. რომ «კოლპერაციის ფასები ჯერ კიდევ მაღალია, რაც აიხსნება გადაჭარბებული ზედნართი ხარჯებით» და გაფლანგვით. «ბევრგან გაბერილი შტატი, ხშირი, უთავბოლო მიმოსვლა და მრავალი სხ. დიდძალ ფულს იწირავს და აძვირებს საქონელს». თუ ამავე ყრილობის რეზოლიუციას გავეცნობით (კომ. № 62), დავინახავთ, რა სტკივა საქართველოს კოლპერაციას, და ეს ხომ იგივე მუშისა და გლეხის ტკივილია! აი რას ვგებულობთ: კოლპერაციამ ვერ დააკავშირა ქალაქი და სოფელი, რადგან მას სამრეწველო და ფაბრიკები არ გააჩნდა. სახელმწიფო მრეწველობისაგან საქონლის მიღება ხდებოდა იძულებითი ასორტიმენტით. გახსნილ იქნა მრავალი საზარალო განყოფილება და მათში ჩაბანდული იყო საგრძობი თანხები, რომლის განაღდება შეუძლებელი შეიქნა. კოლპერაციას მრავალი «უიმედო დებიტორები» გაუჩნდა (იგულისხმე ჩეკა და კომპარტია) და საქმის წასამართავად გადაუწყვეტათ მათი «ხარალში ჩამოწერა». სახელმწიფო მრეწველობა, ბანკები, ტრესტები, შინაური და უცხო სავაჭრო ორგანოები, რუსეთის ათასგვარი ჩარჩული დაწესებულებანი, ერთი სიტყვით ცუდლიანი და უცულოდ ყველა საქართველო კოლპერაციას წასევია და კიდევაც გაუწმენდათ. ესლა ცეკავშირი და მთავრობა შერიგებულია, ერთად სმენ, ერთად ხარობენ, ჰარალეს გაიძახიან.

ყოველივე ამას საშინელი უმუშევრობა ერთვის. ამ უმუშევრობას მრეწველობის დაცემასთან ერთად კვებავს სოფელიც, რომლის ნაწარმოებს გასავალი არ აქვს. სოფლის პროდუქცია ეცემა, შრომა ნელდება, გლეხობის გამათხოვრება იწყება. ინვენტარს მოკლებული. მშვიტ-ტიტველი გლეხი ქალაქში მიდის, სადაც მას ძველებურად სამუშაო ეგულება. აი რას გვეუბნება ის: «რით მოვხნა, ძმაო, საქონელი ჰირმა გამიწყვიტა და რაც მქონდა, გავყიდე და აუცილებელ საჭიროებას მოვახმარე. დავრჩი მარტოხელა კაცი და ქალაქს მოვაშურე სამუშაოთ»-ო. მაგრამ რა ხდება მას ქალაქში? მეზობელ რესპუბლიკებში შემოხიხნული უმუშევართა არმია, უადგილოდ წაწალი ან ბედნიერი შემთხვევადი თვიური ცხრამანეთსხევიარი და კრებებზე სავალდებულო დასწრება. ე. ი. შიმშილი და უუფლებობა. ვინ უნდა დაიცვას მუშა? საბჭოთა სოციალისტურ ჩეკას ორი და ჰყავს: შრომის კანონმდებლობა და პროფ. კავშირები, რომელთაც გაზეთ «კომუნისტის» მე-54 ნომერში ვინმე გოდაბრელიძე გამიჯნურებდა და ასე სწერს: «ჩვენი კანონმდებლობის გამოცემის ინიციატივა პროფ. კავშირების ხელშია. ჩვენი შრომის კანონმდებლობა უალრესად იცავს დაქირავებულ შრომას;... მენშევიკების შრომის კანონმდებლობა თავსდება 30—40 ჩვეულებრივი ფორმატის ფურცლებზე;... «ჩვენი კი იკავებს. ორასამდე ფურცელს. მარტო ეს განსხვავება საკმაო იმაში დასარწმუნებლად, რომ ჩვენი კანონმდებლობა სჯობიაო. ქვევით ვკითხულობთ: პროფესიონალური კავშირის არსებობის დაკანონებას დიდი მნიშვნელობა აქვს;... შრომის კოდექსში არის მთელი თავი, რომელიც დაწერილებით აყალიბებს კავშირის უფლებებს». გამოდის, რომ შრომის კანონს პ. კავშირი კი უშვებს, მაგრამ თვით პ. კავშირის არსებობა და უფლება დამოკიდებულია იმაზე, არის თუ არა შრომის კანონში მულხი, რომელიც ამას დასტურებს; კოდექსი მოდის კავშირში. აძლევს მას არსებობის უფლებას და მერე მისი სახელით გამოდის. ამასაც რომ თავი დავანებოთ, ვანა რაიმე კანონის დაფასება მისი ფორმატით შეიძლება? ჰეშმარტად, მხოლოდ კომუნისტს შეუძლია კანონის არშინით ზომვა. გაზეთი განაგრძობს საბჭოთა შრომის კანონის ქებას. მაგრამ ავტორს არასოდეს არ ეტყვიან, «შენი ნაწერების კრიტიკა დაგვიწერებ; კრიტიკა ობექტიური უნდა იყოს. მართლაც საბჭოთა შრომის კანონსა და პ. კავშირის შეფასებას რომ სინამდვილის სახომით მივუდგეთ, აი რას ვნახავთ: დავიმოწმეთ თვითონ საბჭოთა პრესა.

«საბჭოთა ხელისუფლებამ ჩაატარა დიდი მეცნიერული მუშაობა... და მთელ რიგ წარმოებებში შექცირებულ იქნა 8 საათის სამუშაო დღე» (კომ. № 54, გ. 2). ამის საბუთი: საქართველოს პრ. კავშირის ყრილობა ადასტურებს, რომ ჰეითუშის მალაროს მუშეში საშინელ პირობებში არიან. «გვირავებში მუშებს ნავთის სანათურებით უხდებათ მუშაობა და კვამლის ყლაპვა» (კომ. № 57, გ. 4).

«რკინის-გზის სამასლო საწყობში მუშებს უხდებათ შიშველი ხელით მუშაობა, რადგან არავითარი სამუშაო ტენიკური იარაღები არ მოიპოება» (კომ. № 55, გ. 4).

«ჩვენი შრომის კანონმდებლობა უალრესად იცავს დაქირავებულ შრომას». (კომ. № 54, გვ. 2). ამის საბუთი: დიდუბეში მომუშავე კავშირის წევრები წერა-კითხ.

კვ. 26

უცოდ. სალიკვ. სკოლაში არ დადიან. «კავშირები» და «ხაზენები» როგორც უნდა ისე ამუშავებენ მათ. დილიდან მოყოლებული საღამომდი მათ გამოუდით სამუშაოდ დღე 14 საათი და ხანდახან 16-იც. (კომ. № 62, გ. 3).

როცა პ. კავშირების ყრილობაზე გორის დელეგატმა განაცხადა, რომ «გამფლანგველებს არ აძლევენ პასუხისხედაში» და მაგალითები მოიყვანა. მას უპასუხეს: «პროფ. საბუჯო ვერ მიიღებს... საყვედურებს გამფლანგველების და შრომის კანონის დამრღვეველთა დაუსჯელობის შესახებ». (კომ. № 57, გ. 2). ჭიათურის დელეგატი ფრჩხილებს ხსნის:—თვით «კავშირებში ხშირია გაფლანგვის შემთხვევები. გამფლანგველები... დაუსჯელი რჩებიან—ჭიათურის აღმშენ. კავშირში გაფლანგვის შვიდი შემთხვევა იყო და შვიდივე გამფლანგველი ჯერ დაპატიმრებულნი არ არიან. არ ისჯებიან აგრეთვე შრომის კანონების დამრღვევლებით. (კომ. № 56, გ. 2). რისთვის?—ინისთვის, რომ პ. კავშირის ნამდვილი ფუნქციები მოსპობილია. ის ვერ მოსპობს უკანონობას, რადგან თვითონაა მოქცეული გაყვლეფის ორგანოთა ქსელში. ცხადია, საბჭოთა სისტემა, როგორც გაყვლეფის აპარატი, საკავშირო დემოკრატიას ვერ მოითმენს და ყოველივე ძალღონეს იხმარს, რათა მას სინამდვილეზე თვალი დაახუჭეოს. გონება დაუბნელოს. მიუხედავად საშინელი შევიწროებისა «მასა იზრდება, ამასთანავე იზრდება მისი ცნობისმოყვარეობა, ყურადღება, სინამდვილის ვაგება და კრიტიკა. ეს იწვევს მოთხოვნილების ზრდას საერთოდ ლიტერატურაზე, ჟურნალ-გაზეთებზე და სხვადასხვა წიგნებზე» (კომ. № 62, გ. 2). და აი რადგანაც კულტურული მოთხოვნილება იზრდება და ეს საბჭოებს საფრთხეს უმზადებს, საჭიროთ უცნიათ «ამ საკითხის მოგვარება, ნორმალურ ჩარჩოებში ჩაყენება. უნდა გავატაროთ გაზეთ-ჟურნალების შემოკლება და იმდენი დავტოვოთ, რამდენიც საჭიროა ნამდვილათო, ვკითხულობთ გაზეთ «კომუნისტის» იმავე ნომერში.

აი რას ეწოდება მოკლეთ საბჭოთა აღმშენებლობა. ამას ალბათ ბევრი საბჭოთა მესვეურებიც ხედავს. მაგრამ როგორ ჩამოხტეს კომუნისმის ხიდან, რომელმაც ამდენი ლამაზი პორტრეფი გამოიხსნა!

ს ა ქ ა რ თ ვ ე ლ ო ს ხ ა კ ი თ ხ ი ა მ ე რ ი კ ა მ ი .

უკანასკნელი წლის განმავლობაში ამერიკის შეერთებულ შტატების საზოგადოებრივი აზრი ცხოველ ინტერესს იჩენს საქართველოს საკითხისადმი. იქ ბ. ვასო დუმბაძის თაოსნობით დაარსდა «ამერიკული საზოგადოება კავკასიისათვის», რომელშიაც შედიან წევრებად მრავალი ცნობილი მოღვაწენი; მისი მიზანია საქართველოს და აგრეთვე მისი მეზობელ კავკასიის რესპუბლიკების საკითხის ვაცნობა ამერიკის საზოგადოებრივ აზრისთვის. რისთვისაც იმართება მოხსენებები, სწარმოებს ფართო პროპაგანდა პრესაში და სხვ. საზოგადოებამ, სხვათა შორის, მოიწვია გამოჩენილ იურისტთა კომისია, რომელმაც განიხილა საქართველოს წარსული და თანამედროვე უფლებბრივი მდგომარეობა და ერთხმად დაასკვნა მისი დამოუკიდებლობის უდაო უფლება და ევროპაში გასიხნულ დემოკრატიულ მთავრობის კანონიერება. დაბოლოს, გასულ 10 მარტს შეერთებულ შტატების წარმომადგენელთა პალატაში და 11 მარტს სენატში ეივარდის დეპუტატ ბ-ნ კოპლენდის და სენატორ ბ-ნ მუისის თაოსნობით შეტანილ იქნა საკანონმდებლო წინადადება, რომლის შინაარსს ვთარგმნით შეერთებ. შტატების კონგრესის ოფიციალურ გამოცემიდან:

«მე-69 კონგრესი.—პირველი სესხია. S. I. Res—70.

«შეერთებულ შტატების სენატში, 11 მარტს 1926 წ., ბ-ნ კოპლენდმა წარადგინა შემდეგი რეზოლიუცია, რომელიც ორჯერ იქნა წაკითხული და გადაეცი საგარეო განწყობილებათა კომისიას.

«ზ ო გ ა დ ი რ ე ზ ო ლ ი უ ც ი ა

შესახებ დიპლომატიურ წარმომადგენლის დანიშვნისა საქართველოს ეროვნულ რესპუბლიკისათვის:

ვინაიდან საქართველოს სამეფომ, მრავალ საუკუნეთა განმავლობაში, დაიცვა თავისი დამოუკიდებელი არსებობა, იგივეობა თავის რასისა და მთლიანობა თავის ენის, თავის დაწესებულებების და თავის კანონებისა, მიუხედავად თითქმის განუწყვეტელი თავდასხმისა და ხშირი შემოსევისა, რომლის საგანიც ის იყო,—

«ვინაიდან, მოყოლებული მე-4 საუკუნიდან, მისი ტერიტორია უჭირავს ქრისტეანულ სარწმუნოების ერს,—

«ვინაიდან საქართველოს სამეფოს მემკვიდრედ მოჰყვა საქართველოს ეროვნული რესპუბლიკა, რომელიც წესიერად და თავისუფლად დაარსებულ იყო 26 მაისს 1918 წ., და აქვს დაწერილი კონსტიტუცია,—

«ვინაიდან არსებობა ამ რესპუბლიკისა საზოგადოდ იქნა ცნობილი მრავალ სახელმწიფოთა მიერ, გარდა შეერთებულ შტატებისა,—

«ვინაიდან მიუხედავად ფორმალურ ცნობისა რუსეთის მთავრობის მიერ, 1920 წ., ეს მთავრობა შემოიჭრა საქართველოს რესპუბლიკის ტერიტორიაში და განაგებს ეს-ლა ამ ქვეყანას, რომელიც იძულებული შეიქნა გადაეტანა მოღვაწეობა თავის ეროვნულ მთავრობისა თბილისიდან, შემდეგ ბათუმიდან—საფრანგეთში, სადაც ესლა მისი წარმომადგენელი მოქმედებენ,—

«ვინაიდან, კონგრესის აზრით, შეერთებულ შტატების მთავრობამ უნდა გამოეცხადოს რუსეთის მთავრობას თავის გაკიცხვა მისი გაუმართლებელი მოქმედების გამო და თავის სიმპატიას—საქართველოს რესპუბლიკის ხალხს,—

«კონგრესად შევრილ, ამერიკის შეერთებული შტატების სენატმა და წარმომადგენელთა პალატამ

და ა დ გ ი ნ ა :

«გაღებულ იქნას კანონით თანხა, დასაფარავად იმ ხარჯებისა, რომელიც გამოწვეულ იქნება საქართველოს ეროვნულ რესპუბლიკასათვის დიპლომატიურ წარმომადგენლის დანიშვნით, როცა პრეზიდენტი ამ დანიშვნას მიზანშეწინილად დაინახავს.»

ამ წინადადებას უკვე მიეცა მსვლელობა: მის შესახებ იყო მსჯელობა საგარეო საქმეთა კომისიაში, რომლის წევრებმა ცხოველი თანაგრძობა გამოიჩინეს ჩვენი ქვეყნის ბედისადმი. პრესაც დიდის სიმპატიით შეხვდა წინადადებას. უკანასკნელათ მიღებული ცნობებით, საგარეო კომისიის იმ სხდომის ოქმები, რომელზედაც საქართველოს საკითხი იქნა განხილული, ცალკე გამოცემათ იბეჭდება.

**ს ა ყ ო ვ ე ლ თ ა ო გ ა დ ი ო გ ვ ა ი ნ გ ლ ი ხ შ ი .
(წერილი ლონდონიდან)**

ეს უდიდესი, მუშათა მოძრაობის ისტორიაში ჯერ არ ნახული საყოველთაო გაფიცვა გამოცხადებულ იქნა მალაროს მუშებისთვის მხარის დასაქურათ.

ომმა საგრძნობლათ დასცა ინგლისის საგარეო ვაჭრობა საერთოთ და ქვა-ნახშირის გაზიფება განსაკუთრებით; მაგალითად, რუსეთს ესალახან გააქვს წლიურათ ინგლისიდან 13 მილიონი ტონით ნაკლები ქვანახშირი, ვინემ ომის წინ, გერმანიას—6 მილ. ტონით ნაკლები. შემცირდა მოთხოვნილება აგრეთვე იტალიის, სამხრეთ ამერიკის, საფრანგეთის, სკანდინავიის ქვეყნების მხრით და სხვ.

საგარეო ხასიათის მიზნეს, ბაზრის შემცირებას, თან ერთვის ქვანახშირის წარმოების არა ნორმალური მდგომარეობა. ამ უმაღლესათ განვითარებულ ინდუსტრიის ქვეყანაში წარმოების მთავარი დარგი «მამა-პაპურ» დროისებურათაა მოწყობილი და კერძო მწარმოებელთა ხელში მყოფი ის ვერ ეგუება ბაზრის ახლად შექმნილ პირობებს; მწარმოებელთა კერძო ინტერესები წინ ელობებიან აუცილებელ როგორგანხაცის. ურომლისათაც შეუძლებელია წარმოების მომგებიან პირობებში ჩაყენება. არასოდეს პრაქტიკაში ასე არ გამოაშკარავებულა კერძო საკუთრების პრინციპის და ეროვნული წარმოების ინტერესების შეურთიბებელი წინააღმდეგობა. იმის მაგიერათ, რომ წარმოების როგორგანხაცია მოახდინონ, მრეწველები ცდილობენ მუშათა მდგომარეობა გააუარესონ: ხსნა მხოლოდ ხელფასის შემცირებაში და სამუშაო დროის გაგრძელებაშიაო—გაიძახიან ისინი.

ცნობილია, რომ ქვანახშირის პროლეტარიატს კარგი ხანია 7 საათის სამუშაო დღე აქვს მაპოებული. რაც შეეხება ხელფასს, ომის მიერ გამოწვეულ ცხოვრების გაძვირების მიზნით (100 პროცენტით 1924 წელთან შედარებით) მალაროს მუშების მდგომარეობა ძლიერ მძიმე შეიქნა, რისგამოც საუბრო გახდა მომატება ხელფასის: 1920 წელს—20 პროცენტით და 1924 წელს 33 ნახევარი პროცენტით ომის წინა წლებთან შედარებით. თავისთავათ ცხადია, ქვანახშირის პროლეტარიატი გადაჭრით ეწი-

ნაღმდევება მისი ცხოვრების პირობების დაქვეითებას და ინგლისის მთელ მუშაკთა კლასთან ერთად მოითხოვს იმ რადიკალურ ზომების გატარებას, ურომლისოდაც შეუძლებელია ნახშირის წარმოების გაჯანსაღება: მის ნაციონალიზაციას, წარმოების რეორგანიზაციას, შეფარებდას არსებულ მოთხოვნილებასთან, მკიდრად დაკავშირებას ნახშირის მომხმარებელ დიდ დარგებთან და სხვა.

ნახშირის წარმოება საფუძველია ინგლისის მთელი ინდუსტრიისა და მის წიაღში წამოჭრილ კონფლიქტს სახელმწიფო გულგრილად ვერ შეხვდებოდა. ამიტომ, როცა გასულ წელს მუშებსა და მალაროების პატრონებს შორის ურთიერთობა გამწვავდა, მთავრობამ გადასწყვიტა ამა წლის 1 მაისამდე ნახშირის წარმოებისათვის სუბსიდია ექლია დეფიციტის დასაფარავათ. ამასთან მთავრობამ დანიშნა გასული წლის სექტემბერში სპეციალური «ქვანახშირის კომისია», რომელსაც უნდა შეესწავლა წარმოების მდგომარეობა და შემუშავებია სათანადო პროექტი მისი გაჯანსაღებისა. კომისიამაც თავის მოხსენებაში გარკვევით აღიარა არსებულ საწარმოო სისტემის უვარგისობა; აღნიშნა, რომ დეფიციტს იძლევა სწორედ ტენიკურათ ჩამორჩენილი, განცალკევებული წარმომადი და წამოაყენა ზომები მთელი დარგის რეორგანიზაციისათვის. მან აღიარა აგრეთვე საჭიროება ხელფასის დროებით შემცირების, სანამ რეორგანიზაცია გატარდებოდა; მაგრამ მისი დასკვნის აზრით ეს დაკლება უნდა მომხდარიყო მხოლოდ მას შემდეგ, რაც ორივე მხარე შეთანხმდებოდა რეორგანიზაციის გატარების შესახებ.

კომისიის დასკვნის ნიადაგზე სწარმოებდა განუწყვეტელი მოლაპარაკება ორივე მხარის შორის მთავრობის მონაწილეობით აპრილის მეორე ნახევარში; სუბსიდის ვადა 30 აპრილს გადიოდა. მალაროების პატრონები არაფერს ამბობდენ წარმოების რეორგანიზაციაზე, სამაგიეროდ დაჟინებით მოითხოვდენ ხელფასის დაკლებას 13 ნახევარი პროცენტით ომის წინა დროსთან შედარებით. მუშების ზოგიერთ ხელმძღვანელებს შესაძლებლათ მიიჩნათ ხელფასის დროებითი დაკლებაზე ლაპარაკი, თუ მთავრობის მხრით გარკვეული გარანტია იქნებოდა მოცემული რეორგანიზაციის დროული გატარებისა. მთავრობის განცხადება, რომ ის მზრს უჭერდა «ქვანახშირის კომისიის» დასკვნას მუშებმა დამაკმაყოფილებლათ ვერ მიიჩნიეს. ამგვარად ორივე მხარე თავისას ადგა. ხოლო 30 აპრილს მალაროების პატრონებმა დაგზავნეს წარმომებში ხელფასის ახალი, დაკლებული ნიხრი, რაცა ლოკაუტის გამოცხადებას უდრიდა. ამგვარად შეჩერდა მუშაობა ქვანახშირის წარმოებაში მთელს ინგლისში.

1 მაისს კი საკითხი ამ ლოკაუტის შესახებ დაისვა ინგლისის ყველა დარგის ტრედუნიონების აღმ. კომიტეტების კონგრესზე, რომელმაც 3. 653. 529 ხმით (49. 911 ხმის თავდაპირვით) დაადგინა, რომ 3 მაისს ღამით უნდა დაწყებულიყო საყოველთაო გაფიცვა, თუ ლოკაუტი უკან არ იქნებოდა წადგებოდა. ესაა მოლაპარაკება სწარმოებდა უკვე ტრედუნიონების გენერალურ საბჭოს და მთავრობას შორის. მაგრამ 2 მაისს ღამით მოხდა ერთი გარემოება, რომელმაც მთავრობას საბაბი მისცა მოლაპარაკება შეეწყვიტა: კონსერვატიული გაზეთის—«Daily Mail»-ის ასოთამწყობებმა უარი განაცხადეს მოწინავე წერილის («მეფის და ქვეყნისათვის») აწყობაზე რომელშიც ტრედუნიონთა ლიდერები ცუდათ იყვნენ მოხსენებული. გაზეთი მეორე დღეს არ გამოუშვა. ეს მოხდა ტრედუნიონთა გენერალურ საბჭოს სურვილის და ცნობის გარეშე; მთავრობამ კი ამ ინციდენტით ისარგებლა და უცებ შესწყვიტა მოლაპარაკება გენერალურ საბჭოსთან. 3 მაისს ღამის 12 საათიდან მთელ ინგლისში დაიწყო საყოველთაო გაფიცვა. გაიფიცენ ტრანსპორტის, მეტალურგიულ და ქიმიურ წარმოების და ბექედითი საქმის მუშები. გაფიცვა არ ეხებოდა სანიტარიას, საავადმყოფოებს. ტრედუნიონებს აგრეთვე ზომები ქონდა მიღებული, რომ მცხვრებთ არ დაკლებოდათ რძე, სურსათი და მათი გადატან-გადმოტანა არ შეფერხებულიყო. გაფიცვაში მონაწილეობას იღებდა სამ მილიონზე მეტი მუშა.

გაფიცვას, მისი შეთარების აზრით, არ ჰქონია პოლიტიკური ხასიათი, არ ყოფილა წამოყენებული კონსტიტუციის საკითხი. მისი მიზნის შესახებ არსებობდა ერთსულეობა გაფიცულთა რიგებში, ტრედუნიონების როგორც მემარჯვენე, ისე მემარცხენე ლიდერებს შორის. გაფიცვის მხოლოდ ეკონომიურ ხასიათს აღიარებდენ და იცავდენ მალაროს მუშების ხელმძღვანელებიც; სმიით, კუჭი და სხ.

ბრძოლას ეკონომიური ხასიათი ქონდა, მაგრამ ამ ბრძოლას მთელი თავისი ძალ-ღონით მხარს უჭერდა მუშათა მოძრაობის როგორც ეკონომიური, ისე პოლიტი-

კური აპარატი. ინგლისის მუშათა ძალის ამ საოცარ მანიფესტაციას სათავეში უდგენენ წინანდელ ბრძოლებში გამოწრთვნილი ცნობილი და პოპულარული ხელმძღვანელები: თომასი, ბენინი, მაკდონალდი, ჰენდერსონი და სხ. მობოლშევიკონი არსათ ჩნდენ. კომუნისტების მცირე რიცხვან ჯგუფს კი ამ ბრძოლაში არავითარი წონა და მნიშვნელობა არ ჰქონია.

საარაკო შთაბეჭდილებას ახდენს, როცა ამის შემდეგ კითხულობ კომინტერნის და პროფინტერნის ურიცხვ მანიფესტებს გაფიცვის შესახებ. ან კომუნისტების გაზეთებს. «ინგლისის ჯარებში დაიწყო მღელვარება». «ოფიცრები ძალადობას ხმარობენ ჯარის კაცებზე». «მუშათა მთავრობის შედგენა დღის წესრიგშია», «ლონდონის ქუჩებში ქაოსია». «სტერლინგის კურსი დაეცა». «ინგლისიდან გარბის ხალხი საფრანგეთისაკენ». «პარლამენტი სიბნელეშია» და ვინ იცის კიდევ რამდენ ამგვარ ზღაპრულ ამბებს ამოიკითხავს კაცი ბოლშევიკების ნაწერებიდგან. ნამდვილათ კი გაფიცვა სამაგალითო წესრიგით, თავდაპირველობით და დისციპლინით ჩატარდა.

გენერალური საბჭო მოუწოდებს მუშებს პროვოკაციას არ აყენენ და მშვიდობიანად დაიცვან. მუშებიც თავიანთ ბელადების რჩევას მისდევენ: დადიან მათთვის სპეციალურად მოწოდებულ ლექციებზე, კონცერტებზე თამაშობენ ფუტბოლს. დრო-გამოშვებით ქუჩებში აწყობენ მშვიდობიან მიტინგებს და დემონსტრაციებს—ყველაფერი ეს ხდება ნამდვილი პროლეტარული დისციპლინის დაცვით.

მაგრამ მთავრობაც ახდენს თავის ძალების მობილიზაციას. მას ჯარები ქუჩებში არ გამოყავს, ის უფრო მზახლისეებს მიმართავს და მათ ეყრდნობა. უნდა ითქვას, რომ მზახლისეებიც ათასობით ეწეობიან და მთავრობას დიდ სამსახურს უწევენ.

ორი მოწინააღმდეგე ძალა ერთმანეთს უპირდაპირდება და ერთიც და მეორეც თავგამოდებით ცდილობს მოიმხროს დემოკრატიულ ქვეყნის მესამე უდიდესი ძალა—საზოგადოებრივი აზრი. მუშები არ უსპობენ მცხოვრებთ საექიმო დახმარების, თუ სურსათის შოვნის საშუალებას. ყოველგან წესრიგს იცავენ და ამ გზით ცდილობენ საერთო თანაგრძნობა მოიპოვონ. მთავრობაც ამ მხრივ მუშაობს. ისიც მოწადინებულა თავიდან აიცილოს ისეთი რამ, რაც მის წინააღმდეგ მომართავს საზოგადოებრივ აზრს. არეულობების და ექსცესების მომხრე არიან მხოლოდ კომუნისტური და ფაშისტური ელემენტები. მაგრამ მათი ძალა და გავლენა სრულიად უმნიშვნელოა.

ჯერ კიდევ გაფიცვის დაწყებამდე პროფინტერნმა მიმართა ამსტერდამის ინტერნაციონალს საერთო ფრანტის შესაქმნელათ მაღაროთა მუშების სასარგებლოთ. მაგრამ ამსტერდამმა უპასუხა, რომ ის გაფიცვისთვის მხარის დაჭერის მიზნით უკვე თანამშრომლობდა ტრედუნიონების კონგრესის გენერალურ საბჭოსთან. პროფინტერნმა შემდეგ თვით გენერალურ საბჭოს მიმართა, რომ მას აეღო თავის თავზე საერთაშორისო კონფედერაციის მოწვევის ინიციატივა. გენერალურმა საბჭომაც უყურადღებოთ დასტოვა ეს მიმართვა.

გაფიცვის დაწყების დღიდან გენერალური საბჭო მთელი ქვეყნის მუშათა მოძრაობას მიმართავდა მატერიალური დახმარებისათვის. მკითხველმა იცის რომ რუსეთის პროფკავშირებმაც შესთავაზეს 250.000 მანეთი. გენერალურმა საბჭომ ეს ფული არ მიიღო და ჩეკი უკან დაუბრუნა მოსკოვს, რადგანაც იცოდა, რომ ნამდვილათ ფული მოსკოვის საზინიდან მოდიოდა, რომ მოსკოვის განზრახვა იყო მძრაობის თავის სასარგებლოთ გამოყენება, რომ აგრეთვე ბოლშევიკების ფულის აღება აამხედრებდა ინგლისის საზოგადოებრივ აზრს საყოველთაო გაფიცვის წინააღმდეგ. არ არის მართალი, ვითომც გენერალურ საბჭოს საზოგადოთ უარი ეთქვას უცხოეთის დახმარებაზე, როგორც ეს ბოლშევიკებმა გამოაცხადეს თავიანთ გაზეთებში. გენერალურმა საბჭომ მხოლოდ ბოლშევიკებს დაუბრუნა უკან ჩეკი.

გაფიცვის პირველ დღეებიდანვე დაიწყო ზევით მოხსენებულ მესამე ძალის მობილიზაცია: საზოგადოებრივი აზრი იცავდა კომპრომისს, მოითხოვდა კონფლიქტის საჩქაროთ და მშვიდობიანი გზით გათავებას. ინგლისი კომპრომისის ქვეყანაა და გამოსავალს ეძებს არა ძალადობაში და სამოქალაქო ომში, არამედ კითხვის მორიგებით გადაჭრაში.

საზოგადოებრივი აზრი არ ამართლებდა მთავრობას, როცა მან გაზეთ «Daily Mail-ის» ინციდენტის გამო უცბათ შესწყვიტა მოლაპარაკება. მის გამომხატველათ საჯაროთ გამოვიდა კენტერბერის პატრიარქი და მთელი ინგლისის ქრისტიანულ ეკლესიის სახელით მოლაპარაკების განახლების სურვილი განაცხადა, რის პირობებთ

აყენებდა ლოკაუტის და გენერალურ გაფიცვის მოხსნას და მთავრობის მიერ მოკლე ხნით სუბსიდიის გაგრძელებას. პატრიარქის მოწოდება მთავრობამ არ გადასცა რადიოს და არც მის ოფიციალურ გაზეთში დაბეჭდა, რამაც მუშების წარმომადგენლების და თვით ლოიდ ჯორჯის სასტიკი კრიტიკა გამოიწვია პარლამენტში. ეკლესიის მაგალითს უნივერსიტეტებიც მიჰყვა. ეკლესიის და უნივერსიტეტების ასე ენერგიულ გამოსვლამ დემოკრატიის სასარგებლოდ უდიდესი შთაბეჭდილება მოახდინა; ეს გამოსვლა უჩვეულო იყო თვით ინგლისისათვისაც კი, კონტინენტზე ხომ ასეთი რამ ძნელად წარმოსადგენია.

მართალია საზოგადოებრივი აზრი საყოველთაო გაფიცვას მხარს არ უჭერდა. პირიქით, გადაჭრით წინააღმდეგი იყო მისი. მაგრამ, სამაგიეროდ, ის იყო და არის დღესაც მალაროს მუშების მხარეზე და დაჟინებით მოითხოვდა მოლაპარაკების განახლებას და საკითხის ასე თუ ისე მოგვარებას.

მთავრობის «ნახშირის კომისიის» თავმჯდომარემ, ჰერბერტ სამუელმა, რამოდენიმე დღის მოლაპარაკების შემდეგ, გადასცა 12 მაისს ტრედუნიონთა გენერალურ საბჭოს მემორანდუმი, რომელშიაც წინადადებას იძლეოდა მოლაპარაკების დროს გაგრძელებულიყო სუბსიდია, რაც ნიშნავდა ლოკაუტის მოხსნას და მუშების წინანდელ პირობებში უკან დაბრუნებას, ხოლო ხელფასის დაკლებზე დასმულიყო საკითხი მხოლოდ მის დეტალურად და ყოველ მხრივ გამოკვლევის შემდეგ და არცა საკმაო გარანტია იქნებოდა მოცემული, რომ წარმოებაში მოხდებოდა ისეთი რეორგანიზაცია, როგორც ეს აღნიშნული იყო კომისიის მოხსენებაში.

12 მაისს დილით, სანამ გენერალურ საბჭოს და სამუელის შორის მოხდებოდა წერილების გაცვლა, გენერალურ საბჭოს წევრებმა ინახულეს მთავრობის თავმჯდომარე, რომლიდანაც მიიღეს დამაკმაყოფილებელი ვანკსალება. შემდეგ სამუელმა გადასცა გენერალურ საბჭოს წერილობითი მემორანდუმი, ამავე დღეს გენერალურმა საბჭომ გასცა საყოველთაო გაფიცვის მოხსნის ბრძანება. მაგრამ მალაროს მუშების ფედერაცია გენერალურ საბჭოს რჩევას არ დასთანხმდა. სამუელის მემორანდუმი მოლაპარაკების ბაზათ არ მიიღო და ბრძოლის გაგრძელება არჩია. მთავრობამ ისარგებლა ამ უთანხმოებით და 14 მაისს წარმოადგინა ახალი წინადადება, რომელიც სამუელის მემორანდუმისაგან განსხვავდება და მასზე ბევრათ უარესია. ამ წინადადების თანახმად მალაროს მუშებმა ენსავე, სანამ მოლაპარაკება განახლდებოდა და ლოკაუტის მოხსნებოდეს, უნდა განაცხადონ თანხმობა ხელფასის დაკლებასზე. მალაროს პატრონებიც თავისას არ იშლიან: მოითხოვენ ხელფასის დაკლებას, სამუშაო დროს გადიდებას და უარს ამბობენ წარმოების რეორგანიზაციაზე. ასეთია მდგომარეობა დღეს. ძნელია, რა თქმა უნდა, აქედანვე თქმა, თუ რით გათავდება ეს ბრძოლა.

მაგრამ რითაც არ უნდა გათავდეს იგი, ინგლისის საყოველთაო გაფიცვამ უკვე დაიკავა უდიდესი ადგილი ახალ ისტორიაში. ეს გაფიცვა არ იყო წინასწარ მომზადებული, მას უფრო იმპროვიზაციის ხასიათი ჰქონდა. მაგრამ მიუხედავად ამისა, ეს იყო ინგლისის მუშათა კლასის სოლიდარობის და ძალის უდიდესი დემონსტრაცია. საკმარისი იყო უბრალო დეპეშების დაგზავნა, რომ რამოდენიმე საათის განმავლობაში სამილიონზე მეტი მუშა უეცრათ ფეხზე დამდგარიყო.

მუშაობდა უბრალო კორესპონდენციაში ამ დიადი ისტორიული მოვლენის დაფასება, ისიც მაშინ, როცა მისი გამოწვევი ბრძოლა ჯერ არ დამთავრებულა. მისი დაბეჭდვითები შესწავლა და მისი გაკვეთილების გათვალისწინება შეადგენს გარდაუვალო მოვალეობას ყველა იმათთვის, ვისაც პროლეტარიატის მომავალი ბრძოლა აინტერესებს.

ლონდონი, 24 მაისი. 1926 წ.

კან.

სოციალისტური ინტერნაციონალის ეკსკუტუცივის კრება.

აპრილის 10 და 11-ს ციურისში შესდგა მუშათა-სოციალისტური ინტერნაციონალის ეკსკუტუცივის (აღმ. კომიტეტის) მნიშვნელოვანი კრება. წარმოდგენილი იყვნენ სოციალისტური პარტიები: ბელგიის, დანიის, გერმანიის, ფინლიანდიის, საფრანგეთის, საქართველოს, დიდი ბრიტანეთის, პოლანდიის, იტალიის, ლატვიის, ნორვეგიის, ავსტრიის, პალესტინის, პოლონეთის, რუმინეთის, რუსეთის, ისპანიის, შვეციის, ჩე-

ხოსლოვაკიის, უკრაინის და უნგრეთის. კრებას დაესწრენ აგრეთვე სოციალისტურ ახალგაზდობის და ქალთა საერთაშორისო კომიტეტის წარმომადგენელი.

საქართველოს სოც. დემ. მუშათა პარტიას წარმოადგენდა ამხ. ირაკლი წერეთელი.

ინტერნაციონალის ხაზინადარის, ბელგიელ ვან როზბრუკის მოხსენების მოსმენის შემდეგ, ეკუთვნილი შეუდგა დღისწესრიგში დასმულ პოლიტიკურ კითხვების განხილვას: 1) ერთა ლიგა, ეკონომიური კონფერენცია, განიარაღების კონფერენცია; 2) კოლონიალური პოლიტიკა; 3) დამოკიდებულება კომუნისტურ ინტერნაციონალთან; 4) მანიფესტი პირველი მაისისთვის.

ერთა ლიგა.

ხანგრძლივი კამათის შემდეგ არჩეულ იქნა კომისია, რომელსაც მიენდო რეზოლიუციის პროექტის შემუშავება. მეორე დღეს კომისიის სახელით დებრუკერმა წარადგინა რეზოლიუცია, რომელიც ერთხმად იქნა მიღებული.

აი ეს რეზოლიუცია:

აღიარებს რა, რომ მსოფლიო ზავის დაცვას არსებითი მნიშვნელობა აქვს მუშ. სოციალისტურ ინტერნაციონალის მისწრაფებათა და პროგრამის განხორციელებისათვის, ე. ი. მშრომელთა კაპიტალისტურ ბატონობისაგან განთავისუფლების და სოციალისტური რესპუბლიკის დაკვიდრებისათვის, — აღმასრულებელი კომიტეტი ხელმძღვანელობს მარსელის კონგრესის რეზოლიუციით შესახებ საერთაშორისო ზავის სოციალისტური პოლიტიკისა. მ. ს. ი-მა ამ რეზოლიუციაში გამოსახა თავისი პოზიცია ერთა ლიგის მიმართ. მან იქ მკაფიოდ აღიარა, რომ «მშრომელთ სურთ, რათა ერთა ლიგა უნივერსალური (საყოველთაო) და დემოკრატიული გახდეს».

მარტში არსებობდა შესაძლებლობა გადადგმულიყო გადამჭრელი ნაბიჯი ერთა ლიგისათვის საყოველთაო ხასიათის მიცემის მხრით. მაგრამ ეს შესაძლებლობა ხელიდან გაშვებულ იქნა; ამ სამწუხარო მოვლენის მიზეზი იყო საიდუმლო დიპლომატიის მეთოდების განახლება და ის გარემოება, რომ (ერთა ლიგის) ყრილობას არ მინიჭეს როლი, რომელიც მას კანონიერად ეკუთვნის ლიგის კონსტიტუციის ძალით. ერთა ლიგამ უნდა აიცილოს თავიდან ხელახალი მარცხი. სექტემბრის ყრილობაზე გერმანია უნდა შევიდეს ერთა ლიგაში ახალი ვადის დაუდებლად და მას უნდა მიენიჭოს საბჭოში მუდმივი ადგილი.

საჭიროა აგრეთვე, რომ ერთა ლიგაში განმტკიცდეს დემოკრატიული მეთოდები და განსაკუთრებით:

1) მოისპოს ყრილობის ფაქტიური დაქვემდებარება საბჭოსათვის და მნიშვნელოვან შემთხვევებში მან აიღოს ხელში ინიციატივა. უპირველესად ყრილობის საქმეა არსებულ სიძნელეთა მოგვარება მომავალ სექტემბერში.

2) რომ საბჭოში ადგილების მიკუთვნება არჩევნების გზით ხდებოდეს.

თუ ამაჟამად ძნელი შეიქნა ამ პრინციპის მთელი სისასტიკით გატარება, ვინაიდან ენლახან მუდმივი მანდატით აღჭურვილი სახელმწიფოები არ დათანხმდებიან თავის პრივილეგიაზე ხელის აუებას; თუ საჭირო დარჩა გერმანიასაც მიენიჭოს იგივე მდგომარეობა, რომლითაც სარგებლობენ ბრიტანიის იმპერია. საფრანგეთი, იტალია, და იაპონია, მის ერთა ლიგაში შესვლას არ უნდა ემსხვერპლოს — გარდა აღნიშნულისა — სხვა რაიმე შეკვეცა არჩევნების პრინციპისა. საჭიროა, პირიქით, ამ პრინციპის უფრო და უფრო სრულად გატარება, რათა დაძლეულ იქნან როგორც ერთი მეორეს მოქიშვე მისწრაფებანი აგრეთვე გაკლენისა და წონასწორობისათვის ბრძოლა, — ბრძოლა, რომლის შედეგი იქნებოდა ერთა ლიგის ავტორიტეტის და მოქმედების შესუსტება.

ერთა ლიგის დემოკრატიზაციის საკითხი რჩება ინტერნაციონალის დღიურ წესრიგში. ეკუთვნილი მას ხელახლა განიხილავს ერთ-ერთ მომავალ კრებაზე.

მასების ყურადღება უნდა მიექცეს იმ გარემოებას, რომ ხალხთა შორის მშვიდობიანი ურთიერთობა, როგორც ის სოციალისტურ და მუშათა დემოკრატიას აქვს წარმოდგენილი, მოიპოვებს რეალურ გარანტიას არა შეიარაღებაში, სამხედრო კავში-

რებში ან საიდუმლო დიპლომატიკაში, არამედ მხოლოდ ერთა ლიგის ისეთ პოლიტიკაში, რომელიც უზრუნველჰყავს ყველა კონფლიქტების მოგვარებას არბიტრაჟის ან სხვა მშვიდობიანი მეთოდების საშუალებით.

ეკზეკუტივის უდიდეს საჭიროებათ მიაჩნია სასწრაფოთ იქნას მიღწეული შეთანხმება შესახებ ფართე ხასიათის ზომებისა განიარაღების განსახორციელებლათ და აღნიშნავს, რომ უკანასკნელი დიპლომატიური ცდა, გამოწვეული ხალხთა მისწრაფებით შეიარაღების ტვირთის თავიდან აცილებისა, წარმოადგენდა მსოფლიო მილიტარიზმის პრობლემის მხოლოდ ზერელეთ შეხებას.

ეკზეკუტივი ადგენს შექმნილ იქნას კომისია, რომელიც საფუძვლიანად შეისწავლის განიარაღების საკითხს იმ სახით, როგორც ის ერთა ლიგის წინაშე დგას.

ის აქედანვე პროტესტს აცხადებს იმ საოცარ განმარტების წინააღმდეგ, რომელსაც რეაქციონური წრეები აძლევენ ერთა ლიგის პაქტს—თითქოს ეს უკანასკნელი ლიგაში მონაწილე ერებს ართმევდეს უფლებას განიარაღდენ იმ ზომამდე, როგორც მათ ეს სასარგებლოთ მიაჩნიათ. *)

ეკზეკუტივი აღიარებს, რომ საერთაშორისო შეთანხმების პოლიტიკის წარმატებით წარმოება მხოლოდ იმ შემთხვევაში შეიძლება, თუ ყველა ქვეყნების დემოკრატია მიიჩნევს ერთა ლიგას ძირითად ორგანიზაციად საერთაშორისო პრობლემების გადასაწყვეტათ.

ინტერნაციონალმა დაბეჯითებით უნდა ადევნოს თვალყური ერთა ლიგის ყველა მხარეებს. მან უნდა მიაქციოს თავის მომხრე პარტიების ყურადღება ერთა ლიგის ყველა ორგანიზებულ სოციალისტური გავლენის გაძლიერების მნიშვნელობას.

დასასრულ, ინტერნაციონალი უნდა შეეცადოს, რომ მის სექციებმა თვითველ შემთხვევაში შეუთანხმონ ერთმანეთს თავიანთი მოქმედება და მით ხელი შეუწყონ (ერთა ლიგის) ყრილობის მიერ პროლეტარიატის მისწრაფებების გამოხატველ გადაწყვეტილებათა მიღებას.

აღმსარულელები კომიტეტი აღიარებს, რომ გერმანიის სოციალისტურ პარტიამ, მარსელის რევოლუციის თანახმად, აწარმოვა ენერგიული კამპანია, რამაც გერმანიის მთავრობას დააღიბია გადაწყვეტილება მოეთხოვა მისი ერთა ლიგაში მიღება.

აღმსარულელები კომიტეტი იმედოვნებს, რომ შეერთებულ შტატების და რუსეთის მუშები, რომელთაც აგრეთვე მიმართავდა ინტერნაციონალი, მოითხოვენ რომ მათი მთავრობები დაადგენ ერთა ლიგის პოლიტიკის გზას, რაც ხელს შეუწყობს ერთა ლიგის უფრო და უფრო სავსებით ჩამოყალიბებას უნივერსალურ და დემოკრატიულ ორგანიზაციათ ზავის დაცვისათვის.»

სოციალისტური ინტერნაციონალი და მოსკოვი.

მკითხველმა იცის (იხ. «ბრძოლა», № 9), რომ ინგლისის «დამოუკიდებელ მუშათა პარტიამ» შეიტანა სოციალისტურ ინტერნაციონალის აღმ. კომიტეტში წინადადება მოსკოვთან მოლაპარაკების გამართვის შესახებ.

ეკზეკუტივის სდომამზე დამ. მუშათა პარტიის სახელით მოხსენებით გამოდის ამ პარტიის მდივანი, ბროკვეი. მისი პარტიის აზრით რუსეთის იზოლიაცია ფრიად სამწუხარო მოვლენაა. ბროკვეი ფიქრობს, რომ შეუძლებელია ურუსეთთ გადაჭრა ისეთი საკითხების, როგორიცაა განიარაღება, ან აღმოსავლეთის საკითხი. ზოგიერთ ქვეყნებში, როგორც გერმანიაში—პრინცთა ქონების შესახებ საპლებისიტო კამპანიაში და საფრანგეთში—პარიზის მეორე სექტორის არჩევნებში, კომუნისტებთან თანამშრომლობა თვით ცხოვრების კარნახით აუცილებელი შეიქნა. დამოუკიდებელი პარტია თავს არ იტყუებს დაბრკოლებების შესახებ. ის ხედავს 4 მთავარ დაბრკოლებას, რომელიც სოც. ინტ—ის და კომინტერნის გაერთიანების საქმეს წინ ელბება. უპირველესად—პრინციპების წინააღმდეგობა, მაგალითად შეხედულება შეიარაღებულ

*) აქ ნაგულისხმევეა განსაკუთრებით საფრანგეთის რეაქციონურ პრესის კამპანია დანიაში სოციალისტურ მთავრობის მიერ გატარებულ ფართე განიარაღების წინააღმდეგ.

რევოლუციის აუცილებლობაზე თვით დემოკრატიულ ქვეყნებშიც კი. მაგრამ ინგლისში, ამბობს ბროკვეი, თვით კომუნისტურ პარტიას ამ საკითხში მოსკოვისაგან განსხვავებული შეხედულება აქვს.

შემდეგი დაბრკოლებაა: რუს სოციალისტების დევნა და საქართველოს დამონაწევება. ბროკვეი აცხადებს, რომ სწორედ ამ ორ გარემოების გამო მან უარი სთქვა ესარგებლნა ბოლშევიკების სტუმართმოყვარეობით. ჩვენ არ გვაეცილება რუს და ქართველ ამხანაგებისადმი სოლიდარობის გრძნობა და ვფიქრობთ, რომ სწორედ მ.ლ. პარტიების გამართვა შეძლებას მოგვეცეს ეს საკითხები მოსკოვის წინაშე პრაქტიკულად წამოვაყენოთ.

შეთანხმებას წინ ელობება აგრეთვე კომუნისტების ბრძოლა სოციალისტურ პარტიების წინააღმდეგ. მაგრამ ამ დაბრკოლების გადალახვაც მოლაპარაკების საშუალებითაა შესაძლებელიო.

დაბოლოს: კომინტერნის უარყოფითი პოზიცია, რომელიც მესამე ინ—ის ეკზეკუტივის უკანასკნელ ყრილობაზე გამოაშკარავდა. ბროკვეი გაეცნო ზინოვიევის სიტყვას მისი წინადადების საპასუხით. მაგრამ ის ფიქრობს, რომ ეს სიტყვა ნაპარნახევი იყო საშინაო პოლიტიკის მოსაზრებებით.

ინგლისის დიდ მუშათა პარტია პარტიის სახელით კრემში ირონიულათ ულოცავს ბროკვეის, რომ ის ზინოვიევის პასუხის შემდეგაც არ იტყბს გულს და განაგრძობს თავის წინადადების დაცვას. კრემში არ ურევს ერთმანეთში რუსის ხალხს და მესამე ინტერნაციონალს, რომელიც არავის აძლევს ნებას რუსეთის ხალხს მიუახლოვდეს და თუ ხანდისხან იჩენს სურვილს სოციალისტებს ხელი მოხვიოს, მხოლოდ იმ მიზნით რომ უკეთ დაახრჩოს ისინი.

ყოველი, თუ გინდ წუთიერი, დაახლოვების ცდა ჩვენის მხრით გაგებული იყო როგორც ჩვენი სისუსტის ნიშანი; აგრეთვე «დამ. მუშ. პარტიის» წინადადების მიღება მიჩნეულ იქნება ჩვენ მიერ პოზიციების დათმობათ და დაავიანებს იმ სერიოზულ და ხანგრძლივ შეთანხმებას, რომლის დამყარება გვსურს ჩვენ რუსის ხალხთან.

რუს და ქართველ სოციალისტებს უფლება ექნებათ გვისაყვედურონ ჩვენ ამგვარი სისუსტე, რაიცა შეასუსტებდა აგრეთვე თვით ინტერნაციონალის ძალას.

ბრიტანიის ტრავისტები (მუშათა პარტიის წევრები) ეკუთვნიან იმათ რიცხვს, ვისაც განსაკუთრებით სძავს დიქტატურა: კრემში გამოთქვამს იმედს, რომ ინტერნაციონალი ისეთსავე სიბრძნეს გამოიჩინეს, როგორც გამოიჩინა დამოუკიდებელ მუშაპარტიამ, რომელსაც თვით ბროკვეის სიტყვით მუდამ უკუუგდია კომუნისტების წინადადებები.

კრისპინი (გერმანიის ს.დ. პარტია) გამოსთქვამს გაკვირვებას, რომ ამდენ დამარწმუნებელ გამოცდილების შემდეგ დამ. მუშათა პარტიას კვლავ სურს ახალი ცდა მოვახდინოთ.

გერმანიაში საპლემბისციტო კამპანიაში არ ჰქონია ადგილი საერთო ფრანტო-კომუნისტები თანამშრომლობენ რეაქციასთან პრუსიის ლანდტაგში. პრინციების ექსპროპრიაციის საკითხში მათ მოინდომეს დაესწროთ სოციალისტებისთვის, რომლებსაც ჯერ არ გადაწყვიტათ საბოლოოთ რეფერენდუმი კამპანიის გასნა. კომუნისტებმა შეიტანეს რეისიტაგში კანონპროექტი, რომელიც შემდეგ უკან წაღებულ იქნა. ჩვენ დავთანხმდით მათთან ერთად შეგვეტანა ახალი კანონპროექტი. რადგან გერმანიის კანონმდებლობა სხვა გამოსავალს არ გვაძლევდა. მაგრამ არავითარ საერთო კამპანიას ადგილი არ ჰქონია. კომუნისტებმა გამართეს რამოდენიმე დემაგოგიური დემონსტრაციები, მარა მათ ამაში მასა არ აპყვა.

გერმანიაში ჩვენ შევეძლით კომუნისტების წინსვლის გატება: ისინი თვით აღიარებენ, რომ მხოლოდ 80.000 წევრი ჰყავთ, ხოლო «როტე ფანეს»—10.000 ხელისმომწერი.

ა დ ლ ე რ ი ფიქრობს, რომ დამოუკიდებელი მუშათა პარტია ილიუზიას ეძლევა ზინოვიევის განცხადების შესახებ. ეს პირადი შეხედულება არაა, არსებობს მთელი ლიტერატურა, რომელსაც ჩვენი ინგლისელი მეგობრები საკმაო ანგარიშს არ უწევენ. ადლერი უჩვენებს დღევანდებს «პრავდის» კარიკატურას, რომელზედაც პენდერსონი მართავს ფონოგრაფს ინტერნაციონალის წევრებისათვის, «პრავდა» ათქმევიებს ფონოგრაფს—ინგლისის მუშათა პარტია ამ შესცვალა ტაქტიკა, საერთო ფრანტისაკენ მოგვიწოდებს ესლა. როცა მასებს ველარ აკავებს!

დამოუკ. მუშათა პარტიის წინადადება, ამბობს ადღერი, საშუალებას გვაძლევს ჩვენი ტაქტიკა განვსაზღვროთ, რამაც კარგი ნაყოფი უნდა მოიტანოს როგორც პოლიტიკურად, აგრეთვე პროფესიულ მოძრაობისათვის. საქმარისი იქნება მივიღოთ მოკლე რეზოლიუცია და თან ჩვენი მემორანდუმი გავავრცელოთ.

ადღერი აუწყებს სხდომას, რომ აბრამოვიჩმა შემოიტანა რეზოლიუციის პროექტი.

დ რ ბ ნ ე რ ი ს (პოლენთვის დამოუკიდებელი სოციალდემოკრატ. პარტია) ახრით, პირველი ნაბიჯი იმ მხარეზე უნდა გადასდგას, რომელიც უფრო ძლიერია. საშინელ რეაქციის წინააღმდეგ ბრძოლისათვის ჩვენ უნდა მივიტანოთ ის მსხვერპლი, რომელსაც ჩვენგან ითხოვენ.

ს უ ხ მ ლ ი ნ ი (რუსეთის სოც.-რევოლიუციონერების პარტია) აღნიშნავს, რომ შემოტანილ წინადადებას გამოეხმაურა არა მარტო ზინოვიევი, არამედ მთელი ბოლშევიკური პრესა და სტალინიც ისეთივე პასუხი გასცა, როგორც ზინოვიევმა.

რუსეთი დემარტოებულია ისევე, როგორც იყო მეფის დროს, ის განმარტოებულია ყველა დემოკრატიების წინაშე და მხოლოდ ბოლშევიზმის დიკვიდაცია მისცემს მას საშუალებას შეუერთდეს ევროპის მშვიდობიანობის ნაკადს.

ჩვენ გვანსხვავებს როგორც ძირითადი შეხედულება პარტიაზე, აგრეთვე მიზნები და ტაქტიკა. ყველაფერი ეს აღნიშნული უნდა იქნეს რეზოლიუციაში.

ა ბ რ ა მ ვ ი ჩ ი (რ. ს.-დ. მ. პარტია) აღნიშნავს, რომ დამ. მუშათა პარტიის რეზოლიუციამ დიდი გამოხმაურება პპოვა საბჭოთა პრესაში. მისი ახრით, ბოლშევიკებმა იგრძნეს, რომ ამ წინადადებას აუცილებელი დამარცხება მოელოდა და აპროტომატ გაამასხარავეს იგი. აბრამოვიჩი ულოცავს ბროკვეის, რომ მას უარი უთქვამს ბოლშევიკების სტუმართმოყვარეობაზე და მწუხარებას გამოთქვამს, რომ მის მაგალითს სხვებიც არ მიბაძვენ; რაც შეეხება რუსეთში დატყვევებულთ, ორატორს არ ჰგონია, რომ დამ. მუშ. პარტიის წინადადების მიღებით მათი ბედი გაუმჯობესდეს. ამასთანავე, ეს ერთგვარი ფილანტროპიული შეხედულებაა; როგორც რუსეთიდან ახლად დაბრუნებულ აქ დამსწრე ერთ ამხანაგს შეეძლო მოეხსენება თქვენთვის, ბოლშევიკების ტყვეობაში მყოფი ჩვენი ამხანაგები არ მოითხოვენ თავისთვის შეღავათს ამგვარ წინადადების ფასად. მათ იციან, რომ ციხე ბოლშევიკურ პოლიტიკურ სისტემის ნაწილს შეადგენს.

ო ტ ბ ა უ ე რ ი არ ეთანხმება წინადადებას, რომ ეკზეკუტივი დაკმაყოფილდეს ადღერის მიერ დამოხადებულ დოკუმენტის მიღებით; ეს დოკუმენტი ზოგიერთ შესწორებებს და გადასინჯვას საჭიროებს, მაგალითად იმ ნაწილში, რომელიც შეეხება დამოკიდებულებას პროფესიულ ინტერნაციონალთან, რომელსაც ჩვენ ხელი არ უნდა შევუბოყოთ.

ბაუერი ასაბუთებს რეზოლიუციას, რომელიც აცხადებს, რომ ეკზეკუტივი არ იღებს დამ. მუშათა პარტიის წინადადებას იმ მოსაზრებით, რომ ის მიუღებელია არსებულ პირობებში და აღნიშნავს მუშათა კლასის სურვილს გაერთიანებისას.

რ ე ნ დ ე ლ ი გამოხატავს სურვილს მიღებულ იქნას რეზოლიუცია, რომელიც მოკლეთ გამოსახავს ჩვენს პასუხს და რომ იმავე დროს შესწორებულ და გავრცელებულ იქნას ადღერის მემორანდუმი. ეს უკანასკნელი საჭიროებს ერთსა და იმავე დროს შემოკლებას და შევსებას. მართლაც, ის ეხება მხოლოდ სოციალისტურ შინაგან საორგანიზაციო საკითხებს. ჩვენი უთანხმოება ბოლშევიკებთან კი მარტო ამით არ განისაზღვრება. ჩვენი პრინციპები, ტაქტიკა, საქმიანობა ეწინააღმდეგება ბოლშევიკებისას როგორც ნაციონალურ, ისე ინტერნაციონალურ ნივთზე. აქამდე სოციალისტურ ინტერნაციონალს არ დაუპირდაპირებია ამ მხრით არც ერთი დოკუმენტი იმ ბოლშევიკურ ლიტერატურისათვის, რომელიც ყველა ჩვენს ქვეყნებში ასე მრავლათ ვრცელდება და ეს შეადგენდა ჩვენი ინტერნაციონალის სისუსტეს. ჩვენ უნდა დავახსიანოთ ის საქმიანობა, რომლის საშუალებითაც — ყველაგან დავახვიეთ უკან ბოლშევიზმს და ეს იქნება საუკეთესო პასუხი ყველა იმ წინადადებებისა, რომელთაც საერთო ფრონტის ან პროლეტარიატის მთლიანობის მომჩივნებით გვიყენებენ ჩვენ, რათა ბოლშევიზმის მაჩანჩალთ გადავკაქიონ. აი ამიტომ მოითხოვს რეზოლუციის შევსებულ იქნას ადღერის მემორანდუმი — არა დაუყონებლივ, არამედ საჭირო დროის მოხმარებით. ეხლა კი საქმარისი იქნება მოკლე და გადაჭრილი პასუხი გავცეთ დამ. მუშათა პარტიის წინადადებას.

ი რ. წერეთელი (საქართველო) ფიქრობს, რომ საქირთა მიღება არა მარტო ადღერის მემორანდუმის, არამედ აგრეთვე პენდერსონის წერილის, რომელიც სწორეთ მნიშვნელოვან მომენტებს ითვალისწინებს. წერეთელი მიაქცევს ეკზეკუტივის ყურადღებას უზრუნველობას და საშიშროებასაც კი ისეთი გადაწყვეტილებებისა, რომელიც ბაუერმა წარმოადგინა. თუ ჩვენ ვთქვით, რომ დამ. მუშ. პარტიის წინადადებას მხოლოდ იმ მოსაზრებით უარყოფთ, რომ გაერთიანება არ სურს ბოლშევიკებს, როგორ შეგვეძლება დაეცვათ მათგან თავი მაშინ, როცა თვით ისინი მოგვმართავენ ჩვენ ამგვარი წინადადებით? ჩვენ არ შეგვიძლია მივჩქმალეთ ჩვენი პრინციპები და ჩვენი პროგრამა.

კენჭის ყ რ ა. პენდერსონი უყრის კენჭს დამოუკიდებელ მუშათა პარტიის წინადადებას. ის უკუგდებულა 247 ხმით 3-ის წინააღმდეგ (ამათგან 2 ეკუთვნის ინგლისის დამ. მუშათა პარტიას. 1—პოლონეთის დამოუკიდებელ სოც.-დემ. პარტიას).

კენჭის ყრის შემდეგ ვიბაუტის (პოლანდია) წინადადებით ირჩევა კომისია, რომელსაც ენდობა მიღებულ გადაწყვეტილების დასაბუთება რეზოლიუციის სახით და აგრეთვე ადღერის მემორანდუმის განხილვა. კომისიაში შედიან: აბრამოვიჩი, ადღერი, ბაუერი, ბრაკი, კრისპინი, ვიბაუტი, წერეთელი.

ამ კომისიის მუშაობის შედეგი მოახსენა ეკზეკუტივის პლენუმს ადღერმა. კომისიაში ერთმანეთს დაუპირდაპირდა სამი წინადადება: აბრამოვიჩის, ბაუერის, წერეთლის. იმ მოკლე დროში, რომელიც მის განკარგულებაში იყო, კომისიამ ვერ შესძლო ამ სამი შეხედულებების შეთანხმება და საერთო რეზოლიუციის შემუშავება. მან გადასწყვიტა წინადადება მისცეს ეკზეკუტივს დაკმაყოფილდეს კენჭის ყრის შედეგების აღნუსხვით და ადღერის მემორანდუმის ერთი ნაწილის მიღებით. კომისია თანახმა იყო, რომ გაერთიანების საკითხში ანგარიში უნდა გაეწიოს პრინციპიალურ საკითხებს; აგრეთვე მან მიიღო მხედველობაში ბაუერის მოსაზრება—პროფესიული მოძრაობის საკითხის ინფორმაციით მოპყრობის შესახებ.

კომისიის წინადადება მიღებულ იქნა უდისკუსიოთ.

რ ე ზ ლ ი უ ც ი ა: «დამოუკიდებელ მუშათა პარტიის» წინადადება, რომელიც მოითხოვს, «რომ მუშათა სოციალისტურმა ინტერნაციონალმა მიმართოს კომუნისტურ ინტერნაციონალს შესახებ ერთ საყოველთაო ინტერნაციონალის შექმნისა», დაწერილებითი დისკუსიის შემდეგ, უკუგდებულ იქნა 247 ხმით წინააღმდეგ 3-ისა (დამ. მუშ. პარტიის და «პოლონეთის დამოუკიდებელ სოც.-დემ. პარტიისა»).

გარდა «დამ. მუშ. პარტიის» დასაბუთებულ წინადადებისა და «ლეიბურ პარტიის» (ინგლისის მუშათა პარტია) უარყოფითი პასუხისა ამ წინადადებაზე, რომლებიც წინასწარ იქნენ გამოქვეყნებული, მუშათა სოც. ინტერნაციონალის სეკრეტარიატმა წარუდგინა ეკზეკუტივს ამ საკითხზე დაწერილებითი მემორანდუმი. ეკზეკუტივმა გადასწყვიტა აგრეთვე ამ მემორანდუმის გამოქვეყნება.

ყ ვ ა ლ ა ქ ა მ ე ნ ი ს მ უ შ ე ბ ს.

(სოციალისტურ ინტერნაციონალის სამაისო მოწოდებიდან)

... მილიტარისტული უგუნურების დაძლევის იმედი დამყარებულია ყველა ქვეყნებში მხოლოდ მუშათა კლასის ძალაზე, რომელიც დღით დღე იზრდება. პირველი მაისი მოუწოდებს მსოფლიო მუშათა კლასს შეუფერებელ ბრძოლისაკენ წინააღმდეგ მილიტარიზმისა, იმპერიალიზმისა, იმისა.

ფაშისტური ტირანია ავალებს მუშათა კლასს უფრო და უფრო შეკავშირდეს და გააცხადოს თავისი წინააღმდეგობის უნარი. მატეოტის მკვლელების პროცესი შეიქნა პროლეტარიატის მტრების უტიფრობის სიმბოლოთ. ჯიაკომო მატეოტი კი სამარადისოთ დაისადგურებს მშრომელთა გულში და წაახალისებს მათ მისი აღფრთოვანებული შრომის და სოციალიზმის დიადი საქმისათვის თავდადების მისაბაძავთ. მაგრამ მუშათა სოციალისტური ინტერნაციონალი მოსურნეა მუდმივი და ყველასათვის თვალმისაწვდენი პატივისცემა მიუზღოს თავის დიად წამებულს. ამიტომ მან გადასწყვიტა აღმართოს ჯიაკომო მატეოტის ძველი ბრძოლის სახალხო სახლში იმ რწმენით, რომ შორს ჰღაღარ არის დრო, როცა ეს ძველი თავის ადგილს მოიპოვებს ფაშინისაგან განთავისუფლებულ იტალიაში.

ყველა ქვეყნის მუშები იბრძვიან მძიმე პირობებში რეაქციის წინააღმდეგ. მათგან ეს ბრძოლა განსაკუთრებით მწვავე და მძიმეა იმ ქვეყნებში, სადა ც დემოკრატიის სავსებით დაჩაგრულია, სადა არამც თუ კრების და პრესის თავისუფლებაა მოსპობილი, არამედ მოსპობილია შესაძლებლობა მასებს პარლამენტის ტრიბუნლიდან ემცნოს პროტესტის ხმა თვითმპყრობელურ რეჟიმის წინააღმდეგ. ეს ქვეყნები მეტად, ვინემ დანარჩენნი. საქირიებენ მუშათა კლასის, საერთაშორისო სოლიდარობას. ამიტომ სოციალისტურ მუშათა ინტერნაციონალის ეკზეკუტივმა დაადგინა შექმნას საგანგებო ფონდი. მას დაერქმევა მ ა ტ ე ო ტ ი ს ფ ო მ დ ი, საერთაშორისო ფონდი მუშათა მოძრაობის დასახმარებლათ დემოკრატიას მოკლებულ ქვეყნებში.

ეკზეკუტივი მოუწოდებს სხვადასხვა პარტიებს ჩაუყარონ საფუძველი ამ ფონდს 10 ივნისისათვის, რომელიც არის მატეოტის სიკვდილის მეორე წლისთავი.

იმ ქვეყნების ამხანაგებს, სადა მუშათა კლასის მოქმედება ასე მძიმე პირობებში სწარმოებს, ჩვენ გვსურს მატერიალური დახმარება მაინც მივაწოდოთ, რათა შევეუ მსუბუქეთ უდიდესი გაჭირვება.

პირველ მაისს ჩვენ გვინდა არა მარტო ის გაჭირვება და ჩაგვრა აღვნიშნოთ, რომელსაც მუშათა კლასი განიცდის, არამედ აგრეთვე გავუთვალისწინოთ პროლეტარიატის ის ფაქტი, რომ მისი მომავლის იმედი ჩანერგულია მუშათა მოძრაობის კლასიურ შეგნების ამალღებაში. გაუტეხელი ნება და მისწრაფება მებრძოლ მუშათა კლასისა იმდენად მეტ ნაყოფს მოიპოვებს. რამდენადაც დამყარებული იქნება ორგანიზაციულ მთლიანობაზე.

ამიტომ პირველი მაისის საღმისაწაულოთ ჩვენ მოვუწოდებთ მთელი ქვეყნის მშრომელთ: «შეპქმენით გამარჯვების პირობა შეგნებული მიზნით გამსუვალულ საორგანიზაციო მუშაობით, გააღვიძეთ განზე მდგომნი, გააძლიერეთ სოციალისტურ პარტიათა რიგები.»

ბრძოლა კაპიტალისტურ ექსპლოატაციას და რეაქციას!

ბრძოლა სოციალიზმზე აშენებულ ახალ სოციალურ წყობილებისათვის!

სოციალისტურ მუშათა ინტერნაციონალის

აღმასრულებელი კომიტეტი.

ციურინი, 12 იპრილი 1926 წელი.

გ ო წ ი ა ხ ე ლ ა ქ ვ ე ლ ი ძ ე

აქედან წასული რენეგატები თავის მოვალეობათ სთვლიან ყოველნაირი ფანტასტიური ცნობებით ჩვენს შესახებ ბოლშევიკების კეთილგანწყობილება დაიმსახურონ. კაჩუხაშვილი, მაზნიაშვილი, ხელაძე და ძმანი მათნი კომუნისტურ გაზეთებში ტყუილს ტყუილზე აცხობენ ჩვენს წინააღმდეგ. აქედან მხოლოდ იმას ვტყუობილობთ, რომ ამ ვაჟბატონებმა ჩვენი არაფერი იციან, არც შეუძლიათ იცოდნენ. ვინაიდან არავითარ ჩვენს საქმიანობასთან დაახლოვებული არ ყოფილან. ამიტომ არც მათი ნალაპარაკების უარისყოფა მიგვაჩნია საჭიროთ. მაგრამ ერთი გამონაკლისია: კოწია სულაქველიძე, რომელიც სტამბოლის ჩვენს საქმეებში მონაწილეობას იღებდა და მასასადამე სიმართლის თქმაც მოეთხოვება. და თუ ეს ვაჟბატონიც კაჩუხაშვილ-მაზნიაშვილის გზას გაჰყვა, აშკარაა ბოლშევიკების გულის მოგება სხვა გზით არ შეძლებულა.

რამდენათ კ. სულაქველიძე ვაცრუვდა, ადვილათ დაინახავთ შემდეგი წერილიდან რედაქციის მიმართ, რომელსაც ჩვენ, როგორც გამონაკლისს, ვათავსებთ:

«კომუნისტი»-ს 14 მარტის ნომერში მოთავსებულია კ. სულაქველიძის წერილი, რომელშიაც ის ეხება სტამბოლის მუშაობას. რადგანაც სწორედ იმ დროს, რომელსაც კ. სულაქველიძე ეხება, სტამბოლის მუშაობაში მე ვიყავი პასუხისმგებელი და უჩემოთ იქ არვის შეეძლო რაიმე საპასუხისმგებლო ნაბიჯის გადადგმა, ვალდებულათ ვთვლი თავს ამ ახალ გამოჩეკილ მწერლის ამბები აქ ვამხილო.

1. სულაქველიძის განცხადება თითქო სტამბოლი აწვიდა ვეროპის პრესას ყალბ, მოგონილ ცნობებს, ყოველივე სიმართლეს მოკლებულია. პირიქით, თითქმის ყველა ჩვენ მიერ სტამბოლიდან პარიზში მიწოდებული ცნობები გამართლდა. ხოლო

რასაც უცხო კორესპონდენტები აწვდიდნენ ევროპას აჯანყების შესახებ უმთავრესად თურქული პრესის წყაროდან—ეს, რა თქმა უნდა, ჩვენ არ გვცხვება.

2. ჩვენს პარტიულ ორგანიზაციებს უცხოეთში არავითარი კავშირი არავითარ სახელმწიფოებრივ ან სხვა ორგანიზაციებთან გარდა სოციალისტური პარტიების და ორგანიზაციებისა არ ჰქონია და არ აქვს. რაც შეეხება მთავრობას და მის ორგანოებს, მას რა თქმა უნდა ჰქონდა და აქვს კავშირი სხვა მთავრობებთან და ეს არავისთვის საიდუმლოებას არ შეადგენს.

3. სულაქველიძე თხზავს თითქოს სტამბოლში მიგვეღოს ამხ. ნოე რამიშვილის საიდუმლო ბარათი, სადაც ის ვითომც იტყობინებოდა—ნოე ჟორდანიამ ბოლშევიკებთან მოლაპარაკება დაიწყო, ეს აცნობეთ საქართველოში ნოე ხომერიკს, რათა იქიდან პროტესტი და საყვედური გამოგზავნონო. სულაქველიძე დასძენს თითქოს ჩვენ მიგვეღოს საქართველოდან ნოე ჟორდანიას წინააღმდეგ მიმართული საპროტესტო წერილი. ეს სიყალბეა, ნამდვილია მხოლოდ შემდეგი ამბავი: 1923 წელს ერთ თავის წერილში საქართველოდან ნოე ხომერიკი სხვათა შორის იტყობინებოდა—აქ ხმა ვავრცელდარო მ თქვენ ბოლშევიკებს ელაპარაკებით და ითხოვდა ნამდვილ ცნობებს ამის შესახებ, რომ იქაურ ამხანაგებს შეძლება ჰქონოდათ ეს მავნე ხმები უარყოფით. არც პროტესტი, არც საყვედური არ ხასიათი ამ უბრალო შეკითხვას არ ჰქონია. (ეს წერილი, ნ. ხომერიკის ხელით დაწერილი, ინახება ჩვენს არქივში).

4. სულაქველიძე მოუთხრობს «კომუნისტის» მკითხველს: ნოე ჟორდანიამ წერილი ვაგზავნა საქართველოში აჯანყების შესახებ. ეს წერილი რამიშვილის კარნახით სტამბოლში რამდენიმე თვე გაჩერდა და მხოლოდ 2 ივლისს წავიდა სტამბოლიდანო. ნამდვილათ კი ამხ. ნოე ჟორდანიას წერილი აჯანყების შესახებ ვერ ვაიგზავნა მორიგი ფოსტით, რადგან ამ ვრცელი ჩერილის დაშიფრვა დროს ამოთხოვდა. სულაქველიძის ტყუილი ააშკარავებს ერთი საყოველთაო ცნობილი ფაქტი: ამხ. ნოე ჟორდანიას წერილი აღმოაჩნდა განსვენებულ ბენია ჩხიკვიშვილს დაპურის დროს თფილისში, მისი დაპურა კი ივნისში მოხდა. როგორ შეიძლებოდა სტამბოლიდან 2 ივლისს ვაგზავნილი წერილი თფილისში ჩავადნოლიყო ივნისში?

აღსანიშნავია, რომ აღნიშნულ წერილის სტამბოლში მიღების და მისი სტამბოლიდან ვაგზავნის დროს (ისე როგორც აჯანყების ხანაში) კ. სულაქველიძე სტამბოლიდან წასული იყო მომეტებულიათ თავისი პირადი საქმეებისათვის და პოლიტიკურ მუშაობასთან შორეული დამოკიდებულება ჰქონდა.

5. სულაქველიძე თხზავს: ნოე ჟორდანიას ავანტიურების დროს თითქოს ნოე რამიშვილი გვთხოვდა საქართველოში მიგვეწერა, რომ ცენტრალურ კომიტეტს მისთვის ნ. ჟორდანიას მაგიერობა მიენდოს; ამ ფაქტმა სტამბოლელი ამხანაგები აგვალელვა და ერთ ჩვენგანს მიერდა ნოე რამიშვილი გამოვლანდა საპასუხოდო.

ნოე რამიშვილს არ მოუწერია არაფერი იმის მსგავსი, რასაც მას კ. სულაქველიძე აწერს. ტყუილია აგრეთვე თითქოს ნოე რამიშვილისთვის გაიციხვის ან ლანძღვის წერილის მიწერა დაგვედგინოს. ნამდვილათ ნ. რამიშვილი პარიზიდან იწერებოდა მხოლოდ—ნოე ჟორდანიას ძლიერ ავანტიურის და პარიზის ამხანაგებში გამოითქვა აზრი მისი ავანტიურობა ეცნობოს ცეკას საქართველოშიო. ჩვენც სტამბოლიდან ვწერდით ამხ. 5. ჟორდანიას ავანტიურების მიმდინარეობაზე, ამას ცეკაც ყოველ თავის წერილში გვთხოვდა.

კ. სულაქველიძე თავის ნებით ვაგზავნა საქართველოში, იქ ბრძოლის სუსხი ვერ აიტანა და დაეცა, მაგრამ ამაზეც ვერ შეჩერდა: ის მტრების სამსახურისა და მიზნებისათვის ამხინჯებს და ამრუდებს ჩვენს საერთო წარსულ მუშაობას. ამის შემდეგ გასაკვირალი არ იქნება, რომ ასევე გამოიყენოს მან ჩვენი ძველი შიფრების ცოდნა, მისამართები და სხვ. მან უკვე მიიღო სასყიდლო—თავი გადართინა და მგონი კომპარტიზმაც კი მოიკალათა. მარა არა მგონია რომ კ. სულაქველიძის ასეთი მდაბალი მიზნებით შეთხზულ «ცნობებმა» ვინმე შეცდომაში შეიყვანოს.

ამხანაგური საღამით

25 აპრილი.

კ. კვარჯაღალიძე.

კოწიკა სულაქველიძემ გონიერებასთან ერთად ზომიერებაც დაკარგა. ჩიპურა რა უსაშინლეს წუმპეში, ის ვანაგრძობს იქიდან ჩვენთან ბრძოლას. შავის თეთრათ გამოჩვენებს და თავის ახალი ბატონებისადმი ერთგულობის დამსახურებას. ამ მიზნის

ასასრულვლელად არავითარ საშუალებას არ ერიდება. ის მაგრამ აფურთხებს იმ ქაზნი, საიდანაც გუშინ წყალს სვამდა და მრავალნაირად შეკაზმული ჭორებით თავის ბატონებს ასიაშოვნებს. ასე გეგვანებათ, კოწია სულაქვილიც მუდამ ძვალ-რბილში ჰქონდა გამჯდარი ბლოშევიკების თაყვანისცემა და მხოლოდ ესაა იშვია დრო ამ მისი ზრახვების გამოსაშვარავლებლათ. ნამდვილათ კი ამ ვაქბატონმა მთელი თავისი ახალი სარწმუნოება მიიღო მხოლოდ იმ დღიდან, რა დღესაც ჩეკაში შეაბძანეს (7 ივნისს 1925 წელს). ხოლო ამის წინ სულ წინააღმდეგ სარწმუნოებას ემსახურებოდა და ჩვენს აზრს და პოზიციას თავგამოდებით იცავდა. ჩვენ მიერ მიღებული მისი უკანასკნელი წერილი საქართველოდან დაწერილია სწორედ მისი დატყვევების ათიოდე დღის წინ, 1925 წ. 21 მაისს და წარმოადგენს მის მსჯავრს ბოლშევიკურ ხელისუფლების შესახებ. წაიკითხეთ ეს წერილი და სთქვიით: ამას შემდეგ განა რამე დაეჯერება კოწია სულაქვილიძეს?

აი ეს წერილი სიტყვა-სიტყვით თავიდან ბოლომდე, ავტორის მართლწერის დაცვით:

„№ 2-21-V-25 წ. ძვირფასო მეგობრებო! თქვენ ვერ შეძლებთ წარმოიდგინოთ ის აუტანელი პირობები, რომელიც აქ მუშაობისათვის არის შექმნილი. ეს თქვენ იცით და მე მხოლოდ ვიმეორებ, რომ ხელისუფლება ძველებურათ განაგრძობს სასტიკ ბრძოლას ჩვენი პარტიისა და მისი ყოფილ წევრების წინააღმდეგ. ციხე, წამება, გადასახლება და ნაწილობრივ ხვრეტა გაუსამართლებლათ ძველებურათ გრძელდება. მაგრამ ეს კიდევ არაფერია. ეს ჩვენ ისე ადვილათ ვერ შეგვაშინებს და ამას ერთგვარათ კიდევაც მივჩივით. ბევრათ უფრო აუტანელია ის მორალური ატმოსფერა, რომელიც დღეს აქ არის შექმნილი. თავის ტერორით მათ ერთგვარათ მიაღწიეს მიზანს. ხალხი, განსაკუთრებით ქალაქში, ძლიერ მოშლილია. ხალხის უდიდეს ნაწილს, რასაკვირველია, სასტიკათ ძაღს დღევანდელი ხელისუფლება. მაგრამ იმ რიგათ არის დაშინებული, რომ მზათ არის ბატონების შესახებ დავათ ყოველივე გააკეთოს, რაც მათ სურს. განსაკუთრებით გარყვნეს მოზარდი ახალთაობა. და ყოველივე ეს გასაკვირი არ არის. ხელისუფლება გარდა ტერორისა სხვა საშუალებითაც მოქმედობს. ის მუშაობს დაუშრეტელი ენერგიით, არასფელს არ ზოგავს ხალხის გასახრწნელათ. თავდაპირველათ თავიანთ განუთებში ყოველ დღე სისტემატიურათ სტყუიან, რომ მთელი კაცობრიობის მშრომელი ნაწილი უკვე გაკომუნისტებულია, მთელი მუშა ხალხი მხოლოდ და მხოლოდ მათ შეჩერებია და მათ სიგნალს ელის, რომ ქვეყნათ სოციალიზმის სამეფო დამყაროს. წარმოიდგინეთ დამარცხებაც კი სადმე არჩვენებში იმ რიგათ გამოყავთ, როგორც ბრწყინვალე გამარჯვება. გულუბრყვილო მკითხველი ვერ ამჩნევს მათ სიყალბეს. გრძნობს, რომ ცრუობენ, მაგრამ სისტემატიური სიცრუეც პსიხოლოგიურათ მოქმედებს და ძალაუნებურათ ერთგვარ შთაბეჭდილებასაც ტრავებს. ამასვე შერებიან მიტინგებზე, კრებებზე და ყოველგან სადაც კი დროს იშოვნიათ. დაუშეტეთ ამას ისიც, რომ ვინც მათ მორჩილებას განაცხადებს, მათთვის მზათ არიან ყოველივე ქნან—აძლევენ სუბსიდიებს, სტიპენდიებს, პირველ კაცათ ხდიან. სერგო ყუფარაძე—ეს სოციალური მდგომარეობით და კიდევ უფრო ფსიხოლოგიით მეჩარჩე-მწეწრიმალე ბათომში მთელი ქალაქის მეურნეობის ხელმძღვანელი იყო. არჩილ რუხაძე კი თფილისში პირველი კაცია. მგონი მას მალე მათემატიკურ საგნებშიდ ლექციების კითხვასაც მიანდობენ უნივერსიტეტში. სხვა ამის გარდა არაფერი აკლია. და ასეთი მიალოთების მოყვანა შეიძლება მილიონის. ბავშვებს ხომ გასაქანს არ აძლევენ, თუ პიონერთა ან კომსომოლთა ჯგუფებში არ ჩაეწერა—არც სტიპენდია, არც განთავისუფლება უნიჭიერესიც რომ იყო. და აი ყოველივე ეს მოქმედობს და ხალხი, მე ქალაქზე ვლამარაკობ, დაადგა ძველ ნაჩვევ გზას—ჩვენი ინტელიგენცია რომ შერებოდა ნიკოლოზის დროს: პირში მათ ელაქუცება, პირს იქით კი მზათათ მათ სამარე გაუთხაროს. მაგრამ ნაწილი მაინც ებმება მათ მახეში და იმრიგათ ტრიალდება მათკენ, რომ გადატრიალება აქით გაუჭირდებათ. სხვა მდგომარეობათა გლეხობაში: ისინი ეკონომიურათ ხელისუფლებიდან ნაკლებათ არიან დამოკიდებული და ამიტომ მათ გახრწნილება ნაკლებათ ეტყობათ. მართალია აჯანყების შემდეგ ხელისუფლებამ 180° მოატრიალა პოლიტიკა სოფლათ, მართალია დიდათ ცდილობს მათი გული მოიგოს, მაგრამ ხალხს ჯალათების მიმართ გული არასოდეს არ მოუბრუნდება. სოფლათ გახრწნილობას ნაკლებ აქვს ადგილი, ოღონდ ერთგვარათ იქაც შეიცვალა დამოკიდებულება ბეკებისამდი. მეტი თავდაჭერილობა და სიღინჯე ატყვია მათ მოქმედებას ბეკების წინააღმდეგ. აი ასეთ

პირობებში უზდება მუშაობა ჩვენს პარტიას და სხვა ოპოზიციონურ პარტიებშიც. ფაქტიურათ აქ სამი პარტიაა. ჩვენ, ესფერები დანაც. დემოკ. სხვა პარტიებიდან პიროვნებებიც კი ძნელი სანახავია, არა თუ ორგანიზაციები. განსაკუთრებით მუშაობს ჩვენი პარტია. ორგანიზაციები ყველგანაა და იმ სახით და ფორმით, როგორც თქვენ ფიქრობდით. (მაგრამ ამასე ცალკე წერილში). აქ მხოლოდ უნდა აღენიშნო, რომ ძლიერ უშლის ხელს ჩვენს მუშაობას სალიკვიდაცო მუშათა კომისია. თვითონ გაიხრწნენ, ცდილობენ სხვები გახრწან. არ კმაყოფილებიან აქ, საქართველოში მუშაობით. ამას წინათ წაბძანებულარიან ტაშკენტში და სუზდალში. ტაშკენტში პოზუციონათ კრება და კრებას დიდი ხმის უმეტესობით 5 წინააღმდეგ (ამ ხუთში ანდროც ურევია) უარუყვირთ ლიკვიდატორების ახრი და ძველ პოზიციასზე დარჩენილან. სუზდალში ლიკვიდატორები არ მიუყარებიათ. განსაკუთრებით სასტიკათ მოპყრობია მათ გრინა (სამწუხაროთ ეს უკანასკნელი განაგრძობს ეპისტოლეების გზავნას. ის დგას წინანდელ თქვენთვის ცნობილ ნიადაგზე. ამასაც დიდი არეულობა და რევა შეაქვს ჩვენს რიგებში). ამას დაუმატეთ ის უსინიდისო და ფლიდი გამოსვლები, როგორც მოახდინა ყარობმა კომუნისტის ფურცლებზე, და თქვენც მიხედებით როგორც უკვ პირობებში. გვიხდება მუშაობა. მიუხედავთ ამისა მუშაობა მაინც არის, იქნება და კიდევაც გაძლიერდება. რადგან ენლანდელ დეპრესიას მხოლოდ დროებითი ხასიათი აქვს. რისი თან და თან ქრება და ხალხსაც ელეიქება მუშაობის სურვილი. ამ მხრივ დიდი როლი თანამაში შეგიძლიათ თქვენ. გაზეთი, გაზეთი და გაზეთი—აი რა გვინდა ჩვენ დღეს. ბროშიურებს დიდი მნიშვნელობა აქვს, მაგრამ აქ ჩვენში ჩვენს სიმართლეში და ბოლშევიკების სიყალბეში და მათი თეორეტიული კონცეპციის სილატაკეში ეჭვი არავის შეაქვს. და არც კომუნისტები ეტანებიან მაინდამაინც თეორიას. ბროშიურები ამ მხრივ, ასე უთქვათ, მეტათ ანათებენ ამ საკითხებზე, მეტ არგუმენტები აძლევენ ჩვენ თანამგრძობთ მათ წინააღმდეგ ბროლაში. მაგრამ დღევანდელ პირობებში, მე რომ ვაკვირდები, უდიდესი მნიშვნელობა ექნება ცნობებს როგორც ბეკების შესახებ, ისე განსაკუთრებით ევროპისა და ამერიკის მუშათა და საზოგადოებრივ მოძრაობის შესახებ. ეს პირდაპირ მაღამო იქნება ხალხის გულისათვის და მათ მოდუნებულ სიხალისის (ყინურადოსტნოსტ) გამოსადვიებლათ. ჩვენ ხომ ჭურში ვართ, ჩვენ ხომ არაფერი ვიცით. მაგალითათ მათი აქ ცნობით პრეზიდენტის არჩევნებში გერმანიის დიდი გამარჯვებულენი გამვიდენ, მე კი ვიცი, რომ მათ 800 ათასი ხით ნაკლები მიიღეს მიწვე წინა. მაგრამ ეს მე ვიცი—უბრალო მოქალაქე ეს არ იცის და ასეა ყველაფრის შესახებ. აგრეთვე დიდი მნიშვნელობა ექნება ყველა ჩვენი ხალხის ამუშავებას—მაგალითათ ეშმაკის, კოლია ჭუმბურიძის და სხვების. განსაკუთრებით ნესტორასი. აუცილებლათ წერილებზე ხელი მოაწერონ ამხანაგებმა. თქვენ ვერ გაგიგიათ ჩვენი პსიხოლოგია. ჩვენ ბავშვურათ ვიქცევით. სულ უბრალო რამ გვახარებს და შეეცადეთ რაც შეიძლება მეტი სიხარული აღძრათ ჩვენს დაბეჩავებულ გულში. ჩვენ გგონია და ამას ბოლშევიკები დიდის ენერჯით ავრცელებენ ხალხში, თითქმის ემიგრაცია გაიხრწნა, ყველა ჩვენსკენააო. და როდესაც წავიკითხავთ სახელს წერილის ქვეშ, გავიგებთ, რომ ეს ტყვილია, ჩვენი ამხანაგები ჩვენთანაა, ჩვენს საქმეს აკეთებენ. ასე და ამრიგათ, თქვენი პირიმე, და მაშინ ეს ძალებიც აღარ არიან საშიში ჩვენთვის. გაზეთი თვეში ორხელ და კარგათ შედგენილი. ხომ იცით ეხლა ჩვენი მთავარი იარაღი ის არის. ძან ვსთხოვ ჩვენ საყვარელ მოხუცს ნუ დაქმყოფილდება მარტო წერილების წერით გაზეთში და თავის მაღლიანი თვლი ვადაავლონ გაზეთს გამოშობის წინ. ერთი გაზეთი არ წამოვიდეს ისე, რომ მისი ხელმოწერილი წერილი არ იყოს შით. იცოდეთ აჰას უდიდესი მნიშვნელობა აქვს. ნესტორასაც უთხარით თავის პაწა ფელეტონები ყოველ ნომერში მოათავსოს. აი ასეთი მუშაობა თქვენი მხრით დაუფასებელი იქნება. ამას თქვენც მალე იგრძნობთ. ამის შესახებ მეტს არაფერს მოგწერთ. გამოგიგზავნით ზოგიერთ დახოცილების სურათებს და ძან კარგი იქნება თუ გაზეთში მოათავსებთ. ამით თუ ვერ მოვახერხებ, შემდეგი ფოსტით მაინც მოგაწვდით. ჯერ ჯერობით ამით ვათავებ.

გკოცნით ყველას. თქვენი გიორგი.

P. S. ავთონის შესახებ გავრცელებული ხმები მტკნარი სიცრუეა. ის ჩვენთვის დაუფასებელ მუშაობას ეწეოდა. უარყავით ხმები გაზეთში.»¹⁾

¹⁾ ამ წერილის დედანი, კოწია სულაქველიძის ხელით დაწერილი, ინახება ჩვენს რედაქციაში.

აი ასე ჩინებულათ დაახასიათა საბჭოთა ხელისუფლება საქართველოში კ. სულაქველიძემ და ერთი თუ ორი კვირის შემდეგ ამ დაახასიათებისა, თვით მიეცვლა «გაზრწნილთა», «ჯალათების» და «ძაღლების» ბანაკს. მას არავითარი ფონი არ დარჩენია იმ წუბუნდანი ამოსასვლელათ. ის მოკვდა არა მარტო პოლიტიკურად, არამედ მორალურადაც. მასზე ჯვარი სამუდამოთ დასმულია.

ქ რ ე ნ ი კ ა.

ნოე ქორდანიას ავითმყოფობა. საქართველოს დემოკრ. რესპუბლიკის მთავრობის თავმჯდომარე ნ. ქორდანია, რომელიც რამოდენიმე კვირის წინეთ ავით იყო გაცივების გამო, ამხანათ თავს კარგათ გრძნობს.

26 მაისი პარიზის ქართულ კოლონიასში. «სოციალურ მეცნიერებათა დარბაზში», სორბონის ქუჩაზე, პარიზის ქართულ კოლონიამ გადაიხადა 26 მაისის დღესასწაული. დიდი დარბაზი ხალხით სავსე იყო. მთელ ქართულ კოლონიის გარდა დაესწრენ ფრანგი-სტუმრები, დიპლომატიური წარმომადგენელნი და ჩვენი მეზობელ რესპუბლიკების დელეგაციები. ელჩის, აკ. ჩხენკელის, კოლონიის თავმჯდომარის ბ. ნ. დ. სხირტლაძის და ბ. გ. გვაზაფას სიტყვების შემდეგ, გაიმართა ქართული კონცერტი ქ-ნ ვახნაძე-ივერსენის, ბ. ბ. ნანობაშვილის და ივანიძის მონაწილეობით. დასასრულ ქ-ნ პაპუაშვილმა მშვენიერათ წაიკითხა «დამოუკ. საქართველოში» დაბეჭდილი ნოე ქორდანიათ წერილი 26 მაისის გამო. საერთოთ სალამო ჩინებულათ ჩატარდა.

გამოვიდა ნოე ქორდანიათ ახალი წიგნი: «პოლიტიკა». წიგნი შემდეგ თავებათაა დაყოფილი: 1. რა არის პოლიტიკა. 2. მართველობა. 3. მართველობის ორი პრინციპი. 4. მართველობის ფორმები. 5. დესპოტია მონარქიული. 6. დესპოტია მცირე რიცხვის. 7. დესპოტიის დასაყრდნობი. 8. ტირანთა სოციალური პოლიტიკა. 9. დესპოტიის პრინციპები. 10. დესპოტიის დაცემა. 11. კლასიური მართველობა. 12. ევროპის საზოგადოება. 13. რუსეთის საზოგადოება. 14. დემოკრატია. 15. მართველობა დემოკრატიაში. 16. სახელმწიფო დემოკრატიაში. 17. დემოკრატის საზღვარი. 18. როგორ ეცემა დემოკრატია. 19. სოციალისტური დემოკრატია.

ჩვენი ქურნალის შრიფტით აწეობილი წიგნი შეიცავს 71 გვერდს და ღირს საფრანგეთში 5 ფრანკი, ხოლო უცხოეთში—გადაჯანვით—5 ფრ. ფრანკი.

დაკვეთა შეიძლება შემდეგი მისამართით: M-r Kokaia, 43, Rue Médéah, Paris 14.

წერილი რედაქციის მიმართ!

გაზეთ «ახალ საქართველოს» 31 მარტის და «კომუნისტის» 20 აპრილის ნომერში წაიკითხე შემდეგი: «გარდაიცვალა მესამე დაპრილთაგანი (1 მარტის შეტაკების დროს) მირიან ბარამიძე».

ეს ცნობა მე რამდენიმეთ გადაქარბებულათ მიმაჩნია. ეჭვი არ შემდის რომ ქართველ ხალხის მტრებს, განსაკუთრებით მოსკოვის ჯამაგირში მყოფ ჩვენს მოლატეებს, გაახარებდათ ყოველივე ახალი მსხვერპლი ოდნეკურში მომხდარ საშუნარო ამბებისა. მაგრამ ამ შემთხვევაში მათი სიხარული უსაფუძვლოა: მე, მათ მიერ გარდაცვალებულათ გამოცხადებულთ, ფიზიკურად და სულიერადაც ძლიერ კარგად ვგრძნობ თავს და ღრმად მწამს, რომ მალე მოვესწრები ქართველი ხალხის განთავისუფლების სახელო და ჩემი მესაფლავების სამარცხვინო და სავალალო დღეს.

მიონან ბარამიძე.

4 მაისი. ოდნეკური.

საქართველს ხელისუფლებას რეპრეზენტაციულ მუშათა პარტიის პრეგრაშის პრეკტი.)

(საკამათო)

საქართველოს სოციალდემოკრატიული მუშათა პარტია მიზნათ ისახავს ყოველგვარ ჩაგვრა-მონობის მოსპობას და სოციალიზმის დამყარებას საერთო ბუნდოვნების უზრუნველსაყოფათ.

მსოფლიო ომით გამოწვეულმა რევოლუციებმა, განსაკუთრებით რუსეთის კომუნისტთა საქმიანობამ ერთხელ კიდევ ყველასათვის ცხადყო ის უდაო პრინციპი, რომ არავის ძალუქს ბურჟუაზიულ წარმოების განვითარების სხვადასხვა საფეხურს გადაახტეს, ადერტი ეკონომიური ცხოვრება დამორჩილოს და ის თავის ვემზე მოაწყოს. ასეთი ცდა აუცილებლათ დამთავრდება საწარმოო ძალთა განადგურებით, საერთო გალატაკებით, კულტურის დაცემით, დემოკრატიის დამსხობით და წინაკაპიტალისტურ მტაცებლურ სამეურნეო ურთიერთობისა და დესპოტიის აღდგენით.

სოციალიზმის სამეფოს აგება თვით კაპიტალისტურ წარმოების შინაგან განვითარების ბუნებრივი და აუცილებელი შედეგი იქნება.

ფაბრიკა-ქარხნები და მანქანები, სავაჭრო სახლები და ბანკები, რკინის გზები და გემები, მსხვილი ადგილმამული და ათასგვარი ნედლი მასალა ამ უამათ თავმოყრილია ერთ მუქა კაპიტალისტთა და მემამულეთა ხელში; ხოლო პროლეტარიატი მოკლებულია ყოველგვარ საწარმოო საშუალებას და იძულებულია მონოპოლიურ მესაკუთრეს მიმართოს, მას თავისი სამუშაო ძალა მიყიდოს და ეკონომიურ ბატონობას დაემორჩილოს.

კაპიტალისტთა და მსხვილ მემამულეთა ბანაკი თანდათან მცირდება. გაშმაგებულ შეხლამეზობლაში, რაც თანამედროვე საზოგადოებას ახასიათებს, მსხვილი კაპიტალისტური წარმოება იმარჯვებს, ხოლო წვრილი მარცხდება, ხშირად მისი მესაკუთრე სავსებით კოტრდება და მუშათა კლასს უერთდება.

მოთხოვნილებათა და გადასახადთა შეუჩერებელ ზრდისა და ბაზარზე გამეფებულ მეტოქეობის წყალობით გლეხთა და საერთო წვრილ მესაკუთრეთა ნაწილი ქონებას სავსებით კარგავს, ხოლო მათი კიდევ უფრო მრავალრიცხოვანი წრები იძულებული სდებიან დროვამოშვებით მაინც ქალაქად ან სოფლად თავისი სამუშაო ძალა გაყიდონ, რომ ამ გზით იცხოვრონ. ეს პროცესი უფრო და უფრო ძლიერდება და ფართოვდება. პროლეტარიატი დღითი დღე იზრდება.

თვით გარეგნულათ დამოუკიდებელი მესაკუთრენი—გლეხთა და ხელმანთა უმრავლესობა, აგრეთვე წვრილ ვაჭართა ნაწილი—კრედიტის მეოხებით და ბაზარზე გაჩაღებულ შეხლამეზობლის გამო კაპიტალისტთა გავლენას ემორჩილებიან და ფაქტიურათ შინ მომუშავე პროლეტარებს ემსგავსებიან.

სახელმწიფოს და ადგილობრივ თვითმართველობათა ორგანოებს ახალ-ახალი მოხელენი ესაჭიროება, ხოლო მსხვილ წარმოებისა და აღებ-მიცემობის განვითარება დიდძალ სპეციალისტებს და ნოქრებს მოითხოვს. ამიტომაც არის სწრაფად იზრდება ინტელიგენცია, რომლის უმრავლესობა არსებითად მუშათა მდგომარეობაში ვარდება. ფიზიკურათ და გონებრივათ მომუშავე პროლეტარიატი ეკონომიურათ ერთიმეორეს უნათსავდება და საერთო ინტერესების დასაცავათ ირახმება.

მოკლეთ, პროლეტარათ და ნახევრათ გალატაკებულთა ბანაკი საზოგადოების დიდ უმრავლესობათ იქცევა.

კაპიტალისტთა კლასმა უკვე დაკარგა და დღითი დღე უფრო და უფრო კარგავს

*) მას შემდეგ, რაც პარტიის პროგრამა გამოქვეყნდა, მრავალი გარემოება შეიცვალა. მისი გადასინჯვა აუცილებელი შეიქნა. ამიტომ სოციალდემოკრატიულ პარტიის საზღვარგარეთელ ბიუროს დადგენილებით ვბუქდავთ ამხ. ნ. რამიშვილის მიერ შედგენილ პროექტს პარტიის პროგრამისას. აქვე ვაცხადებთ, რომ ჩვენს ორგანოში ადგილს დაუთმობთ როგორც ამ პროექტის შესწორებებს, ისე სხვა პროექტებსაც, თუ ამხანაგები მას მოგვაწვდიან. ჩვენი მიზანია პარტიის გავუადვილოთ ამ საგანზე კამათი და მით ნიადაგი მოუშალოთ პროგრამის საბოლოო პროექტის შედგენას.

რედაქცია.

თავის წინანდელ ეკონომიურ მნიშვნელობას, როცა ის წარმოებას ფაქტიურათ ხელმძღვანელობდა. დღეს ამ მოვალეობასაც დაქირავებული სპეციალისტები ასრულებენ. ეს გამოიწვია თანამედროვე წარმოებაში ფინანსიურ კაპიტალის გაბატონებამ. დღევანდელი კაპიტალისტი რანტიეს როლით კმაყოფილდება. ამით აუცილებელი ხდება კაპიტალიზმის დაცემა.

ბურჟუაზიული წარმოება მოწესრიგებულია ცალკე ფაბრიკა-ქარხანაში, ხოლო არეულ-დარეულია სახელმწიფოსა და მთელ მსოფლიოში. კაპიტალიზმი არსებითად საზოგადოებრივი წარმოებაა: აქ ახალ ღირებულებას ქმნის არა განმარტებული ხელისანი, არამედ ერთ ჰერს ქვეშ თავმოყრილი მრავალი მუშა. მაგრამ საზოგადოების ნაწირობს კერძო პირი ითვისებს. აი კაპიტალიზმის მრავალ წინააღმდეგობათა სათავე.

წარმოების აუცილებელი ზრდა მუშათა ახალახალ რაზმებს მოითხოვს, ხოლო მეტოქეთა დასამარცხებლათ კაპიტალისტი იძულებულია გაუმჯობესებული მანქანები შემოიღოს და მუშათა საგროძობი ნაწილი ქუჩაში გადაისროლოს. დგება უმუშევართა მუდმივი ლაშქარი, ხოლო ამ გარემოებით სარგებლობს ბურჟუაზია, რათა მუშათა კლასის მდგომარეობა გაუარესოს და ის უფრო დაიმონოს და გაძარცვოს. კლასთა ბრძოლა უფრო და უფრო მწვავედება.

საწარმოვო ძალთა ნორმალური განვითარება შეუძლებელია თუ არა მშვიდობიანობის უზრუნველყოფით, ხოლო ბაზრის მოსაპოვებლათ და იაფი ნედლი მასალის შესაძენათ ბურჟუაზია ახალ ქვეყნების დაპყრობას ელტვის და იმპერიალისტურ კონფლიქტებს წარმოშობს.

ბრძოლაში მუდამ ძლიერი იმარჯვებს, ხოლო თანამედროვე წარმოებაში ძლიერია ის, ვინც იაფსა და დიდძალ საქონელს ამზადებს. ბაზარი თანდათან იცემა, გასაღება შეუძლებელი ხდება. და ეს არა მხოლოდ იმიტომ, რომ არავინ იცის, რამდენ საქონელს მოითხოვს თანამედროვე საზოგადოება, არამედ პირველ რიგში იმიტომ, რომ მუშათა კლასი უდიერათ გაყვლეფილია, მრავალი პროლეტარი სამუშაოს მოკლებულია და არც ერთს და არც მეორეს არ ძალუძს თავის მოთხოვნილებათა სრული დაკმაყოფილება. იწყება სავაჭრო-სამრეწველო კრიზისი, რომელიც მეორდება განსაზღვრულ ხანაში და რომლის დროსაც უმუშევართა ბანაკი სწრაფათ იზრდება, პროლეტარი-ატის ნაწირობი იფლანგება და ნადგურდება დაგროვილი ნივთიერი კეთილდღეობა.

კრიზისების თავიდან ასაცილებლათ ბურჟუაზია ცდილობს წარმოებისა და ნედლი მასალის მოპოება-განაწილების მოწესრიგებას და ამ მიზნით ეროვნულსა და ინტერნაციონალურ ტრესტებს აარსებს. კაპიტალის დავროვნება და თავმოყრა სწრაფი ნაბიჯით ხდება. საწარმოვო საშვალეებათა მონოპოლიური მისაკუთრება განვითარების უმაღლეს საფეხურს ახწევს. რომ მეტი მოგება მიიღონ და მით კიდევ უფრო სწრაფათ გამდიდრდნენ, ტრესტები ფაბრიკა-ქარხნების გაერთიანებას ახდენენ და ნაწარმოებზე მონოპოლიურ ფასებს აწესებენ. ეს ყველა მომხმარებელთა უდიერათ გაყვლეფას ნიშნავს.

ტრესტები მთელ მსოფლიოზე, განსაკუთრებით ჩამორჩენილ ერებზე, ეკონომიურათ ბატონდებიან. მათი მიზანია ამ ქვეყნებიდან ნედლი მასალის გატანა და იქ თავის ნაწარმოებისათვის ბაზრის შეძენა და არა ადგილობრივ საწარმოვო ძალთა განვითარება და ამ ერების ეკონომიური მოღონიერება. ტრესტების მიერ მთელ საზოგადოების დამორჩილებით არსებული ეკონომიური განხეთქილება ღრმავდება, არევედარევა ძლიერდება, საყოველთაო მოლენერობა მეფდება და მით კიდევ უფრო მრისხანე სავაჭრო-სამრეწველო კრიზისი მზადდება.

საწარმოვო საშვალეებთა კონცენტრაცია ერთი მხრივ და შრომის განსაზღვადოებრივება მეორე მხრივ ახწევენ ისეთ საფეხურს, როცა წარმოება ბურჟუაზიულ კანს ვერ იტანს და აუცილებელი ხდება მისი ახალ საფუძველზე აგება.

ამავე დროს ეკონომიური ურთიერთობის გარდაქმნა შესაფერ პოლიტიკურ ცვლილებას აწვადებს. კაპიტალისტური წარმოება თავისუფალ მუშას მოითხოვს. ამიტომაც იყო ბატონყმობა დაემხო და ნაცვლათ მეფეთა ბატონობისა ხალხის თვითმპყრობელობის პრინციპი წამოდგა. თავისუფალი მოქალაქე სახელმწიფოს საფუძველი შეიქნა. ეს დემოკრატიის გამოღვიძების ხანაა და განმთავისუფლებელ მოძრაობის დასაბამია. კაპიტალიზმის განვითარებას თანა სდევს დემოკრატიის პოლიტიკურ ასპარეზზე მოღონიერება. მაგრამ აქ მისი ბატონობა ფრთა შეკვეცილია, ვინაიდან თანამედროვე საზოგადოება კლასებთა დაყოფილია და თვით ხალხის უმრავლესობა ეკო-

ნომიურათ გაძარცვულია. სრული დემოკრატია ამ ძარცვა-გლეჯის მოსპობას და სოციალურ სამართლიანობის დამყარებას მოითხოვს. პოლიტიკური დემოკრატია გზას უხსნის სოციალურ დემოკრატიის სამეფოს დამკვიდრებას.

კაპიტალიზმმა მოსპო ფეოდალური კარჩაკეტილობა და მრეწველობა აღბ-მიცემობის განვითარებით ერთი კუთხე მეორეს ეკონომიურათ დაიდურათ დაუკავშირა. ეს თანამედროვე ეროვნების წარმოშობისა და კულტურულ აღორძინების ხანაა. პრინციპი პირველების თავისუფლებისა და დემოკრატიის ბატონობისა თვით მივარდნილ კუთხეებსა და ჩამორჩენილ ერებსაც მოეძვრა და ისინი ამამოძრა. დემოკრატია მოასწავებს ხალხის მიერ თავის საქმეთა თვითვე გადაჭრას. ამიტომაც არის დამორჩილებული ერი სრულ დემოკრატიაზე ვერ დაამყარებს, სანამ დამოუკიდებლობას ვერ მოიპოვებს და თავისი ბედის გამგე თვითვე არ შეიქნება. სწორეთ ამით აინსნება ის გარემოება, რომ დაჩაგრულ ერთა ბრძოლა სუვერენულ უფლებათა მოსაპოვებლათ განაღდა. განსაკუთრებით მსოფლიო ომის შემდეგ ერთა განთავისუფლების აუცილებლობა ყველასათვის თვალსაჩინო შეიქნა. მილიტარიზმი, რითაც იმპერიალისტები პატარა ერებს იმორჩილებენ, უფრო და უფრო ირყევა. საერთაშორისო ფინანსიურ-ეკონომიური მდგომარეობა კაცობრიობას საყველთაო განიარაღებას უკარანახებს და მით ერთა დამონებას ნიადავს აცლის. მშვიდობიანობის უზრუნველყოფა შეუძლებელია თუ არა დამორჩილებულ ხალხთა საბოლოო განთავისუფლებით. და აი საერთაშორისო სოციალდემოკრატია მათ მოსარჩლეთ და ერთა თვითგამართლების უფლების დამცველათ გამოდის.

ერთი ერი ერთი სახელმწიფო-ასეთია სოციალდემოკრატიის პრინციპი.

დემოკრატიის ბატონობა და ერის თავისუფლება სოციალიზმის განხორციელების წინააღმდეგ პირობას შეადგენს და მას ხელს უწყობს.

კაპიტალიზმმა თავისი მსოფლიო თვითვე წარმოშვა. ეს არის თანამედროვე პროლეტარიატი. მუშათა განთავისუფლება მუშათა საქმეა. რამდენიც ცნობიერდებიან და ერთი მეორეს კაპიტალისტურ წარმოების პრაქტიკაში უკავშირდებიან. მათი საბოლოო დარახმვა სოციალდემოკრატიულ პარტიის საქმეა, რომელიც მუშათა პოლიტიკური ორგანიზაციაა. არსებითად იმავე საქმეს ემსახურება მშრომელთა შეკავშირება თავისუფალ სინდიკატებსა და დამოუკიდებელ კოოპერატივებში. სინდიკატური და კოოპერატიული მოძრაობა მუშათა კლასს წარმოების ახალ საფეხველზე მოწყობისათვის ამზადებს და მას ბურჟუაზიულ წყობილების დამხობას უადვილებს.

კაპიტალიზმის უადრესი განვითარება მის დაცემას იწვევს. განსაზღვრულ მომენტში აუცილებელი ხდება იმ წინააღმდეგობათა გადალახვა, რაცა ჩაქსოვილია თანამედროვე მეურნეობაში, თუ კაცობრიობას არ სურს ბარბარობისაკენ უკან დახვევა და საბოლოო განადგურება. ეს შეიძლება საზოგადოების მიერ წარმოება-აღებმ-ცილობისა და მიმოსვლის საშუალებათა დაპატრონებით და საერთო კუთვნილებათ გამოცხადებით. ეს სოციალური რევოლუტიაა და მოხდება არა უმცირესობის დარახმვით და მისივე დიქტატურის დაწესებით, არამედ მთელი მშრომელი ხალხის ამოძრავებით, ჩაგრულთა ბანაკი ერის დიდ უმრავლესობას შეადგენს. როცა ის პროლეტარიატის მსოფლმხედველობას თავისუფლათ გაიზიარებს, მის იდეურ გავლენის ქვეშ დადგება და ბურჟუაზიის მიერ საწარმოო საშუალებათა მონოპოლიურ მისაკუთრების წინააღმდეგ დაიარსდება, სოციალურ გარდაქმნის საათიც დაპყრავს. ხოლო თუ მჩაგვრელი უმცირესობა ხალხის სურვილის წინააღმდეგ ამხედრდა არა თავის პრივილეგიების დასაცავათ სამოქალაქო ომის დროშა ააფრიალა, მას დემოკრატია იძულებით დაიმორჩილებს.

საწარმოო საშუალებათა საზოგადო კუთვნილებათ გადაქცევა სოციალიზმის დასაბამია. და ეს განხორციელდება არა ერთი დავრით, არამედ თანდათანობით იმისდამხედვით, თუ რამდენათ მომწიფებულია სოციალიზაციისათვის სხვადასხვა საწარმოო დარგი, შეკავშირებული და მშლავია მუშათა კლასი და ფსიხოლოგიურათ მომზადებულია ამ ნაბიჯისათვის საზოგადოების საგრძობი უმრავლესობა.

წარმოება-მიმოსვლის საშუალებათა ექსპლოატაცია დემოკრატიულ სახელმწიფოს კონტროლს ქვეშ სხვადასხვა საწარმოო ასოციაციებს გადაეცემა.

ამ გზით ისპობა ბურჟუაზიის მიერ საწარმოო საშუალებათა მონოპოლიური მისაკუთრება და მჩაგვრელთ ხელიდან ეცლება ის იარაღი, რითაც მუშათა კლასს იმონებდნ და ძარცვავდნ. მაგრამ ხელუხლებელი რჩება მთელი ის ქონება, რაიცა

გლებთა, წვრილ სახლის პატრონთა, ხელოსანთა და საერთოთ ისეთ მესაკუთრეთა ხელშია, რომელნიც თავისი შრომით და არა სხვათა გაყვლივით ცხოვრობენ.

სოციალიზმი სპობს რა იმ პირობებს, რის მეოხებითაც ფინანსიური კაპიტალი იმორჩილებს გლეხებს და მსგავს წვრილ მესაკუთრეთ, მათ საშვალეებს აძლევს კოლონიატილ წინადაგზე გაერთიანდენ, თანამედროვე მეცნიერება და ტექნიკა თავის მეურნეობის გასაუმჯობესებლათ და გასამტკიცებლათ გამოიყენონ და მით საყოველთაო ბედნიერების მოწაწილენი შეიქნენ.

სოციალიზმი ნიშნავს არა ახალ კლასის გაბატონებას, არა კაპიტალისტთა ნაცვლათ პროლეტარიატის პრივილეგიებით აღჭურვას, არამედ თვით კლასთა მოსპობას უსამართლობისა და ჩავგრა-მოწონობის გაუქმებას და ყველასათვის თანაბარ უფლებამოვალეობათა დაკანონებას. სოციალისტური სახელმწიფო დემოკრატიის საბოლოო განმტკიცებაა. ის შრომისა და მით საყოველთაო სამართლიანობის სამეფოს დაფუძნებაა.

სოციალისტურ წარმობებაში ყველა-მოქალაქეს საშვალეება მიეცემა იწრომოს, თავის ნაშრომს თვითვე დაეპატრონოს, ის თავის საპირობებისამებრ მოიხმაროს, ისარგებლოს რაც შეიძლება მეტი პირადი თავისუფლებით და უაღრესათ განავითაროს თავისი ბუნებრივი ნიჭი და შემოქმედება.

სოციალიზმის დამყარება ანუ საბოლოო მიზნის მიღწევა აღემატება ერთ რა მელიმე ქვეყნის მუშათა ძალღონეს და მსოფლიო პროლეტარიატის გაერთიანებას და საყოველთაო ამოქმედებას მოითხოვს. კაპიტალიზმმა ინტერნაციონალური ხასიათი მიიღო და მოასწავებს მშრომელთა ჩავგრა-მოწონებას განურჩევლათ ერისა. მისი დაცემა ყველა ქვეყნის მუშათა სოლიდარულ ამოძრავების შედეგი იქნება.

საქართველოს სოციალდემოკრატიული მუშათა პარტია, როგორც წვერი სოციალისტურ ინტერნაციონალისა, საერთაშორისო პროლეტარიატთან ერთად მთელი თავისი ძალღონით დარაზმულია რათა სამუდამოთ მოსპოს ყველგვარი ჩავგრა-მოწონება მიმართული წინააღმდეგ კლასისა, ერისა, სარწმუნოებისა თუ სქესისა.

მ ა ნ ლ ე მ ე ლ ი მ ი შ ა ნ ი .

1. საზოგადო პოლიტიკა.

ყერდნობა რა ამ საერთო დებულებებს, საქართველოს სოციალდემოკრატია თავის მახლობელ მიზნათ ისახავს რუსეთის სამხედრო ოკუპაციის მოხსნას, საბჭოთა რეჟიმის დამხობას და სუვერენულ საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკის აღდგენას.

პარტია თავის პოლიტიკას შემდეგ საერთო პრინციპებზე ამყარებს:

ა) საქართველოს ბედი თვით ხალხის ხელშია. ქვეყნის უზენაესი ორგანო სამი წლის ვადით არჩეული პარლამენტია.

ბ) ცენტრალური და ავტონომიური საკანონმდებლო დაწესებულებებს, აგრეთვე ადგილობრივ თვითმართველობის-თემისა, ქალაქისა და მაზრის ორგანოებს ირჩევენ ყველა მოქალაქენი დაწესებული 20 წლიდან განურჩევლათ სქესისა, სოციალურ მდგომარეობისა, სარწმუნოებისა და ეროვნებისა ფარული, საყოველთაო, პირდაპირი, თანასწორი და პროპორციული წესით.

გ) მართვა-გამგეობის გამართულება და გაიაფება.

სახელმწიფო ბიუჯეტიდან რომელიმე პოლიტიკურ პარტიის სასარგებლოდ რაიმე თანხის გადადების აკრძალვა.

მთხელეთა ხალხის მიერ არჩევა.

დ) რეფერენდუმის დაწესება მნიშვნელოვან კანონპროექტების საბოლოო მისაღებათ.

ე) ამრჩეველთათვის საკანონმდებლო ინიციატივის მინიჭება.

ვ) აღდგენა დემოკრატიულ რესპუბლიკის კონსტიტუციით აფხაზეთისა და სამუსლიმანო საქართველოსთვის დაფუძნებულ ავტონომიისა, აგრეთვე საინგილოსათვისაც (ჩაქათალის ოლქი) უკეთუ მეზობლებთან დადებულ ხელშეკრულების თანახმათ არბიტრის დადგენილებით ის საქართველოს დაუბრუნდება.

მინიჭება ავტონომიისა ყველა სხვა პატარა ერისათვისაც, რომელსაც აქვს განსაზღვრული მთლიანი ტერიტორია და რომელიც ფარული, საყოველთაო, პირდაპირი, თანასწორი და პროპორციული არჩევნით სათანადო სურვილს გამოთქვამს.

ავტონომიურ საკანონმდებლო ორგანოთა მიერ საერთო და ადგილობრივი მნიშვნელობის საკანონმდებლო აქტების წესის განსაზღვრა.

დაცვა იმ ეროვნულ უმცირესობათა უფლებებისა, რომელნიც მოკლებულნი არიან განსაზღვრულ ტერიტორიას. მათ უნდა მიეცეს უფლება სწავლა-განათლება სამშობლო ენაზე მიიღონ, სახელმწიფო დაწესებულებათა წინაშე და ადგილობრივ თვითმართველობათა ორგანოებში ისარგებლონ თავისი ენით, აგრეთვე მოაწიონ საკუთარი კულტურულ-ეროვნული ორგანოები.

ზ) ფართო თვითმართველობა თემისა, ქალაქისა და მაზრისა, რომელიც უნდა აღიჭურვოს საკუთარ საბიუჯეტო უფლებით და გამოცხადდეს სახელმწიფო მართვა-გამგეობის ადგილობრივ ორგანოთ.

თ) მუდმივ ლაშქრის მოსაზობა. თავდაცვის უკეთ მოსაწყობათ ხალხის საყოველთაო შეიარაღება.

ი) დამოუკიდებელი სასამართლო. მოსამართლეთა ხალხის მიერ არჩევა. ყველა მოქალაქე განურჩევლათ სოციალურ მდგომარეობისა, პოლიტიკურ რწმენისა, ეროვნებისა, სარწმუნოებისა და სქესისა თანაბრათ აგებს პასუხს სასამართლოს წინაშე.

პოლიტიკურ და სისხლის სამართლის დანაშაულთა ნაფიც მსჯეულთა მონაწილეობით გარჩევა. უდანაშაულოთ დატუსაღებულთათვის მიყენებულ ზარალის სახელმწიფოს მიერ ანაზღაურება.

სიკვდილით დასჯის გაუქმება.

სასამართლოს მიერ დასჯილთა გასასწორებლათ განსაკუთრებულ ზომების მიღება, რათა შემდგომი საზოგადოებისათვის გამოსადეგი პირები გახდნენ.

დედაკაცების უფლებრივი გათანასწორება მამაკაცებთან სამოქალაქო უფლებების სფეროში.

კ) სარწმუნოების კერძო საქმეთ გამოცხადება და მისი თავისუფლების უზრუნველყოფა. ეკლესიის სახელმწიფოსაგან განცალკევება.

ლ) ყველა მოქალაქეთათვის განურჩევლათ სოციალურ მდგომარეობისა, პოლიტიკურ რწმენისა, სარწმუნოებისა და სქესისა მინიჭება სიტყვის, წერის, კრების, სინიდისის, კავშირთა და მიმოსვლის სრული თავისუფლებისა.

მოქალაქეთა პაროვნებისა და მიწერმოწერის ხელუხლებლობა.

პეტიციის უფლება.

მ) უსასყიდლო და საერო სწავლაგანათლება ყველა სასწავლებლებში.

მოქალაქენი განურჩევლათ სოციალურ მდგომარეობისა, პოლიტიკურ რწმენისა, ეროვნებისა, სარწმუნოებისა და სქესისა სარგებლობენ ყველა სკოლაში შესვლის თანაბარი უფლებით.

სწავლაგანათლების საქმეში ყოველნაირ პრივილეგიების გაუქმება.

საბავშვო ბაღებისა და საბავშვო სასწავლებლის ქსელის მოწყობა.

ყველა ბავშვთათვის განურჩევლათ სქესისა ნ-დან 14 წლამდე სავალდებულო სწავლაგანათლების შემოღება და მათთვის უსასყიდლოთ სასწავლო ნივთების მიწოდება. ღარიბ მოწადეთა უზრუნველყოფა უსასყიდლო საუბშითა და ტანსაცმლით. ნიჟიერ ღარიბ ბავშვთა საშვალა და უმღალეს სკოლებში ადგილობრივ თვითმართველობათა და სახელმწიფო ხარჯზე აღზრდა.

დამატებითი კურსების მოწყობა საერთო განვითარების ხელშეწყობათ და ადგილობრივ პირობათა მიხედვით სპეციალურ ცოდნის შესაძენათ დაწყებით სავალდებულო სკოლადამათავრებულთათვის, რომელნიც მოკლებული არიან საშვალელებს განათლება განაგრძონ.

ერთიანი სკოლა, რომლის სხვადასხვა საფეხური ერთი მეორეს აგრძელებს და დაფუნდებულია შრომის პრინციპზე, ბავშვთა გონებრივისა და ფიზიკურ პარამონიულ განვითარებაზე. სკოლებში შავარდენტა კავშირების მოწყობა და მათში ყველა მოწადეთა სავალდებულო მონაწილეობის დაწესება.

სპეციალურ (სასოფლო-სამეურნეო, ტექნიკურ და პროფესიონალურ) სწავლაგანათლების ფართოთ დაყენება.

ფიზიკურათ სუსტ ბავშვთათვის სკოლების ტყიან ადგილებში გახსნა.

ვიტაიკისთვის შესწავლის სავალდებულოთ გამოცხადება ყველა მოქალაქეთათვის 50 წლამდე განურჩევლათ სქესისა და ამ მიზნით სკოლებთან საღამო და საკვირაო კურსების მოწყობა.

II) ეკონომიურ-ფინანსიური პოლიტიკა.

ჩვენი მშრომელი ხალხი იტანჯება როგორც ბურჟუაზიის ეკონომიურ გაბატონებით, აგრეთვე კაპიტალიზმის ნაკლები განვითარებით. ეს ვარემოება აორკეცებს პროლეტარიატის ჩაგვრა-მონობას. საქართველოს სოციალდემოკრატიის ვალია მოამზადოს საუკეთესო ნიადაგი ჩვენში საწარმოვო ძალთა ფართო განვითარებისათვის და ის მთელი საზოგადოების საკეთილდღეოდ მიმართოს.

ამ მიზნის მისახვევით პარტიას საჭიროთ მიაჩნია:

1) ა) სახელმწიფოსა და საზოგადოების მიერ ქვეყნის ბუნებრივ სიმდიდრეთა საუკეთესოდ გამოყენება.

ბ) კერძო ინიციატივისათვის საწარმოვო ძალთა და აღებ-მიცემობის განვითარების საქმეში ფართო ასპარეზის დათმობა საზოგადოებრივ ინტერესების უზრუნველყოფით და შრომის პირობათა სათანადოდ დაცვით.

გ) აღდგენა იმ ეკონომიურ პოლიტიკისა, რაიცა დამოუკიდებელ დემოკრატიულ რესპუბლიკაში საქართველოს სოციალდემოკრატიამ გაკვალა და რასაც ახასიათებს მადნების, სამკურნალო წყლების, მსხვილ კულტურულ მამულების, ტყეების, რკინისგზების და ჰიდრაულიურ ძალის განსაზოგადოებრივება.

მათი ექსპლუატაცია უნდა გადაეცეს საწარმოვო საზოგადოებებს დემოკრატიულ სახელმწიფოს და ადგილობრივ თვითმმართველობათა ორგანოების მონაწილეობის უზრუნველყოფით.

დ) დამწლევე საზოგადოებათა სოციალიზაცია.

ე) კოოპერატივთა განათავისუფლება სახელმწიფოს ოპეკისაგან და მათი მუშათა და გლეხთა თვითმოქმედებაზე აგება.

2. სოფლად საწარმოვო ძალთა განვითარების ხელშესაწყობათ:

ა) სოფლის მეურნეთა მფლობელობაში დატოვებულ და მათთვის კანონიერი გზით გადაცემულ ადგილმამულის კერძო საკუთრებათ გამოცხადება და მათ სახელზე დამტკიცება.

ბ) რაციონალური ექსპლუატაცია ტყეების, რომელიც სახელმწიფო საკუთრებას შეადგენს. ახალ ტყეების მოშენება.

გ) ინტენსიური დამუშავება საზოგადო მნიშვნელობის მამულთა, რომელიც სახელმწიფოს და ადგილობრივ თვითმმართველობის ორგანოებს გადაეცა, და იქ საცდელ და საჩვენებელ მინდვრებისა და ბაღების ქსელის მოწყობა.

დ) მეურნეთათვის ფართო აგრონომიულ დახმარების აღმოჩენა (მანქანების საწყობთა გახსნა, საუკეთესო თესლისა და ნერვის მიწოდება, მეურნეობის სხვადასხვა დარგთა ახალ წესების ახსნა-განმარტება და ამ მიზნით სასოფლო-სამეურნეო სკოლებისა და კურსების დაარსება, სამეურნეო გამოფენათა მოწყობა და სხვ.).

ე) ინტენსიურ კულტურის განვითარებისა და კერძოთ ნაწ მცენარეთა მოვლა-მოშენების ხელის შეწყობა.

ვ) ჭაობების ამოშრობა და უდაბურ ადგილთა მორწყვა, სამელიორაციო მუშაობის გაფართოება.

ზ) მიმოსვლის საშუალებათა განვითარება. ყველა სოფლის გზატკეცილებით შეერთება სააღებ-მიცემო და სამაზრო ცენტრებთან.

თ) დაარსება და განვითარება თავისუფალ სასოფლო-სამეურნეო და საკრედიტო კოოპერატივთა, რომელთა მიზანი იქნება მეურნეობაში გამოსადგ ახალ მანქანების შექმნა, ნაწარმოებთა გადამუშავება, მათი უკეთეს პირობებში გასაღება და სხვ.

სამეურნეო საწარმოვო კოოპერატივთათვის განსაკუთრებული ხელის შეწყობა. მათი დაკავშირება მომხმარებელ კოოპერატივებთან სოფლად და ქალაქად და უკანასკნელთა ნაწარმოების უცხო ბაზარზე გასაღების გაადვილება.

სახელმწიფოს მიერ იაფი კრედიტის მიწოდება სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივთათვის, აგრეთვე იმ კერძო პირთათვის, რომელთაც მეურნეობაში გაუმჯობესებული წესები შემოაქვთ. ამავე მიზნით დახმარების აღმოჩენა საკრედიტო კოოპერატივებისათვის. მიწის სივიწროვის გამო უცხო ელემენტების ჩასახლების აკრძალვა და თავისუფალ ადგილებზე უმოწყალო გლეხების დასახლება.

3. ფინანსების მოსაწყობისათვის:

გაუქმება არა პირდაპირ გადასახადებისა და ქონებასა, მემკვიდრეობასა და შე-

მოსავალზე პროგრესიულ გადასახადის დაწესება. განსაზღვრა შემოსავლის მინიმუმი-
სა, რომელიც გადასახადისაგან თავისუფალია.

ქონება მემკვიდრეობით მხოლოდ მეუღლეს და პირდაპირ შთამომავლობას
(შვილებს და შვილიშვილებს განურჩევლათ სქესისა) გადაეცემა, ხოლო სხვა შემთხვე-
ვაში სახელმწიფო საკუთრებათ ჩაირიცხება.

III. სოციალური პოლიტიკა.

მუშათა მდგომარეობის გასაუმჯობესებლათ პარტია საჭიროთ აღიარებს:

ა) სამუშაო დრო სავაჭრო-სამრეწველო დაწესებულებებში არ უნდა აღემატე-
ბოდეს დღიურათ 8 საათს, მაღაროებში 7 საათს. ხოლო სოფლის მეურნეობაში უნდა
დაწესდეს წლიური სამუშაო დრო იმ ანგარიშით, რომ სამუშაო დღე კვირა-
უქმე დღეების გამოკლებით არ აღემატებოდეს 8 საათს.

ბ) ყველა მუშა უნდა სარგებლობდეს კვირაში განუწყვეტლივ 42 საათის დასვენ-
ებით, ხოლო სასრფლო-სამეურნეო მუშები ზაფხულ-შემოდგომის განმავლობაში
არანაკლებ 36 საათისა.

გ) აკრძალვა ყველა სავაჭრო-სამრეწველო დაწესებულებებში კმაწვილთა შრო-
მის 16 წლამდე და ქალთა შრომის დედობისათვის მავნე წარმოებაში.

დ) მოზარდთა შრომა 16-დან 18 წლამდე არ უნდა აღემატებოდეს დღიურათ
6 საათს.

ე) აკრძალვა ქალთა და მოზარდთა ღამით მუშაობისა.

ვ) სავაჭრო-სამრეწველო და სახელმწიფო დაწესებულებათა, აგრეთვე ადგილო-
ბრივ თვითმართველობათა მუშა-მოსამსახურენი უნდა სარგებლობდნენ წლიურათ ერთი
თვის დასვენებით სრული ხელფასის შენახვით.

ზ) მუშა-ქალებს მშობიარობის დროს უნდა მიეცეს ორი თვის დასვენება სრული
ხელფასის უზრუნველყოფით.

თ) მუშა-დედები უნდა სარგებლობდნენ უფლებით საწარმოვო და სხვა დაწესე-
ბულებებში შვილებს განსაზღვრულ საათზე სამუშაო დროს განმავლობაში აწივონ.

ი) შრომის დასაცავათ პატრონთაგან დამოუკიდებელ ინსპექციის დაარსება.

კ) სავაჭრო-სამრეწველო და სახელმწიფო დაწესებულებათა, აგრეთვე ადგილო-
ბრივ თვითმართველობათა მუშა-მოსამსახურეთა მიერ თავისუფალ სინდიკატთა დაარ-
სების უფლება. უკანასკნელთა განთავისუფლება ყოველგვარ ბიუროკრატიულ ზეგა-
ვლენისაგან. ყველა მუშა-მოსამსახურეთათვის გაფიცვის უფლების მინიჭება.

ლ) ადგილობრივ თვითმართველობათა მიერ შრომის ბირჟების მოწყობა, რო-
მელთა ხელმძღვანელი ორგანო უნდა შედგებოდეს სანახევროთ მაინც მუშათა სინდი-
კატების წარმომადგენელთაგან.

მ) ხელფასის მინიმუმის დაწესება.

ნ) მუშათა სახელმწიფო დაზღვევა უმუშევრობისა, ავთმყოფობისა, დაშავებისა,
ინვალიდობისა, მოხუცებულობისა და გარდაცვალების დროს. უკანასკნელ შემთხვე-
ვაში დახმარებას ქვრივობოლნი იღებენ.

ო) დაზღვევა დედობისა.

პ) მუშა-მოსამსახურეთათვის ბალ-ქალაქების გაშენება და იაფი ბინების აგება.
ამავე მიზნით ბინების ამშენებელ კოოპერატივთათვის სახელმწიფოს მიერ იაფი კრე-
დიტის მიწოდება.

ჟ) განსაკუთრებული ზრუნვა სახელმწიფოსა და ადგილობრივ თვითმართველო-
ბათა მხრივ სოციალურ ჰიგიენასა და სახალხო ჯანმრთელობაზე.

სოფლად და ქალაქად უფასო საავთმყოფოების გახსნა.

მუშა-მოსამსახურეთა და მათ ოჯახების უფასო ექიმობა.

აგარაკების გაუმჯობესება. ნაწილობრივ უფასო, ხოლო საერთოთ ყველასათვის
ხელმისაწვდომ დასასვენებელ სახლების აგება.

განსაკუთრებული ბრძოლა სოციალურ და მსგავს ავთმყოფობათა წინააღმდეგ,
როგორცაა ქლეკი, ლოთობა, ვენერიული ავთმყოფობანი, მალარია და სხვ.

რ) უფასო თავშესაფარი ყველა დავრდომილთათვის, აგრეთვე უპატრონო ბავშ-
ვთათვის.

ს) მუშათა საერთაშორისო კანონმდებლობის ხელის შეწყობა.

IV. საგარეო პოლიტიკა.

ელტვის რა სოციალიზმის განხორციელებას ყველა ქვეყნის მუშებთან ერთად, საქართველოს სოციალდემოკრატია ამ გზით მუდმივ მშვიდობიანობის საქმეს ემსახურება. კლასიურ ექსპლოატაციის გაუქმება საბოლოო განამტკიცებს ყველა ერთა თავისუფლება-თანასწორობა-სოლიდარობას.

მილიტარიზმის დასაშვობათ პარტია საყოველთაო განიარაღებას მოითხოვს და ამ მიზნით ცდილობს გააძლიეროს მშრომელთა მისწრაფება საბოლოო მშვიდობიანობის დასამყარებლათ.

იმპერიალიზმის საწინააღმდეგოთ სოციალდემოკრატია ერთა თვითგამორკვევის პრინციპს აყენებს, თავისუფალ ერთა შეთანხმების მოსარჩლეთ გამოდის და ხალხთა შორის ყველა სადაო საკითხების სავალდებულო არბიტრაჟით გადაჭრას მოითხოვს.

ეს ხალხთა ლიგის საქმეა. რომ უკეთ შეასრულოს მან თავისი დანიშნულება, ხალხთა ლიგაში მონაწილეობა ყველა ერთა უნდა მიიღოს და მის საერთო წესებს დაემორჩილოს.

საერთაშორისო საკითხების გადასაჭრელათ ხალხთა ლიგა უნდა აღიჭურვოს მსოფლიო პარლამენტის უფლებით, რომლის წევრებს თვით თავისუფალი ერები ირჩევენ და არა მთავრობანი ნიშნავენ.

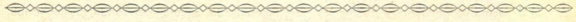
ლიგას უნდა მიეცეს საკმაო მატერიალური ძალაუფლება თავდამსხმელთა ასალაგმავათ და საყოველთაო მშვიდობიანობის უზრუნველსაყოფათ.

ხალხთა ლიგა უნდა გადაიქცეს იმპერიალიზმის საწინააღმდეგო ორგანოთ და ამ მიზნით მას მიენიჭოს დამორჩილებულ და კოლონიალურ ერთა საქმეებში ჩარევის უფლება, რათა ხელი შეუწყოს მათ იმპერიალისტურ უღლისაგან განთავისუფლებას, აგრეთვე ველურთა შორის მშვიდობიანი გზით თანამედროვე ცივილიზაციის გავრცელებას და იქ დემოკრატის დასამყარებლათ შესაფერი ნიადაგის მომზადებას.

საქართველოს სოციალდემოკრატია ლამობს ყველა მეზობელთან, განსაკუთრებით დიდ მოსახლერე სახელმწიფოებთან, სახელდობრ რუსეთთან და ოსმალეთთან დაამყაროს კეთილმეზობლური ურთიერთობა ერთი მეორის სუვერენობის აღიარებით, ყოველგვარ აგრესიულ ნაბიჯის უარყოფით და სამართლიან ეკონომიურ ინტერესთათვის ანგარიშის გაწევით.

პარტია მხარს დაუჭერს დლიდან რუსეთის იმპერიალისტურ მონობისაგან განთავისუფლებისა კავკასიის რესპუბლიკათა თავისუფალ შეთანხმებას კონფედერაციის დასაფუძნებლათ.

ნ. რამიძევილი.

რედაქციისაგან. ტენიკურ პირობებმა გვაძულა შეგვეერთებია ჩვენი ჟურნალის აბრილის და მაისის ნომრები, რის გამო აუცილებელი გახდა მრავალი მორიგი მასალის გადადება.

ბ რ ძ ე ლ ა-ზე ს ე ლ ო ს მ ე წ ე რ ა

მიიღება შემდეგი მისამართით: M-r Kokaia, 13 Rue Médéah, Paris, 14-^e.

ჟურნალი ღირს გაგზავნით:

საფრანგეთში: 3 თვით—9 ფრანკი, 6 თვით—18 ფრ., წლით—36 ფრ.

დანარჩენ ქვეყნებში: 3 თვით—10 ფრანგ. ფრ., 6 თვით—20 ფრ., ერთი წლით—40 ფრ.

Rédaction et Administration:

M-r. D. Charachidsé.

Le Gérant: G. - A. Bernard.

8. Cité Rondelet, Montrouge (Seine)

Imprimerie A. Lejeune. 95, Grande Rue. Arpajon (S. et. O.)